ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ В РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ

МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО СЕМІНАРУ

COMBATING ILLEGAL MOVEMENT OF GOODS IN JOINT FORCE OPERATION AREAS

ІРПІНЬ – 2020

ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ В РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО СЕМІНАРУ

15 травня 2020 року
м. Ірпінь

УДК 339.543:316.48(477)ООС(06)
ББК 67.9(4Укр)301.143.1я431
П83

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України (протокол від 12 06 2020 № 7).

Організаційний комітет науково-практичного семінару

Голова:

Чмелюк В. В., к.ю.н., проректор з питань підготовки кадрів податкової міліції – начальник Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України.

Заступник голови:

Грищук В. Л., к.ю.н., начальник кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки;

Бухтіяров О. А., к.ю.н., заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки.

Члени організаційного комітету:

Єрьоменко Е. А., к.пед. н, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, Заслужений тренер України, майстер спорту України міжнародного класу, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки;

Буток О. В., старший викладач кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки;

Андруліс Й. Ю., старший викладач кафедри військової підготовки Університету державної фіскальної служби України, відмінник освіти.

П83 **Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил :** тези доповідей науково-практичного семінару (15 травня 2020 року). Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. 154 с.

За достовірність фактів, цитат, імен, назв та інших відомостей несуть відповідальність автори.

УДК 339.543:316.48(477)ООС(06)
ББК 67.9(4Укр)301.143.1я431

© Університет ДФС України, 2020

ЗМІСТ

Чмелюк Василь Васильович, Єрьоменко Едуард Анатолійович, Бондарчук Віталій Вікторович БОЙОВИЙ ХОРТИНГ У ПІДРОЗДІЛАХ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ СЛУЖБИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ СПІВРОБІТНИКІВ ДО ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ У РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ НА СХОДІ УКРАЇНИ **7**

Грищук Віктор Леонідович ОСОБИСТА БЕЗПЕКА ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ НА КОНТРОЛЬНО-ПРОПУСКНИХ ПУНКТАХ В ЗОНІ ООС **26**

Бухтіяров Олексій Анатолійович ПРИЧИНИ ТА УМОВИ НЕЗАКОННОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ В РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ **28**

Лисак Павло Петрович, Маняков Іван Валерійович ВИЗНАЧЕННЯ СТУПЕНІВ ВПЛИВУ РИЗИКІВ НА СТАН ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ В КОНТРОЛЬНИХ ПУНКТАХ В'ЇЗДУ-ВИЇЗДУ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНУ ТЕРИТОРІЮ У ДОНЕЦЬКІЙ ТА ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТЯХ **31**

Шаповалов Борис Борисович ПОЛІЦЕЙСЬКИЙ ХОРТИНГ В ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ В РАЙОНІ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ **37**

Єрьоменко Едуард Анатолійович ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ І ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ КУРСАНТІВ І ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЗАСОБАМИ БОЙОВОГО ХОРТИНГУ **39**

Єрьоменко Едуард Анатолійович, Полторацький Сергій Сергійович, Суліма Ігор Віталійович, Марченко Олег Ігорович БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ЯК ЗАСІБ ВІЙСЬКОВО-ПРИКЛАДНОЇ ТА ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ПІДРОЗДІЛІВ З ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ У РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ НА СХОДІ УКРАЇНИ **43**

Грищук Віктор Леонідович, Єрьоменко Едуард Анатолійович, Бухтіяров Олексій Анатолійович БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ЯК ЗАСІБ ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАВООХОРОНЦІВ ДО ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ З ПРОТИДІЇ КОНТРАБАНДІ У РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ **59**

Бухтіярова Ірина Геннадіївна, Бухтіяров Олексій Анатолійович ОСОБЛИВОСТІ СХЕМ ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ В РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ **74**

Гарбовський Леонід Антонович НЕЗАКОННЕ ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ – ЗАГРОЗА ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ДЕРЖАВИ **77**

Єрьоменко Вероніка Едуардівна, Єрьоменко Марина Олександрівна ПРОФІЛАКТИКА СТОМАТОЛОГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОНИХ ОРГАНІВ У ПЕРІОД ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ **79**

Антоненко Сергій Анатолійович, Безух Андрій Андрійович СТАТУС СУБ'ЄКТІВ ЗАХИСТУ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ В МІСЦЯХ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАЦІ ОБ'ЕДНАНИХ СИЛ **87**

Параниця Сергій Павлович ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ **89**

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ПІД ЧАС ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ В РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ
Тішин Андрій Володимирович ЗАВДАННЯ ТА СПЕЦИФІКА ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ В РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБЄДНАНИХ СИЛ **92**
Звєрєв Антон Віталійович ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ В РАЙОНІ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ **95**
Звєрєв Антон Віталійович ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ В РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД **96**
Єременко Анастасія Олександрівна ЗАСАДИ БОРОТЬБИ З КОНТРАБАНДОЮ В РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ **98**
Поліщук Вікторія Вадимівна, Худенко Юлія Олександрівна ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЯК ОСНОВА КОНСТРУКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ ТА ГРОМАДИ **100**
Прокопчук Світлана Олександрівна ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНА ПІДГОТОВКА, ЇЇ МІСЦЕ В СИСТЕМІ СЛУЖБОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В УМОВАХ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ **103**
Васека Владислав Анатолійович, Ковальова Вікторія Віталіївна ЗАСТОСУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ ПРАВООХОРОНЦЯМИ У СЬОГОДЕННІ **106**
Блохін Олег Сергійович ОСОБИСТА БЕЗПЕКА ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ В РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ **108**
Банна Тетяна Валеріївна ВИЯВЛЕННЯ НЕЗАКОННОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ ТА ПОРЯДОК ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ (ВАНТАЖІВ) НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ **111**
Нефедова Оксана Іванівна НЕЗАКОННЕ ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ У РОЗРІЗІ РЕАЛЬНОЇ ЗАГРОЗИ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ДЕРЖАВИ **114**
Сілецька Олександра Сергіївна ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОНОГО ВВЕЗЕННЯ ТА ВИВЕЗЕННЯ ТОВАРІВ **116**
Федоренко Євгеній Юрійович ЗАВДАННЯ ТА СПЕЦИФІКА ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ В РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ **118**
Столяр Вікторія Сергіївна СПЕЦІАЛЬНІ ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ **121**
Кубіцький Артем Олегович ЩОДО ОКРЕМИХ ПИТАНЬ НЕЗАКОННОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ ТЮТЮНОВИХ ВИРОБІВ НА ТЕРИТОРІЇ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ **124**
Сухін Ілля Кирилович ЩОДО ОКРЕМИХ ПИТАНЬ ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ У ЗВ'ЯЗКУ З УЧАСТЮ В ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ **126**
Столяренко Дарина Вікторівна ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ ПО БОРОТЬБИ З КОНТРАБАНДОЮ ТА ПОРУШЕННЯМИ МИТНИХ ПРАВИЛ **129**
Рибачик Ірина Федорівна ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ **131**

ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬСЯ МИТНИМИ ОРГАНАМИ З ОГЛЯДОМ НА МІЖНАРОДНУ ПРАКТИКУ
Скорик Аліна Леонідівна ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ В РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ`ЄДНАНИХ СИЛ **133**
Козловська Вікторія Віталіївна ОПЕРАТИВНІ ПІДРОЗДІЛИ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ І ОПЕРАТИВНІ ПІДРОЗДІЛИ ІНШИХ ОРГАНІВ НА ТЕРИТОРІЇ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ У РОЗРІЗІ ВЗАЄМОДІЇ **136**
Лісовик Андрій Андрійович ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ В КОНТЕКСТІ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ **138**
Богайчук Віталіна Олександрівна КУЛЬТУРА ПРОФЕСІНОГО СПІЛКУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ У КОНТЕКСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ **140**
Дума Надія Валеріївна ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У ЗОНІ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ **143**
Суєцький Артем Анатолійович СУТЬ КОНТРОЛЬНО-ПРОПУСКНИХ ПУНКТІВ В'ЇЗДУ/ВИЇЗДУ В РАЙНОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ООС **145**
Загоровська Анастасія Олександрівна НОВА СИСТЕМА ВІДБОРУ ОСІБ НА ПОСАДИ ДО ПРАВООХОРОННИХ СТРУКТУР ТА ВИМОГИ ДО ЇХ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ **148**
Литовченко Владислав Русланович ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ В РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ **150**
Бескидевич Оксана Анатоліївна ЗНАЧЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ В РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ **152**

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ У ПІДРОЗДІЛАХ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ СЛУЖБИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ СПІВРОБІТНИКІВ ДО ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ У РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ НА СХОДІ УКРАЇНИ

Чмелюк Василь Васильович,
проректор з питань підготовки кадрів податкової міліції – начальник Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, кандидат юридичних наук, полковник податкової міліції, учасник бойових дій
Єрьоменко Едуард Анатолійович,
професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, кандидат педагогічних наук, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, майстер спорту України міжнародного класу, Заслужений тренер України, майор Збройних Сил України, учасник бойових дій
Бондарчук Віталій Вікторович,
заступник начальника з організаційної роботи Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, кандидат юридичних наук, полковник податкової міліції, учасник бойових дій

Засоби бойового хортингу – національного професійно-прикладного виду спорту України з успіхом використовуються для фізичної і спеціальної професійно-прикладної підготовки працівників митної і податкової служби держави. В екстремальних умовах виконання співробітниками служб своїх службово-бойових обов'язків методики бойового хортингу особливо використовуються в процесі боротьби з контрабандою та незаконним переміщенням товарів у районах здійснення Операції об'єднаних сил на Сході України [2; 3; 19].

Досвід східноукраїнського і кримського конфлікту переконливо свідчить, що будь-який супротивник намагається активно впливати на моральні та психологічні якості, психофізіологічний стан працівників митної і податкової служби, настрій, бойову активність особового складу підрозділів з протилежної сторони у відносно мирний момент і воєнний час загострення протистояння.

Цілком зрозуміло, що виконання завдань особовим складом українських військовослужбовців, працівників системи протидії незаконному переміщенню товарів проходить у складних, як правило в екстремальних умовах, у непростій соціально-політичній обстановці й культурно-етнічному середовищі. З психологічної точки зору, подібні умови виконання службових обов'язків характеризуються присутністю і негативним впливом на психіку співробітника широкого спектра несприятливих, дискомфортних і загрозливих факторів, що породжують високий рівень емоційного стресу [1; 4; 5]. Водночас, службовці, які займаються бойовим хортингом, значно краще переносять такі навантаження і ефективніше виконують свої обов'язки щодо протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення Операції об'єднаних сил.

Можна відзначити, що за один місяць квітень 2016 року у районі проведення антитерористичної операції правоохоронці затримали понад тринадцять тон нелегальних

вантажів на більш ніж 10 мільйонів гривень. Про це офіційно повідомляв засіб масової інформації «7 днів». Так, зазначається, що лише цигарок вилучено на 5,1 млн грн, споживчих товарів, промислової та сільськогосподарської продукції – на три мільйони гривень. Також правоохоронці вилучили 44 тисячі 500 доларів, 193 тисячі 110 гривень, 56 тисяч російських рублів та 2 тисячі 400 євро. Через виявлені злочини щодо незаконного переміщення товарів відкрито вісім кримінальних проваджень, складено 117 протоколів про адміністративні правопорушення [2].

Така інтенсивність роботи, підвищені фізичні та психологічні навантаження демонструють те, що правоохоронці та військовослужбовці підлягають не тільки фізичній загрозі, небезпеці особистого здоров'я та життю, а також значному ризику виникнення нервово-психічних розладів, психічній дезадаптації і впливам стресових станів [6; 7; 12]. Останні нерідко стають безпосередньою причиною зривів у професійній діяльності співробітників, втрати або значного зниження працездатності, міжособистісних конфліктів, порушень дисципліни, зловживання алкоголем та інших негативних явищ. Набутий досвід участі Збройних Сил України, правоохоронних органів у міжнародних миротворчих операціях, заходах щодо протидії незаконному переміщенню товарів свідчить, що така участь є окремим завданням воєнно-політичного службово-бойового характеру і вимагає від особового складу підрозділів з протидії незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил:

специфічної фізичної і професійно-прикладної підготовки відповідного рівня (функціональної, політичної, правової, мовної, психологічної тощо) для проведення кожної операції;

готовності до виконання не властивих для службовців у мирний час функцій;

фізичної і психологічної готовності до виникнення нештатних ситуацій і непередбачених обставин під час виконання своїх обов'язків, які вимагатимуть неадекватних дій від усього особового складу правоохоронців, військовослужбовців і персоналу, починаючи від командної ланки і закінчуючи рядовими;

спроможності приймати рішення і діяти за рамками, визначеними керівництвом;

відповідного рівня оперативної і технічної підготовки, який передбачає оволодіння штабними процедурами, технікою і, можливо, зброєю інших держав, що беруть участь у протистоянні [6].

Фізична підготовка службовця у цьому питанні забезпечує його надійність і впевненість при виконанні обов'язків. Є необхідним володіння прикладними прийомами самозахисту, спеціальними вправами і руховими діями спеціалізованого призначення у разі затримання правопорушників і злочинців при здійсненні опору працівникам правоохоронних органів у момент виявлення фактів незаконного переміщення товарів через державний кордон або інші злочинні дії. Ефективність прийомів єдиноборства бойового хортингу багато в чому залежить від розвитку у співробітників цілого комплексу фізичних і фізіологічних здібностей, зокрема швидкісних та координаційних здібностей, витривалості. У даному випадку необхідно активно задіяти методики індивідуальної фізичної підготовки, методи строго регламентованої фізичної вправи [8; 9; 11].

Методи строго регламентованої вправи, які використовуються для формування фізичних якостей співробітників правоохоронних органів, характеризуються багаторазовим виконанням прийомів бойового хортингу в умовах суворої впорядкованості [13; 14]. При використанні даного методу впорядкуванню підлягає склад рухів і їх зв'язки між собою;

фізичне навантаження (ступінь інтенсивності і тривалості м’язової роботи), інтервали відпочинку і порядок чергування відпочинку і навантаження. Для реалізації даного методу доцільно застосовувати засоби стандартної і перемінної (варіативної) вправи, комбіновані засоби (повторно-перемінний метод) і колове тренування, яке може бути представлене у вигляді безперервного та інтервального заняття [10].

Навчання прийомам бойового хортингу є складним творчим процесом, успішність якого залежить від рівня сформованості професійних компетентностей викладачів з фізичної підготовки закладів вищої освіти, освітніх організацій системи правоохоронних органів України. Використання методів строго регламентованої вправи направлено, перш за все, на оптимізацію процесу формування та вдосконалення рухових навичок співробітників правоохоронних органів у процесі застосування прийомів бойового хортингу [15; 17; 22].

Таким чином, фізична, тактична, психологічна і морально-вольова підготовка співробітників правоохоронних і митних державних органів засобами бойового хортингу у сучасних умовах розвитку зовнішньої торгівлі та міжнародного економічної інтеграції, з одного боку, забезпечують дотримання законності переміщення особами транспортних засобів і товарів через митні кордони держав, а з іншого боку, здійснюють фіскальну функцію шляхом справляння митних платежів, а також допомагають здійснювати особистий фізичний контроль за діями осіб, причетних до цієї справи.

Окрім фізичної підготовки, співробітники мають володіти спеціальними професійно-прикладними навичками і знаннями на перетині знань з митної, податкової, прикордонної, військової, психологічно-силової справи. На митні органи, як на правоохоронні органи держави, покладені стратегічні функції щодо забезпечення економічної безпеки країни, проведення митного контролю, пов'язаного з виявленням і припиненням митних правопорушень і поповненню дохідної частини державного бюджету України, протидією незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об’єднаних сил [19].

Водночас, розвиток міжнародної торгівлі сприяє встановленню між державами більш тісних зв’язків, і таким чином, забезпечує дію принципу міжнародного співробітництва, яке направлено на створення сприятливих умов для розвитку міжнародної торгівлі. Слід зазначити, що однією з основних цілей митних органів України є попередження та припинення порушень митного законодавства.

Для ефективної боротьби з митними правопорушеннями митні органи України співпрацюють з іншими державами. Для ефективного правового регулювання держави повинні узгоджувати свої дії в галузі митної справи, розробляти норми для врегулювання митних відносин на міжнародно-правовому рівні і здійснювати діяльність щодо виявлення, попередження та припинення митних правопорушень і незаконного переміщенню товарів. Міжнародне співробітництво в області митної справи ведеться за різними напрямами на різних рівнях – універсальному і регіональному, а основу такого співробітництва складають міжнародні угоди.

Під час виконання цих функцій, співробітник має виявляти певний рівень психологічної стійкості, навички, які отримав завдяки заняттям бойовим хортингом [16; 18; 23]. Система бойового хортингу має досить великий арсенал засобів, які дозволяють формувати психологічну готовність співробітника, стійкість зберігати й відновлювати митно-професійну працездатність в екстремальних умовах здійснення Операції об’єднаних сил. Однак, цей напрям досліджень професійно-прикладних методик бойового хортингу залишається актуальним та перспективним [20].

Сучасний рівень розвитку засобів озброєної боротьби, та здійснення у зв'язку з цим докорінних змін в характері та способах ведення бойових дій та виконання митних обов'язків, незрівнянно збільшують роль морального фактору, виводять на перше місце ідеологічні та психологічні елементи підготовки співробітників митної служби, правоохоронців, військовослужбовців та підрозділів миротворчого контингенту. Формування відповідних якостей досягається у процесі фізичної та психологічної підготовки засобами бойового хортингу, заходи якої безперервно здійснюються у процесі навчання, виховання і професійної діяльності [3].

Під психологічною підготовкою засобами бойового хортингу розглядається формування в особового складу підрозділів системи протидії незаконному переміщенню товарів психологічної стійкості, психо-фізіологічної витривалості й певних психологічних якостей, які підсилюють їх здібність виконувати службово-бойові завдання, діяти в напружених та небезпечних ситуаціях сучасних збройних конфліктів у повній відповідності з переконаннями та моральними принципами поведінки; цілеспрямований розвиток, вдосконалення психіки правоохоронців та військовослужбовців, їх спроможність успішно переносити найсуворіші випробування бойових дій, будь-які моральні та фізичні навантаження; виявлення самовладання, стійкості, відваги в тяжкі і критичні моменти екстремальних ситуацій зіткнення з правопорушниками та злодіями [21; 24].

У професійній діяльності службовець має діяти у відповідності з законодавством і порядком дій. Метою прийняття цього порядку є впорядкування обміну інформацією за запитами сторін бойового зіткнення у зв'язку з провадженням у справах про порушення митних правил і проведенням перевірок, підвищення ефективності виконання запитів сторін, виявлення сторонами інших правопорушень при виконанні таких запитів. В роботі використовуються терміни: «митна служба» – центральний митний орган сторони; «митниця» – територіальний митний орган сторони на рівні адміністративного поділу (не нижче обласного) та/або який знаходиться у прямому підпорядкуванні центрального митного органу сторони; порушення митних правил – адміністративне митне правопорушення [3].

Запит службовця оформлюється у письмовій формі на бланку митниці і повинен містити такі дані: основні обставини справи про порушення митних правил (фабула справи); адміністративно-правова кваліфікація митного правопорушення; дані про осіб, щодо яких направлено запит (Прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи або посадової особи, його місце проживання, місце роботи, посада, паспортні та інші дані; найменування, організаційно-правова форма юридичної особи, його реєстраційний номер (код організації), юридична і фактична адреси, номери телефонів, факсів тощо); на підставі яких документів (договори, контракти, товаротранспортні накладні), якщо вони є, товар був відправлений з території виконуючої сторони і/або пред'явлений запитуючої митниці; відомості про перевізників та їхні транспортні засоби; відомості про товари, що є безпосередніми об'єктами порушення митних правил; інші відомості, які мають значення для виконання запиту.

Опитування порушника щодо запиту. Для провадження опитування необхідно вказати, які обставини повинні бути з'ясовані і уточнені, а також послідовність і формулювання питань, які повинні бути поставлені опитуваному; бажаний термін виконання запиту відповідно до законодавства запитуючої сторони; чи є дані про інші поставки товарів між цими ж відправниками та одержувачами (на якій підставі – контракт, договір тощо); чи виявлялися при цьому порушення; які порушення були виявлені [19].

Запит підписується начальником запитуючої митниці або його заступником. До запиту повинні бути додані копії наявних документів (декларації, контракти, договори, товарно-транспортні накладні тощо), необхідних для його належного виконання.

Направлення запиту. Сторона, яка запитує митницю, один екземпляр запиту направляє в виконуючу митницю, а другий – в запитуючу митну службу. Сторона, яку запитує митна служба, перевіряє відповідність запиту вимогам, встановленим порядком та законодавства запитуючої сторони, ставить на контроль і направляє його в виконуючу митну службу [2]. Виконуюча митниця протягом однієї доби з моменту надходження запиту повідомляє про це виконуючу митну службу і приступає до його виконання. Виконуюча митна служба, отримавши запит, ставить його виконання на контроль. У разі, якщо запит надійде до виконуючої митної служби раніше повідомлення, вона направляє його у виконуючу митницю.

Виконання запиту. Виконуюча митниця повинна в терміни, встановлені виконуючої митною службою, відповідно до законодавства виконуючої сторони провести всі зазначені в запиті дії. Виконуюча митниця має право провести не передбачені запитом дії, якщо вони пов’язані з його виконанням.

Напрям відповіді на запит. Виконуюча митниця направляє відповідь на запит і зібрані матеріали до виконуючої митної служби. Виконуюча митна служба перевіряє повноту виконання запиту, знімає його з контролю і направляє запитуючій митниці та запитуючій митній службі.

Контроль митних служб за дотриманням порядку здійснення перевірки щодо незаконного переміщення товарів. Контроль за дотриманням порядку здійснюється митними службами сторін. Засоби передачі інформації сторони з метою забезпечення дотримання строків провадження у справах про порушення порядку переміщення товарів направляють запити і відповіді всіма можливими способами.

Допускається напрям відповідей на запити мережею Інтернет з досилання відповідей і доданих документів поштою. Обмін інформацією на підставі двосторонніх угод сторони, які підписали такий порядок, двосторонніми угодами можуть встановлювати інший порядок обміну інформацією за запитами у зв’язку з провадженням у справах про порушення митних правил і проведенням перевірок щодо незаконного переміщення товарів.

Стягнення, що накладаються за порушення митних правил. Вичерпний перелік стягнень, які можуть бути накладені за порушення митних правил, міститься в ст. 461 Митного кодексу України. Так, за порушення митних правил можуть бути накладені такі адміністративні стягнення: попередження; штраф; конфіскація товарів, транспортних засобів комерційного призначення.

Попередження як адміністративне стягнення за порушення митних правил є офіційним попередженням правопорушника стосовно недопустимості таких дій в майбутньому. Попередження виноситься у формі постанови про накладення адміністративного стягнення. Застосування попередження як до громадян, так і до посадових осіб підприємств передбачено ст. 468, частиною першою ст. 469, частиною першою ст. 470, частиною першою ст. 481 Митного кодексу України.

Штраф як адміністративне стягнення за порушення митних правил полягає в накладенні на особу, яка притягається до адміністративної відповідальності за таке правопорушення, обов’язку сплатити до державного бюджету кошти в сумі, яка визначається Митним кодексом України залежно від виду і характеру вчиненого правопорушення.

Порядок нарахування штрафів відповідно до статей 468–471, 474–481 Митного кодексу України встановлено у розмірі, кратному неоподатковуваного мінімуму доходів громадян, а згідно зі статтями 472, 482–485 Митного кодексу України – у відсотковому еквіваленті. Розмір неоподатковуваного мінімуму доходів громадян визначається законами України.

Конфіскація незаконно переміщених товарів у районах здійснення Операції об'єднаних сил. Конфіскація як адміністративне стягнення за порушення митних правил полягає у примусовому вилученні незаконно переміщених товарів, транспортних засобів, зазначених у п. 3 ст. 461 Митного кодексу України, і безкоштовну передачу їх у власність держави. При цьому моторні транспортні засоби та несамохідні транспортні засоби, що буксируються ними, розглядаються як самостійні об'єкти конфіскації. Конфіскація може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, що визначаються Митним кодексом та іншими законами України. Конфіскація незаконно переміщених товарів, транспортних засобів застосовується незалежно від того, чи є ці товари, транспортні засоби власністю особи, яка вчинила правопорушення. Застосування конфіскації передбачено статтями 471, якою передбачена конфіскація тільки тих товарів, переміщення яких через митний кордон України заборонено або обмежено законодавством України, 472, 473, 476, 482 – 484 Митного кодексу.

В такі напружені моменти виконання своїх службово-бойових обов'язків, співробітники системи протидії незаконному переміщенню товарів в районах проведення Операції об'єднаних сил мають бути особливо уважними і підготовленими фізично та морально. Для цього засоби бойового хортингу для фізичної підготовки повинні бути більш різноманітними і вирішувати не тільки завдання підвищення загальної фізичної працездатності, але і сприяти формуванню професійно важливих психомоторних властивостей і фізичних якостей фахівців митної справи [5; 8]. Це представляється можливим у разі врахування основного складу професійних виконавських дій.

До складу професійних виконавських дій фахівці включають наступні: поєднання в робочій позі статичного і динамічного режимів роботи м'язів; активна робота пальців, кистей рук, верхніх і нижніх кінцівок; хороша координація рухів у ході тривалої роботи; здатність до розподілу зусиль з урахуванням заданого часу; пріоритет уважності і психомоторики.

Виходячи з наведених даних до засобів бойового хортингу щодо методики фізичної підготовки співробітників митної служби мають бути включені:

1) різні вправи силового характеру в статичному, динамічному і статодинамічному режимах без обтяжень і з додатковими обтяженнями (гантелі, тренажери, штанга тощо) для м'язів рук, ніг і тулуба;

2) вправи у жонглюванні, різні варіанти кидків, лову, ведення руками і ногами м'ячів різного діаметра;

3) завдання на точність у ході стандартного фізичного навантаження малої і середньої інтенсивності (біг, спортивні ігри тощо);

4) колове тренування різної інтенсивності, спрямоване на розвиток фізичних якостей і психомоторних властивостей;

5) фізичні вправи на силу, швидкість рухів і витривалість, що включають виконання додаткових завдань на увагу, швидкість мислення і запам'ятовування.

Слід зауважити, що представлений експериментальний набір засобів бойового хортингу щодо фізичної підготовки співробітників митної служби, спрямований на вирішення комплексу завдань загальної і професійно-прикладної фізичної підготовки [6; 13].

У митному відомстві також може тривати здача контрольних нормативів з фізичної підготовки. На бігові доріжки мають виходити представники особового складу митниці. Фізична підготовка є складовою частиною професійної підготовки співробітників правоохоронних органів, у число яких входять і представники митної служби. Її мета – формування фізичної і психологічної готовності співробітників до успішного виконання оперативно-службових завдань, а також забезпечення високої працездатності у процесі їх службової діяльності.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення цілого ряду факторів, серед яких підготовка до переслідування правопорушників і тривалого прискореного пересування на місцевості; формування необхідних інтелектуальних і професійно-психологічних якостей особистості (сміливість, рішучість, самодисципліна, пильність, увага, самовладання, наполегливість).

Система фізичної підготовки співробітників митних органів засобами бойового хортингу передбачає формування прикладних рухових умінь і навичок, навчання ефективному і правомірному вирішенню практичних завдань правоохоронної діяльності тощо [7; 15]. Відповідно до даної системи кожен співробітник зобов'язаний регулярно відвідувати заняття з бойового хортингу та фізичної підготовки, активно брати участь у спортивних тренуваннях і змаганнях, різних фізкультурно оздоровчих заходах. Співробітники митних органів щорічно проходять медичний огляд і, відповідно до їх віку, розподіляються на групи, для яких встановлені нормативи з бігу на дистанції в 100, 500 і 1000 метрів, а також щодо виконання комплексних силових вправ.

Спеціальна фізична підготовка засобами бойового хортингу у співробітників митної служби підвищується за рахунок системних занять [8]. Вона оптимізує специфічну діяльність щодо ефективності розслідування контрабанди, яка значною мірою залежить від своєчасного і правильного проведення окремих слідчих дій. При розслідуванні цієї категорії злочинів найбільш характерними першочерговими слідчими діями є: слідчий огляд, допит підозрюваного і свідків, обшук, виїмка, освідкування, а також призначення необхідних судових експертиз. До наступних слідчих дій, як правило, належить проведення очних ставок, пред'явлення для впізнання, слідчий експеримент, допит обвинувачуваного, проведення судових експертиз.

Слідчий огляд. Аналіз вивчених кримінальних справ про незаконне переміщення товарів і контрабанду в районі здійснення Операції об'єднаних сил показує, що найчастіше зустрічаються такі види слідчого огляду: а) огляд місця події; б) огляд предметів контрабанди, їх пакувального матеріалу; в) огляд транспортних засобів (автомобіль, купе поїзда та ін.), які використовуються для переміщення контрабанди; г) огляд тайників та інших місць виявлення (приховування) предметів контрабанди (валізи, торби, палиці тощо); д) огляд документів, що використовуються для приховування і переміщення контрабанди; е) огляд предметів та документів, які було викинуто перед або в момент затримання; є) огляд тіла живої людини (освідування); ж) огляд предметів і документів, вилучених при обшуку та виїмці; з)огляд тварин як засобів переміщення контрабанди.

При розслідуванні незаконного переміщення товарів і контрабанди в районі здійснення Операції об'єднаних сил поняття «місце події» має дещо своєрідний характер, зумовлений специфікою механізму здійснення контрабандної діяльності, особливостями «слідової картини» незаконного переміщення товарів і контрабанди та об'єктів, що підлягають огляду, багатопредметністю і різноманітністю способів учинення даного

злочину. Місцем події у справах про незаконне переміщення товарів і контрабанду в районі здійснення Операції об'єднаних сил слід вважати ділянку або фрагмент простору, у межах якого мала місце подія, що відбилась у слідах скоєння незаконного переміщення товарів (включаючи сліди підготовки, безпосереднього вчинення, приховування і використання результатів контрабандної діяльності), слідах перебування злочинців чи інших осіб [3].

Огляд місця події – це невідкладна слідча дія, що полягає в безпосередньому сприйнятті, дослідженні, оцінці і фіксації дізнавачем (слідчим) обстановки місця події, слідів та об'єктів, які мають відношення до справи, їх ознак, властивостей з метою з'ясування суті події, що сталася, механізму злочину і його обставин, які мають значення для встановлення істини по справі незаконного переміщення товарів і контрабанди в районі здійснення Операції об'єднаних сил.

Основними завданнями огляду місця події при розслідуванні незаконного переміщення товарів є: вивчення, фіксація та оцінка обстановки місця події; встановлення способу переміщення контрабанди; виявлення, фіксація і вилучення предметів контрабанди, тайників та інших засобів приховування і переміщення контрабанди (валізи, торби, палиці тощо); аналіз наявних фактичних даних про подію злочину; виявлення співучасників контрабанди та мотивів вчинення даного злочину; побудова необхідних слідчих версій і визначення напрямків розслідування; одержання необхідної інформації для проведення слідчих дій та оперативно-розшукових заходів.

Особливості тактики огляду місця події у справах про контрабанду зумовлені: а) щодо особи злочинця – способом переміщення предметів контрабанди через митний кордон; видом предметів контрабанди; специфікою транспорту, що використовується для приховування та переміщення контрабанди; б) щодо суб'єкта виявлення – відомостями про особу, яка скоїла незаконне переміщення товарів чи контрабанду в районі здійснення Операції об'єднаних сил (особа відома, невідома, зникла з місця події); часом, який має у своєму розпорядженні дізнавач на проведення огляду, наприклад, коротка стоянка потяга тощо [2].

У процесі підготовки до огляду місця події важливо правильно визначити необхідних спеціалістів і вчасно забезпечити їх прибуття на місце незаконного переміщення товарів у районі здійснення Операції об'єднаних сил. При цьому особлива роль в огляді місця події може належати спеціалісту-криміналісту. В залежності від обставин справи можуть бути залучені й інші спеціалісти: ювеліри – при огляді ювелірних виробів, коштовних каменів і металів; мистецтвознавці – при огляді антикваріату, ікон, картин та інших культурних, історичних цінностей; товарознавці – при огляді різноманітних товарів; спеціалісти-хіміки, наркологи – при огляді наркотичних речовин; спеціалісти транспорту – при огляді літаків, морських і річкових суден, залізничного транспорту.

Підготовка і застосування технічних засобів виявлення і фіксації слідів та речових доказів у справах про контрабанду мають деякі особливості. Так, у митній практиці досить ефективно використовуються технічні засоби пошуку та виявлення предметів контрабанди (оглядові металодетектори, ендоскопи, щупи), технічні засоби радіаційного контролю (дозиметри, інші вимірювальні прилади), а також спеціальні набори хімічних реактивів для експрес-аналізу речовин, матеріалів, зокрема такі, як «Політест», «Canabispray», «Herosol», «Exprey» та інші матеріали, які дозволяють ефективно виявити ознаки незаконного переміщення товарів і контрабанди в районі здійснення Операції об'єднаних сил.

При переміщенні товарів із приховуванням від митного контролю у протоколі огляду детально описується місце виявлення предметів контрабанди, при цьому особливу увагу слід приділити тайникам та іншим засобам приховування контрабанди (валізи, торби, палиці та ін.), зафіксувавши у протоколі їх розміри, устрій, призначення, спосіб виготовлення (пристосування) тощо. До протоколу огляду місця події має бути складена схема, на якій вказується місце знаходження тайника або спеціального сховища. Місце виявлення контрабанди рекомендується зафіксувати за правилами судово-оперативної фотографії. Криміналістично значущі ознаки слід позначити на знімках стрілками.

Аналізуючи та описуючи предмети незаконного переміщення товарів і контрабанди в районі здійснення Операції об'єднаних сил у протоколі огляду, важливо відобразити їх загальний вид, стан, найменування, кількість, вагу, обсяг, розмір, упаковку і пакувальний матеріал, індивідуальні ознаки та інші дані, що характеризують їх і вказують на зв'язок предмета, що оглядається, з розслідуваною подією. Потрібно вжити заходів щодо виявлення і фіксації на оглянутих предметах відбитків пальців особи, яка підозрюється у вчиненні контрабанди. Особливо це важливо у ситуаціях, коли особа заявляє, що ці предмети їй не належать.

Зазначимо, що при огляді наркотиків синтетичного та фармацевтичного походження в протоколі необхідно вказати: вид; кількісно-якісні характеристики (склад, консистенція, колір, запах, розміри, обсяг, вага); наявність написів на ампулах, таблетках; рівень заповнення ампули рідиною; колір рідини та наявність осаду; спосіб упаковки та пакувальний матеріал; цифрові позначення і назву підприємства-виробника тощо.

Товари, які переміщуються, як правило, оглядаються та описуються за участю спеціаліста-товарознавця. Особливу увагу слід звернути на вид, кількість, вартість, походження, маркірування, ярлики, товарні знаки тощо. В окремих випадках важливо на упаковках виявити написи, позначки та інші ознаки, що вказують на належність даних предметів певним особам.

Для огляду антикваріату обов'язково слід запросити спеціаліста-мистецтвознавця. Причому це має бути не просто працівник місцевого музею, а спеціаліст у галузі іконопису, декоративно-прикладного мистецтва чи філателії, в залежності від виду історичних і культурних цінностей. У протоколі огляду ікони необхідно зафіксувати її розміри, сюжет, матеріали, наявність ковчегів, шпонки та інші індивідуальні особливості й позначки, ступінь цілості; при огляді монет – вагу, розміри, вартість, колір металу, зображення, індивідуальні особливості тощо.

Обшук. При розслідуванні незаконного переміщення товарів і контрабанди в районі здійснення Операції об'єднаних сил у процесі обшуку виявленню і вилученню підлягають:

1) предмети незаконного переміщення товарів;

2) пакувальний матеріал, засоби приховування та зберігання контрабанди (пакети, папір, коробки, торби, посуд тощо);

3) предмети, інструменти і пристосування для виготовлення тайників, підробки документів;

4) документи, що вказують на зв'язок підозрюваного з іншими учасниками незаконного переміщення товарів (записники з адресами і номерами телефонів, фотографії співучасників, листи, телеграми, чорнові записи, що мають інформацію про незаконне переміщення товарів і контрабандні операції тощо);

5) проїзні документи і квитки, повідомлення про міжнародні поштові відправлення;

6) документи, що не відповідають прізвищу обшукуваного та його родичів (закордонні та громадянські паспорти, посвідчення, перепустки тощо);

7) географічні карти, схеми з позначками місць, де ростуть рослини з наркотичним вмістом;

8) устаткування, пристосування та матеріали для виготовлення, вжитку і зберігання наркотичних засобів (шприці для ін'єкцій, посуд, преси тощо);

9) інші предмети і документи, що можуть мати значення для справи.

Крім того, під час обшуку підлягають вилученню предмети, що не мають безпосереднього відношення до вчинення контрабанди, але характеризують особу контрабандиста і його діяльність. Це можуть бути предмети, які вилучені з цивільного обороту або які зберігаються без належного дозволу (зброя, іноземна валюта, наркотичні засоби тощо), а також предмети та цінності, нажиті злочинним шляхом.

Особистий обшук найчастіше проводиться після затримання порушників з незаконного переміщення товарів у районі здійснення Операції об'єднаних сил у порядку статті 106 Кримінально-процесуального кодексу України. Його необхідність виникає навіть у випадку, коли під час митного контролю проводився особистий огляд. Це пояснюється тим, що згідно зі статтею 32 Митного кодексу України особистий огляд має за мету виявлення предметів контрабанди, товарів та предметів, які заборонені до транзиту і є об'єктами порушення митних правил. Метою особистого обшуку є можливе виявлення прихованих не тільки предметів контрабанди, але й інших предметів та документів, які можуть мати доказове значення: записники, проїзні квитки, пакувальний матеріал, чорнові записи тощо.

Особистий обшук проводиться у певній послідовності, як правило, зверху вниз, починаючи з головного убору, потім обстежується одяг, взуття, тіло.

Одяг обстежується в такому порядку: верхній одяг, головні убори і взуття; предмети туалету (ремні, краватки тощо) і нижня білизна. При огляді одягу уважно досліджуються підкладки, шви, лацкани піджака, коміри, відвороти штанів, манжети, плечики, а також старанно прощупуються місця, де вшита вата або є латки. При цьому слід враховувати, що на жіночому одязі існує багато можливостей для приховування дрібних предметів контрабанди (наркотиків, валюти тощо).

Зручними місцями для цього є декоративні ремінці та стрічки, нашивки, дрібні аплікації на сукнях, товсті підошви взуття, пояси для панчох, еластичні бюстгалтери тощо. Нерідко як тайники для наркотиків використовується дамська косметика, яка зменшує запах наркотичних засобів, значно ускладнює їх пошук навіть за допомогою службово-розшукових собак. Обстежуючи головний убір, особливу увагу треба звернути на підкладку, козирьок, стрічки, банти, прикраси. Підозрілі місця старанно прощупуються, проколюються та розпорюються. При особистому обшуку треба уникати зайвих пошкоджень особистого майна обшукуваного. Розпорювати слід лише в тому випадку, коли є впевненість, що там заховані розшукувані об'єкти.

Рекомендується старанно оглядати вміст кишень, а також усі супутні предмети: парасольки, запальнички, авторучки, пачки з сигаретами, годинники тощо. Практиці відомі випадки, коли під час митного огляду у громадян виявляли лише частину предметів незаконного переміщення товарів у районі здійснення Операції об'єднаних сил, а інша була виявлена і вилучена при особистому обшуку (наприклад, іноземна валюта приховувалась в кишенях, записниках, мікрокалькуляторах, футлярах для окулярів тощо).

Оглядаючи взуття, треба враховувати найбільш типові місця приховування предметів незаконного переміщення товарів і контрабанди в районі здійснення Операції об'єднаних сил – халяви, підошви, каблуки. Рекомендується також уважно досліджувати устілки взуття та ортопедичне взуття.

Огляд тіла людини також доцільно провадити «зверху униз», послідовно та планомірно. При цьому слід звернути увагу на волосся, яке слід розчесати чистим гребенем. Досвід показує, що у волоссях, особливо під зачіскою, досить часто перевозять наркотики. Крім того, предмети контрабанди часто приховують на різних частинах тіла, використовуючи при цьому пахові западини, рот, ніс, вуха, статеві органи, пальці ніг, прикріплюючи їх до ступні за допомогою лейкопластиру тощо. Обстеження тіла обшукуваного рекомендується здійснювати з допомогою медичного працівника. При наявності бинтів, пластирів чи гіпсових пов'язок потрібно запропонувати медичному працівнику зняти їх і замінити іншими, якщо це не є небезпечним для здоров'я обшукуваного. Коли є підстави вважати, що предмети контрабанди проковтнуті, обшукуваного необхідно перевірити за допомогою рентгенівської установки.

У деяких випадках особистий обшук може поєднуватися з проведенням освідування відповідно до статті 193 Кримінально-процесуального кодексу України. Ця невідкладна слідча дія провадиться у тих випадках, коли є підстави вважати, що на тілі підозрюваного, його одязі можуть бути сліди злочину або особливі прикмети, шрами, татуювання, родимі плями тощо.

Так, при здійсненні підозрюваним незаконного переміщення товарів і контрабанди в районі здійснення Операції об'єднаних сил наркотичних засобів установлюється:

1) чи є на затриманому та його одязі сліди злочину: частки наркотичних засобів (психотропних речовин, лікарських препаратів, що містять наркотики), речі та предмети, що зберегли їх рештки, шприці тощо;

2) чи існують у даної особи ознаки вживання наркотиків: сліди ін'єкцій, крапкові ранки, абсцеси, флегмони, ознаки наркотичного сп'яніння.

Потім за допомогою експертизи можна встановити однорідність виявлених часток наркотичних засобів під нігтями підозрюваного з наркотичними засобами, виявленими в тайнику чи інших місцях приховування.

Обшук приміщень у тактичному плані є більш складним та трудомістким у порівнянні з особистим обшуком. Як свідчить практика, у справах про контрабанду об'єктами обшуку є житлові, службові та інші закриті приміщення (каюти, купе, салони літака тощо), що мають відношення до підозрюваних, співучасників контрабанди, їх знайомих чи родичів.

Предмети незаконного переміщення товарів і контрабанди в районі здійснення Операції об'єднаних сил, документи та інші предмети, що мають доказове значення, можуть зберігатися не тільки у приміщеннях, але і на території, що прилягає до них: у ємкостях, закопаних у землі; у частинах загорожі чи паркану; під плитами, якими викладають доріжки в саду; у льохах, вигрібних ямах; у надвірних будівлях (лазнях, гаражах, сараях, собачих будках) тощо. При обстеженні огороду слід звернути увагу на квіти та інші рослини, що на фоні навколишньої зелені виглядають зів'ялими або слабко укріпленими в землі (горщику). Камені, які є на обшукуваній ділянці, мають бути детально обстежені, оскільки під ними або в них іноді обладнуються тайники. Пильно досліджуються будівельні матеріали та стоси дров, в окремих випадках рекомендується їх розібрати й обстежити під ними ґрунт за допомогою технічних засобів.

У кримінальних справах про незаконне переміщення товарів у районі здійснення Операції об’єднаних сил поряд з обшуком з метою забезпечення можливої конфіскації майна, дізнавач митниці або слідчий Служби Безпеки України, прокуратури зобов’язаний накласти арешт на майно підозрюваного, про що складається мотивована постанова. Накладення арешту і передача майна на зберігання оформлюються протоколом, у якому перелічуються описані предмети, вказуються назва, розміри, маса, кількість, приблизна вартість, інші характерні ознаки. У необхідних випадках майно упаковують і опечатують. Крім дізнавача і понятих протокол підписують власник майна, особа, яка прийняла його на зберігання, та інші громадяни, що були присутні при арешті майна.

Важливим засобом одержання фактичних даних для успішного розслідування контрабанди є виїмка – слідча дія, яка полягає у витребуванні і вилученні певних документів та предметів, що можуть мати значення, письмових або речових доказів і знаходитися у володінні або віданні конкретної особи чи установи. Виїмка провадиться в тих випадках, коли слідчий має точні дані про те, що предмети чи документи, які мають значення для справи, знаходяться у певної особи чи у певному місці відповідно до статті 178 КПК України.

Найчастіше виїмці підлягають такі документи: митні декларації, контракти, рахунки-фактури, копії квитанцій на міжнародні поштові відправлення, установчі документи, що підтверджують право на заняття зовнішньоекономічною діяльністю, проїзні квитки затриманих, договори купівлі-продажу, технічні паспорти автомобілів, довідки про телефонні переговори контрабандистів та їх співучасників, включаючи і мобільний зв'язок, банківські дозволи на вивіз валюти, відомості про проживання в готелях тощо. Коли є підстави підозрювати наявність злочинних зв’язків правопорушників з незаконного переміщення товарів і контрабанди в районі здійснення Операції об’єднаних сил із окремими працівниками торгово-комерційних підприємств, в останніх може бути проведено виїмку товарів та відповідних товарних документів.

Судові експертизи, як одна з форм використання спеціальних знань, досить широко застосовуються при розслідуванні незаконного переміщення товарів і контрабанди в районі здійснення Операції об’єднаних сил.

Товарознавча експертиза призначається для визначення вартості незаконно переміщуваного товару, що необхідно для встановлення кваліфікуючої ознаки контрабанди – здійснення контрабанди у великих розмірах, якщо вартість товарів перевищує тисячу і більше мінімальних розмірів оплати праці. За допомогою цієї експертизи експерт-товарознавець також може встановити підприємство-виробника, найменування, сортність і якість товару, правильність їхнього упакування, маркірування, ціну товару, відповідність указаних показників записам, що містяться в рахунках-фактурах, накладних тощо.

Мистецтвознавча експертиза вирішує питання, пов’язані з установленням належності предметів антикваріату, ікон, картин, порцеляни до історичних і культурних цінностей, дозволяє встановити справжність предметів антикваріату (оригінал, копія, підробка), авторство відомих майстрів, спосіб виготовлення, час створення даного предмета або виробу, а також визначити вартість цих культурних цінностей.

Хімічна експертиза призначається у справах, в яких предметом контрабанди є отруйні, сильнодіючі, наркотичні та інші речовини невідомого походження. За її допомогою встановлюється належність вилучених речовин або засобів до визначеного класу (виду), а також з’ясовуються інші питання, що мають значення для розслідування певних різновидів

незаконно переміщуваних товарів і контрабанди в районі здійснення Операції об'єднаних сил.

Серед криміналістичних експертиз при розслідуванні незаконного переміщення товарів і контрабанди в районі здійснення Операції об'єднаних сил найчастіше провадяться:

технічна експертиза документів, за допомогою якої можна встановити ознаки підробки митних та інших документів, визначити спосіб внесення в них змін, відновити первісний текст у підробленому технічному паспорті на автомобіль, а також визначити способи підробки відтисків печаток і штампів на митних деклараціях та інших документах;

почеркознавча експертиза встановлює виконавця рукописного тексту або підпису в різних документах – контракті, рахунку-фактурі, митній декларації, а також на упаковках контрабандних товарів та інших пакувальних матеріалах;

дактилоскопічна експертиза встановлює по слідах відбитків пальців рук факт контакту контрабандиста з предметами, документами, пакувальним матеріалом;

трасологічна експертиза, об'єктами якої можуть бути тайники, знаряддя та інструменти за допомогою яких вони виготовлялися, сліди засобів переміщення контрабанди тощо.

Зазначені експертизи у процесі розслідування призначаються в різному поєднанні в залежності від особливостей предмета посягання, способів вчинення і приховування незаконно переміщуваного товару в районі здійснення Операції об'єднаних сил.

У методиці розслідування випадків незаконного переміщення товарів у районі здійснення Операції об'єднаних сил в залежності від предметів посягання можна виділити такі найбільш типові комплекси (блоки) судових експертиз:

1) у справах про контрабанду товарів – товарознавча, криміналістична експертиза матеріалів, речовин і виробів, технічна експертиза документів, почеркознавча, різні види трасологічних експертиз (експертиза слідів транспортних засобів, експертиза цілого по частинах);

2) у справах про контрабанду наркотичних речовин – хімічна, медико-наркологічна, психіатрична, дактилоскопічна;

3) у справах про контрабанду зброї – балістична, експертиза холодної зброї, експертиза вибуховотехнічних виробів, різновиди трасологічних експертиз;

4) у справах про контрабанду виробів із золота – товарознавча, пробірна, технічна експертиза документів, почеркознавча;

5) у справах про контрабанду історичних та культурних цінностей – мистецтвознавча, пробірна, різновиди криміналістичних експертиз.

Допит підозрюваного. Однією з найбільш поширених слідчих дій при розслідуванні випадків незаконного переміщення товарів у районі здійснення Операції об'єднаних сил є допит, у ході якого дізнавач, слідчий, прокурор, суд у встановленому законом порядку вербальним шляхом одержує інформацію про відомі допитуваному факти, що мають значення для встановлення істини у справі.

Допит підозрюваного у справах про незаконне переміщення товарів у районі здійснення Операції об'єднаних сил є одним із найважливіших першочергових слідчих дій, оскільки він відбувається негайно після затримання та особистого обшуку підозрюваного або не пізніше 24-х годин після затримання відповідно до частини 2 статті 107 КПК України. Це не тільки забезпечує можливість своєчасної реалізації підозрюваним свого права на захист, але і має величезне тактичне значення. Особа, яка підозрюється у вчиненні незаконного

переміщення товарів у районах здійснення Операції об’єднаних сил, знаходячись у момент затримання у певній психологічній розгубленості, ще не встигла визначити лінію своєї поведінки, продумати пояснення, які могли б виправдати її дії. Тому невідкладний допит підозрюваного, як правило, сприяє отриманню більш повних та достовірних показань.

Допит підозрюваного у справах про незаконне переміщення товарів у районі здійснення Операції об’єднаних сил в більшості випадків має конфліктний характер, частіше усього допитуваний протидіє працівникам дізнання і слідства у встановленні істини. Підозрюваний, як правило, відстоює свою невинність, посилаючись при цьому на добровільну відмову від скоєння контрабанди, відсутність факту приховування від митного контролю або переміщення поза митним контролем, замовчує про співучасників і окремі епізоди контрабандної діяльності або взагалі відмовляється давати свідчення.

При розслідуванні випадків незаконного переміщення товарів і контрабанди в районі здійснення Операції об’єднаних сил можна виділити дві найбільш типові ситуації допиту підозрюваного:

1) особа, підозрювана у вчиненні контрабанди, дає правдиві показання і визнає себе винною, тобто допит у безконфліктній ситуації;

2) допитуваний заперечує факт контрабанди і навмисно дає неправдиві показання або відмовляється давати їх, тобто допит у конфліктній ситуації.

У першій ситуації допит підозрюваного, як правило, характеризується повним або частковим збігом інтересів допитуваного і допитувача. Тому основне тактичне завдання особи, яка провадить допит у цій ситуації, полягає у з'ясуванні і фіксуванні показань допитуваного у повному обсязі його поінформованості, конкретизації та деталізації їх, щоб кожна з обставин, що фігурує, могла бути перевірена і підкріплена іншими доказами.

У такій ситуації при допиті особи, підозрюваної у вчиненні незаконного переміщення товарів у районі здійснення Операції об’єднаних сил, насамперед детально з'ясовуються: обставини, що стали підставою для затримання; характер злочинних дій по підготовці, вчиненню та приховуванню контрабандної діяльності; кількість співучасників незаконного переміщення товарів і відомості про неї; особливості предметів контрабанди, джерела їх придбання (одержання) та інші обставини кримінального, перед- і посткримінального характеру, що їй відомі. Основними тактичними прийомами є: вміння вислухати вільну розповідь допитуваного; правильна постановка уточнюючих, пояснюючих, доповнюючих і контролюючих запитань, спрямованих на конкретизацію і деталізацію показань, перешкоджуючих зміні їх на неправдиві; з'ясування даних для перевірки уже відомих фактів; одержання нових відомостей.

В умовах конфліктної ситуації допитуваний, як правило, навмисно перекручує відому йому інформацію, заперечує факт вчинення незаконного переміщення товарів і контрабанди в районі здійснення Операції об’єднаних сил, дає неправдиві показання або взагалі відмовляється від давання свідчень. Тому результативність допиту підозрюваного в такій ситуації залежить, як правило, від повноти зібраної дізнавачем (слідчим) інформації про незаконні дії контрабандиста, а також від правильного вибору і застосування тактичних прийомів. Тут важливо своєчасно виявити, попередити й усунути неправдивість показань підозрюваного. Сумніви у вірогідності показань можуть виникнути як під час, так і після допиту.

У першому випадку такі сумніви породжуються суперечливістю свідчень, відсутністю логіки у повідомлених фактах, їх невідповідністю іншим обставинам. В інших випадках

неправдивість отриманих свідчень може бути виявлена при їх перевірці слідчими діями (очна ставка, допити свідків, висновок експертиз), а також при проведенні оперативно-розшукових заходів. Щоб визначити навмисну неправду, допитувач шляхом аналізу фактів має виявити протиріччя у свідченнях допитуваного.

Під час допиту підозрюваного у викритті неправди важливе місце належить тактичним прийомам, пов'язаним із пред'явленням доказів. Це можуть бути: письмові докази (розрахунки-фактури, відповіді митних органів на запити про перетинання кордону окремими громадянами або про особисті номерні печатки митників, довідки про телефонні розмови зі співучасниками контрабандної діяльності тощо); речові докази, предмети контрабанди, пакувальний матеріал, митні декларації зі слідами підчистки, дописки, виправлення, спеціально виготовлений пояс для приховування та переміщення наркотиків тощо; протоколи окремих слідчих дій (огляду місця події, допитів свідків, висновків судових експертиз тощо). Досить ефективним прийомом допиту, спрямованим на викриття неправди у показаннях контрабандиста, є максимальна деталізація фактів, повідомлених допитуваним.

У випадках, коли особа заперечує факт вчинення контрабанди або відмовляється давати показання, рекомендується використовувати такі тактичні прийоми: бесіда на сторонню тему; стимулювання позитивних якостей підозрюваного; пояснення йому змісту закону про обставини, що пом'якшують покарання відповідно до статті 66 Кримінального кодексу України; переконання підозрюваного в неправильності обраної ним позиції; використання протиріч між інтересами співучасників. Якщо це не вплинуло на зміну позиції допитуваного, доцільно пред'явити докази, що викривають злочинця у вчиненні ним злочину, який розслідується.

Для вирішення конфліктної ситуації важливого значення набуває очна ставка – одночасний допит двох раніше допитаних осіб про обставини, стосовно яких вони давали суперечливі свідчення. При розслідуванні випадків незаконного переміщення товарів у районі здійснення Операції об'єднаних сил очні ставки, як правило, провадяться між контрабандистами та особами, які їх затримали (митники, прикордонники, військові), а також із співучасниками та свідками вчинення контрабанди при наявності в їх свідченнях протиріч. Щодо тактики тут рекомендується очну ставку провадити таким чином, щоб на особу, яка дала правдиві свідчення, не чинився тиск. Із цією метою питання, що з'ясовуються в процесі очної ставки, ставлять спочатку особі, яка дала правдиві свідчення, у чітко сформульованому вигляді, а потім уже обвинувачуваному у вчиненні злочину.

Допит свідків. При розслідуванні незаконного переміщення товарів і контрабанди в районі здійснення Операції об'єднаних сил свідків можна поділити на три групи:

1) особи, які безпосередньо виявили контрабанду і затримали підозрюваного – інспектори митниці, співробітники Прикордонних військ, оперативні працівники міліції, Служби Безпеки України тощо;

2) свідки, які були присутні при вчиненні контрабанди (очевидці злочину), – обслуговуючий персонал (провідники вагонів, стюардеси, працівники залізниці, автовокзалів, аеропортів, річкових і морських портів); водії та пасажири транспортного засобу, що використовувався контрабандистом для вчинення злочину; начальник потягової бригади, капітан судна, керівник туристичної групи тощо;

3) свідки, які хоча і не брали участі у виявленні і затриманні контрабандиста, але можуть дати інформацію про події, що передували вчиненню злочину, чи після нього, – родичі підозрюваного, його друзі, знайомі, колеги по роботі.

Допит свідків першої групи (митники, прикордонники, поліція, військові тощо) в основному провадиться на початковому етапі розслідування контрабанди. За родом своєї діяльності зазначена група свідків зацікавлена у встановленні істини у справі, тому вони, як правило, дають правдиві свідчення, спрямовані на викриття затриманої особи. Це дозволяє отримати необхідну інформацію, яка буде використана при допиті підозрюваного, інших свідків, а також з метою доказу фактів незаконного переміщення товарів у районах здійснення Операції об'єднаних сил.

У деяких випадках при допиті цієї групи свідків доцільно використовувати схеми, плани, географічні та топографічні карти. Особливо це важливо при затриманні контрабандистів поза митним контролем (на об'їзних, грейдерних дорогах та ін.). Використання карти і плану забезпечує наочність показань свідків, сприяє одержанню точної інформації про місце вчинення незаконного переміщення товарів у районі здійснення Операції об'єднаних сил та інші важливі обставини справи.

При допиті свідків, які належать до другої групи (провідники вагонів, стюардеси, водії, пасажири-попутники, начальник потягу – очевидці злочину) слід з'ясувати всі відомі їм обставини вчинення незаконного переміщення товарів у районах здійснення Операції об'єднаних сил, які вони спостерігали. Ці свідки могли стати «мимовільними очевидцями» підозрілої поведінки певної особи, знати зміст бесід пасажирів, відчувати специфічний запах предметів контрабанди (наприклад, наркотики, вибухові речовини), спостерігати за процесом приховування предметів посягання від митного контролю тощо.

При допиті свідків третьої групи (родичі підозрюваного та їх найближче оточення) слід враховувати деякі фактори, негативно впливаючі на об'єктивність свідчень: родинні стосунки з контрабандистом (дружина, брат, сестра, батьки та ін.); небажання псувати дружні стосунки (сусід, колега по роботі, близький знайомий); в) страх помсти з боку родичів, друзів підозрюваного за давання правдивих свідчень проти осіб, які вчинили контрабанду; підкуп свідка; їх безпосереднє сприяння підозрюваному при підготовці та приховуванні контрабандної діяльності .

Свідчення родичів, близьких, друзів підозрюваного вимагають критичної оцінки і всебічної перевірки. У зв'язку з цим дізнавачу важливо правильно визначити черговість виклику свідків. У першу чергу слід допитати тих свідків, сумлінність яких не викликає сумнівів. Осіб, не зацікавлених у встановленні істини по справі, доцільно допитувати після того, як буде зібрано достатньо доказів, отриманих із достовірних свідчень інших свідків незаконного переміщення товарів і контрабанди в районі здійснення Операції об'єднаних сил.

Усі вищенаведені дії співробітників митної служби передбачають високий рівень фізичної і психологічної підготовки, який забезпечує їм тренування з бойового хортингу [4; 11; 15]. Правильне і сумлінне виконання всіх вимог і методичних рекомендацій системи бойового хортингу допоможе працівникам системи протидії незаконному переміщенню товарів і контрабанди в районах здійснення Операції об'єднаних сил значно підвищити свою загальну фізичну підготовку та покращити результати у спеціальних контрольних нормативах з човникового бігу, бігу на дистанції 100, 1000 та 3000 метрів, комплексної силової вправи, згинання та розгинання рук в упорі лежачи та підтягування на високій перекладині. Це допоможе не тільки скласти заліки з фізичної підготовки, але й розвинути такі індивідуальні якості, як сила, спритність, точність рухів, потужність і координація [5; 6; 8; 10].

Навчання співробітників митної служби, правоохоронних органів засобам протидії злочинцям здійснюється на навчально-тренувальних заняттях з бойового хортингу, під час спортивно-масової роботи, на зборах з різних видів підготовки і в процесі оперативно-службової (бойової) діяльності працівників органів внутрішніх справ та інших правоохоронних структур держави.

Основний акцент на цих заняттях робиться на різних вправах бойового хортингу, що сприяють формування у працівників правоохоронних органів необхідних фізичних якостей: сили, швидкості, витривалості, спритності, координаційних здібностей, швидкості реакції тощо [7; 9; 11; 12; 14]. Для формування і розвитку сміливості і рішучості в навчально-тренувальний процес включаються заняття з вивчення спеціальних прикладних методик бойового хортингу з освоєння прийомів і елементів з ризиком, великою фізичною і вольовою напругою [9; 13; 15].

При цьому завжди необхідно пам'ятати про заходи безпеки. Щоб уникнути травматизму при проведенні занять корисно приділити особливу увагу підготовці місць занять. Також потрібно оцінити функціональні та емоційно-вольові резерви організму співробітників правоохоронних органів на предмет можливості виконання вправ, прийомів і дій, що вимагають високої координації і швидкості їх виконанні [11].

На заняттях з вивчення бойових прийомів часто мають місце больові прийоми, тому при навчанні співробітників необхідно стежити за плавністю їх виконання (без ривків). У випадку виникнення травми або травмонебезпечної ситуації після сигналу асистента (партнера) прийом слід негайного припинення. Важливо починати заняття з вивчення прийомів бойового хортингу зі спеціальної розминки, в яку зазвичай включаються перекиди вперед, назад, через плече, політ-перекид, вправи з елементами боротьби і вправи у парах. У результаті вивчення розділу «Прийоми бойового хортингу» у співробітників правоохоронних органів повинні виробитися стійкі навички затримання озброєних і неозброєних правопорушників.

Згідно з настановами щодо організації фізичної підготовки в органах внутрішніх справ та інших правоохоронних структурах України заняття з вивчення прийомів бойового хортингу сконцентровані на вихованні сміливості, рішучості, ініціативи та винахідливості, а також на формування навичок застосування бойових прийомів і забезпечення особистої безпеки працівників правоохоронних органів [4].

Одним з методів навчання прийомам бойового хортингу, виступає змагальний метод, який викладачі з фізичного виховання в освітніх організаціях правоохоронних органів України застосовують найчастіше. Однак, даний метод краще всього використовувати на етапі вдосконалення вже сформованих умінь і навичок, а також техніки і тактики, що вивчається. Як відомо, формування рухової навички відбувається в три стадії (періоду): розучування, вміння і безпосередньо сама навичка [5]. Навичка є провідним і найкращим етапом володіння працівниками правоохоронних органів технікою прикладних прийомів бойового хортингу та професійно-прикладним навичкам службово-бойової діяльності щодо протидії незаконному переміщенню товарів і контрабанди в районах здійснення Операції об’єднаних сил.

Список використаних джерел:

1. Бойко В., Малинський І., Єрьоменко Е., Діхтяренко З. Розвиток силових якостей у студентів-хортингістів. *Теорія і методика хортингу* : зб. наук. праць / [ред. кол. Бех І. Д. (голова) та ін.]. К. : Паливода А. В., 2017. Вип. 7. С. 104–112.

2. Бухтіярова І. Г., Бухтіяров О. А. Проблеми українського законодавства щодо правового регулювання Організації Об'єднаних Сил. *Правовий журнал «Legea si Via*ta», 2019. С 42–47.

3. Грищук В. Л. Спеціальний податково-правовий статус митних органів як суб'єктів контролю. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2014. Вип. 22. Ч. 2. Т. 2. С. 179–182.

4. Єрьоменко Вероніка. Профілактика основних стоматологічних захворювань у спортсменів хортингу дитячо-юнацького віку. *Теорія і методика хортингу* : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. К. : Паливода А. В., 2017. Вип. 7. С. 38–47.

5. Єрьоменко Е. А. Виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. праць. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 10 (118) 19. С. 49–56.

6. Єрьоменко Е. А. Засади формування цінностей здорового життя учнівської та студентської молоді засобами хортингу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. праць. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. Вип. 10 (80) 16. С. 38–44.

7. Єрьоменко Е. А. Значимість цінностей фізичної культури та основ здоров'я для школярів і курсантів, які займаються бойовим хортингом. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. праць. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 11 (119) 19. С. 71–79.

8. Єрьоменко Е. А. Навчальна програма гурткової (секційної) роботи «Хортинг» для учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів : навчальне видання. К. : Паливода А. В., 2012. 268 с.

9. Єрьоменко Е. А. Навчальна програма з бойового хортингу для учнів 1–11 класів закладів загальної середньої освіти : навч.-метод. посіб.. К. : Паливода А. В., 2020. 280 с.

10. Єрьоменко Е. А. Потенційні можливості хортингу як засобу формування цінностей здорового життя учнівської та студентської молоді / Е. А. Єрьоменко // *Теорія і методика хортингу* : зб. наук. праць / [ред. кол. Бех І. Д. (голова) та ін.]. К. : Паливода А. В., 2016. Вип. 5. С. 139–146.

11. Єрьоменко Е. А. Тренування в хортингу: навчально-методичний посібник. К., 2009. 227 с.

12. Єрьоменко Е. А. Формування цінностей здорового життя учнівської молоді засобами хортингу : монографія. К. : Паливода А. В., 2019. 608 с.

13. Єрьоменко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. К. : Паливода А. В., 2014. 1064 с.

14. Єрьоменко Е. А. Хортинг. Навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл. К. : Паливода А. В., 2010. 108 с.

15. Єрьоменко Е. А. Хортинг у закладах вищої освіти : навч. посіб. Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. 654 с.

16. Оржеховська В. М. , Федорченко Т. Є. , Єрьоменко Е. А., Діхтяренко З. М. , Мельник О. В. Концепція національної філософії виховання дітей та молоді в Україні на

засадах хортингу. *Теорія і методика хортингу* : зб. наук. праць / [ред. кол. Бех І. Д. (голова) та ін.]. К. : Паливода А. В., 2016. Вип. 5. – С. 17–34.

17. Петрочко Ж. В., Єрьоменко Е. А. Хортинг – школа сили і честі юного українця : метод. посіб.. К. : Паливода А. В., 2016. 544 с.

18. Тимчик М. В., Єрьоменко Е. А. Хортинг як засіб виховання наполегливості в молодших школярів. «Фізичне виховання в рідній школі». К. : Педагогічна преса, 2014. № 1 С. 38–41.

19. Чмелюк В. В. Система суб'єктів державного захисту економічних інтересів держави. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*, 2018. Вип. 1–2. С. 122–128.

20. Dikhtiarenko, Zoia, Yeromenko, Eduard, Fedorchenko, Tetiana. «Combat horting» as a means of forming a successful personality in terms of ideological and ideological confrontation (on the example of pupils, students, cadets) (2020). Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2020; ISBN 978 – 83 – 66567 – 04 – 7; pp. 286, illus., tabs., bibls. (pp. 232–239).

21. Dikhtiarenko, Zoia, Yeromenko, Eduard, Pustoliakova, Larysa. Combat horting: prevention of injuries and harm to life and health of pupils, students, cadets during training (2020). Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2020; ISBN 978 – 83 – 66567 – 04 – 7; pp. 286, illus., tabs., bibls. (pp. 240–246).

22. Griban, G., Kuznietsova, O., Dzenzeliuk, D., Malynskyi, I., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Otravenko, O., Lytvynenko, A., Lyhun, N., Okhrimenko, I., Prontenko, K. (2019). Dynamics of psycho – emotional state and individual psychological characteristics of students in the process of physical education classes. Revista Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores. Año: VII, Número: Edición Especial, Artículo no.:113, Período: Diciembre, 2019. (Web of Science).

23. Prontenko, K., Griban, G., Okhrimenko, I., Bondarenko, V., Bezpaliy, S., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Bulgakov, O., Bloshchynskyi, I., Dzenzeliuk, D. (2019). Academic performance and mental capacity of cadets engaged in sports during studies. Revista Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores. Año: VII, Número: Edición Especial, Artículo no.: 23, Período: Octubre, 2019. Мексика. (Web of Science).

24. Zhamardiy, V., Griban, G., Shkola, O., Fomenko, O., Khrystenko, D., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Lytvynenko, A., Terentieva, N., Otravenko, O., Samokish, I., Husarevych, O., & Bloshchynskyi, I. (2020). Methodical System of Using Fitness Technologies in Physical Education of Students. International Journal of Applied Exercise Physiology, 9(5), 27–34. (Web of Science).

ОСОБИСТА БЕЗПЕКА ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ НА КОНТРОЛЬНО-ПРОПУСКНИХ ПУНКТАХ В ЗОНІ ООС

Грищук Віктор Леонідович,
начальник кафедри спеціальних дисциплін
та організації професійної підготовки, кандидат юридичних наук,
Університет державної фіскальної служби України

З огляду на ускладнення суспільно-політичних, економічних умов, збройних конфліктів на сході України, варто розглянути питання особистої безпеки людини, а особливо окремих соціальних груп, зокрема працівників правоохоронних органів, які, не дивлячись на складність ситуації, стоять на сторожі безпеки України, а також, приймають активну участь в забезпеченні прав і дотриманні законності і правопорядку в Україні.

Останніми роками науковці все більшої уваги приділяють питанням особистої безпеки представників правоохоронних органів. Зазначену тематику було досліджено в роботах таких науковців як В. Авер'янова, О. Бандурки, Ю. Битяка, І. Голосніченка, М. Логвиненка, М. Мельника і А. Подоляки. Беззаперечна роль працівників податкової міліції в суспільстві і державі зумовлює особливу актуальність теми особистої безпеки представників правоохоронних органів.

Кількість контрольних пунктів, їх місцезнаходження та межі, дорожні коридори визначаються рішенням Командувача об'єднаних сил за пропозиціями Донецької та Луганської облдержадміністрацій, обласних військово-цивільних або військових адміністрацій (у разі їх утворення) та оприлюднюються на офіційних веб-сайтах Міноборони, Адміністрації Держприкордонслужби, ДФС.

Додержання громадського порядку та забезпечення безпеки на контрольних пунктах забезпечується співробітниками Національної поліції у взаємодії з підрозділами Держприкордонслужби, які в разі отримання інформації про загрозу збройного нападу, можливих злочинних та інших протиправних посягань на осіб, залучених в установленому порядку до здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, за рішенням Командувача об'єднаних сил можуть бути посиленими відповідними підрозділами, що входять до складу об'єднаних сил.

Порядок та послідовність здійснення заходів контролю в'їзду/виїзду на контрольних пунктах та інші питання функціонування таких контрольних пунктів визначаються технологічною схемою пропуску осіб, транспортних засобів та товарів, яка затверджується окремо для кожного контрольного пункту Командувачем об'єднаних сил [1, с. 150].

У контрольних пунктах за погодженням із Командувачем об'єднаних сил (уповноваженою Командувачем об'єднаних сил службовою особою) органом охорони державного кордону встановлюються режимні правила, що регламентують порядок доступу до них уповноважених службових осіб військових формувань, правоохоронних та інших державних органів, які залучені до здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, осіб та транспортних засобів, які перетинають лінію розмежування, беруть участь у здійсненні контролю та обслуговуванні пасажирів транспортних засобів,

відправленні транспортних засобів, що вибувають у район проведення операції об’єднаних сил і прибувають з нього [2. с. 45].

Беручи до уваги вищезазначене, слід зауважити, що контрольні пости в межах дорожніх коридорів, які розташовані на лінії розмежування та на яких уповноваженими службовими особами органів охорони державного кордону здійснюються контрольно-перевірочні заходи, можуть входити до складу контрольних пунктів.

Список використаних джерел:

1. Диканова Т.А. Контрабанда: квалификация и расследование // Тяжкие и особо тяжкие преступления: квалификация и расследование: Руководство для следователей / Под ред. С.Г. Кехлера. М.: Спарк, 2001. С. 125-208.

2. Диканова Т.А., Осипова В.Е. Борьба с таможенными преступлениями и отмыванием «грязных денег: Метод. пособие. М.: ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2000. 310

ПРИЧИНИ ТА УМОВИ НЕЗАКОННОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ В РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ

Бухтіяров Олексій Анатолійович,
заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін
та організації професійної підготовки, кандидат юридичних наук,
Університет державної фіскальної служби України

Економіка будь-якої країни є структурою, що постійно розвивається. Цей розвиток не є стабільним і має циклічний характер. Економіка може переживати спад, депресію, пожвавлення, підйом, що виражається в інфляції, коливаннях обмінного курсу, збільшенні чи зменшенні кількості робочих місць [1]. Якщо держава не може оперативно реагувати на економічну ситуацію в країні, передбачати спади й депресію економіки, то в цьому випадку обсяги незаконно переміщених товарів зростають. Економічні фактори, які впливають на зростання обсягів незаконно переміщених товарів, є невіддільними від політичних та соціальних, оскільки у більшості випадків вони мають причиннонаслідковий зв'язок (один фактор породжує інший). До економічних факторів можна віднести: зниження виробництва; неможливість держави забезпечувати потреби населення (в робочих місцях, товарах першої необхідності, дешевих та ефективних лікарських препаратах і т.п.); падіння реального рівня доходу населення. До числа економічних факторів слід віднести і пріоритет фіскальної, а не протекціоністської функції митних платежів взагалі, і в першу чергу, митних платежів. У цих умовах учасник зовнішньоекономічної діяльності порівнює економічні наслідки сплати митних платежів (дотримання закону) та застосування санкцій [2].

Економічні правопорушення у нашій країні з урахуванням триваючого конфлікту на сході, усіх політичних та соціальних явищ продовжують зростати, структуруватись і ускладнюватись. Вказана протиправна діяльність досягла такого рівня, при якому подальше її функціонування загрожує національній безпеці України.

Саме конфлікт на сході створив так звані правопорушення щодо незаконного переміщення товарів. Щойно з'явилася стала лінія розмежування – через передову попрямували багатотонні вантажівки з різного роду товарами. На загал таке явище називають «контрабандою», оскільки мова йде про не зовсім легальні методи торгівлі, тим паче з агресорами. Однак, суто з юридичної точки зору визначення було не зовсім правильне. Адже «контрабанда» – це незаконне перевезення товару через митний кордон держави. Проте з Окупованими районами Донецької і Луганської областей митного кордону Україна не має. Відтак, використовують термін «незаконне переміщення товарів» або подібні. Що, своєю чергою, аж ніяк не применшує масштабів проблеми [3].

За для справедливості хочу відзначити, що існування такого явища, як незаконне переміщення товарів, є «больовою точкою» більшості країн. Відсутність сформованої системи зовнішньої торгівлі, перехідний період в економіці, недосконалий облік зовнішньоекономічної діяльності, поява нових структур у торговельному та підприємницькому секторах, а також розбалансованість економіки призвели до об'єктивних процесів перерозподілу продукції: задоволення запитів кожної із держав усіма можливими способами. Подібне стало можливим через відсутність належного правового забезпечення взаємовідносин між державами та відсутність механізму регулювання економічних зв'язків, а також через процеси дезінтеграції економіки [4].

Для більш детального вивчення проблеми, слід розмежувати значення причин та умов незаконного переміщення товарів.

Причини – це соціально-психологічні детермінанти, які безпосередньо породжують, відтворюють правопорушення як свій закономірний наслідок. Умови, на відміну від причин, – це такі антисоціальні явища, які самі по собі не породжують правопорушення, але сприяють, полегшують, інтенсифікують формування та дію причини [5, с. 158-161].

Поряд зі складною політичною й соціальною ситуацією в країні, проведенням на її території Операції Об'єднаних сил (ООС), існує цілий ряд умов, які сприяють незаконному переміщенню товарів. По-перше, даному правопорушенню сприяє: корупція, яка є невід'ємною частиною існування митних органів та Державної прикордонної служби України; недосконале законодавство у сфері прикордонного і митного контролю, колізійність та пробільність норм, які встановлюють відповідальність за незаконне переміщення товарів, та суміжні делікти; недостатня взаємодія між державними правоохоронними та контролюючими органами; існування на сьогодні ділянок державного кордону, які не контролюються Україною; «прозорість» кордонів через недостатність і недосконаліть технічного оснащення (неможливість забезпечити контроль усього кордону технічними засобами).

Здійснення незаконного переміщення товарів спричиняють також окремі недоліки в організації митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів, які ввозяться та вивозяться з країни, непрофесіоналізм деяких співробітників митних органів.

Корупційна складова, незважаючи на позицію влади та створення 5 нових правоохоронних органів щодо боротьби з корупцією і злочинністю у країні, все ще присутня в роботі митників та прикордонників. Співробітники митних органів та Державної прикордонної служби України продовжують вступати в змову з правопорушниками, забезпечуючи тим самим безперешкодний перетин кордону незаконним вантажам.

Особи та організовані групи, які мають відношення до незаконного переміщення товарів, прагнуть поширити свій вплив на сферу зовнішньоекономічної діяльності. Дана обставина змушує їх іти на контакт із правоохоронцями, «тиснути» на їх слабкості або шантажувати, вводити своїх людей у митні та прикордонні підрозділи, через яких можна отримати необхідні відомості. Неконтрольовані суми дають змогу здійснювати підкуп посадових осіб митних структур.

По-друге, починаючи з 2014 року, в Україні відбувся істотний спад виробництва, зменшився обсяг продукції не лише важкої промисловості, а й сільського господарства, відбулося зниження вантажообігу, обсягу послуг, що надаються населенню. Усе це призвело до зростання безробіття в країні. Найбільш кваліфіковані українці у зв'язку з тяжким становищем економіки покинули межі України і стали шукати роботу в інших. На тлі цих змін зросла кількість правопорушень, скоєних українцями для задоволення нагальних – абсолютних потреб людини, в тому числі й зростання незаконного переміщення товарів [6].

На сьогодні протидія незаконному переміщенню товарів відбувається у складних соціально-економічних умовах, в яких перебуває Україна. Так, в зоні проведення ООС, частина кордону між Україною та Російською Федерацією залишилась без державного контролю з боку України, як і частина Донецької та Луганської областей. Рівень життя на цих територіях значно знизився, що також в свою чергу, активізує ввезення на дану територію або провезення через неї незаконним шляхом предметів і товарів [6].

З огляду на мотив вказаної протиправної діяльності, вважаю, що викорінення цих видів адміністративних правопорушень значною мірою сприятиме стабілізації економічної та фінансової сфери України. У протилежному випадку в країні продовжать існування такі дестабілізуючі явища, як економічна нестійкість та пов'язані з нею девальвація національної валюти, істотна різниця між рівнем життя, неконкурентоспроможність вітчизняних виробників товарів тощо.

Наступним фактором впливаючим на зазначене правопорушення є існуюча в українських правоохоронних та контролюючих органах системи показників діяльності, їх працівники зацікавлені у формальному, кількісному виявленні фактів правопорушень, без встановлення обставин та учасників всього ланцюга протиправної діяльності, що також негативно впливає на динаміку скоєння правопорушень, пов'язаних з незаконним переміщенням товарів.

Останньою вагомою причиною є те, що рівень ставок митних платежів на більшість товарів змушує учасників зовнішньоекономічної діяльності порушувати норми митного законодавства. Внаслідок цього бюджет країни недоотримує сотні мільйонів гривень. Однак відразк хочу зауважити, що зниження ставок митних платежів не вплине на рівень протиправної діяльності, пов'язаної з незаконним переміщенням товарів поза митним контролем, оскільки основною її метою є не ухилення від оподаткування, а отримання правопорушниками надприбутків, що не контролюються державою.

До тих пір, поки в Україні тривають негативні процеси в економіці, спостерігатиметься інфляція, кількість фактів незаконного переміщення товарів буде зростати.

Таким чином, незаконне переміщення товарів обумовлено сукупністю причин політичного, економічного та соціального характеру. Під даними причинами, що сприяють вчиненню незаконного переміщення товарів, слід розуміти об'єктивні обставини, які зовні спонукають особу перемістити предмет правопорушення через митний кордон, а в нашому випадку через контрольно- пропускний пункт незаконним способом, та обставини, внаслідок яких дане переміщення товару стає можливим, у тому числі створює сприятливу ситуацію для суспільно-небезпечних діянь особи, яка може бути притягнута до адміністративної відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Экономическая безопасность. Производство. Финансы. Банки: сборник / под ред. В.К.Сенчагова. М.: ЗАО «Финстатинформ», 1998. 621 с.

2. Вавилов С. П. Основные факторы, обуславливающие совершение контрабанды. *Пробелы в российском законодательстве*, 2014. № 1. С. 148 – 153.

3. Контрабанда в ОРДіЛО: золоті жили. URL: https://tyzhden.ua/

4. Контрабанда: история и современность / под общ. ред. А. С. Круглова. М.: ИПО «Автор», 1996. 429 с.

5. Криминология: учебник / под ред. Н. Ф. Кузнецовой н Г. М. Миньковского. М.: Издательство КГК, 1998. 384 с.

6. Війна на Донбасі: реалії і перспективи врегулювання. URL: http://razumkov.org.ua/

ВИЗНАЧЕННЯ СТУПЕНІВ ВПЛИВУ РИЗИКІВ НА СТАН ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ В КОНТРОЛЬНИХ ПУНКТАХ В'ЇЗДУ-ВИЇЗДУ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНУ ТЕРИТОРІЮ У ДОНЕЦЬКІЙ ТА ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТЯХ

Лисак Павло Петрович,
начальник кафедри прикордонного контролю,
кандидат наук з державного управління,
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
Маняков Іван Валерійович,
старший викладач кафедри прикордонного контролю,
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Обстановка у контрольних пунктах в'їзду – виїзду (далі –КПВВ) на лінії розмежування з ТОТ у Донецькій та Луганській областях у 2018-2019 році характеризувалася наступними основними загрозами:

тривалою незаконною окупацією територій Донецької та Луганської областей;

високим рівнем терористичної загрози: спробами проникнення через лінію розмежування в районі проведення ООС диверсійно-розвідувальних груп, осіб причетних до терористичних та екстремістських організацій;

низькою інтенсивність російсько-українського конфлікту на Донбасі, з можливими провокаціями на окремих ділянках, у тому числі ділянках де розміщуються КПВВ та здійснюється пропуск через лінію розмежування;

спробами вербування представників правоохоронних органів, у тому числі прикордонників, з метою отримання інформації щодо їх ОСД;

контрабандою зброї, боєприпасів, вибухових речовин через лінію розмежування та транзиту наркотичних засобів в т. ч. важких наркотиків, сильнодіючих лікарських засобів, психотропних та інших небезпечних речовин.

Розглядаючи основні безпекові показники виконання завдань державними контрольними органами за 2019 рік (у порівнянні з 2018 роком) у КПВВ на лінії розмежування з ТОТ у Донецькій та Луганській областях, можливо стверджувати про їх кількісну та якісну стабілізацію.

На лінії розмежування в районі проведення ООС спостерігається збільшення на 4 % пасажирського з одночасним зменшенням на 7 % транспортного потоків.

За офіційними даними пропущено через лінію розмежування в КПВВ:

осіб: протягом 2019 р. – 13,93 млн, (2018 р. – 13,43 млн.); транспортних засобів: протягом 2019 р. – 1,79 млн. од., (2018 р. – 1,67 млн. од.)

Відмовлено в пропуску 10,5 тис. особам, збільшення на 32% .

В процесі виконання завдань державними контрольними органами України в КПВВ виявлено 26 од. зброї (відмічено зменшення на 26%), виявлено боєприпасів 3,3 тис. од. (відмічено зменшення у 4,3 рази), припинено переміщення 3,4 кг вибухівки (збільшення на 28%), виявлено понад 14,4 кг наркотиків (збільшення у 2,7 рази).

Рисунок 1.1 – Статистика затримання боєприпасів на державному кордоні України, адмінмежі з ТОТ АРК та в КПВВ на лінії розмежування з ТОТ у Донецькій та Луганській областях у 2019 році, одиниць

Крім того, в ході реалізації завдань державними контрольними органами в КПВВ затримано товарів на загальну суму 71,7 млн. грн (відмічене збільшення у 2,5 рази)

Рисунок 1.2 – Статистика затримання товарів на державному кордоні України, адмінмежі з ТОТ АРК та в КПВВ на лінії розмежування з ТОТ у Донецькій та Луганській областях у 2019 році, млн. грн

Враховуючи проведений аналіз пропускних операцій та результатів протидії незаконному переміщенню товарів в КПВВ на лінії розмежування з ТОТ у Донецькій та Луганській областях за 2018-2019 роки, положень нормативних документів у сфері аналізу ризиків та особливостей в'їзду осіб, переміщення товарів на тимчасово окуповані території у Донецькій та Луганській областях і виїзду осіб, переміщення товарів з таких територій у КПВВ, визначення можливостей для визначення ступенів ризиків, доцільно розглядати за наступними напрямками:

перший – моніторинг обстановки на ділянці (секторах) відповідальності та застосуванню профілів ризиків при оформленні осіб та транспортних засобів в КПВВ на лінії розмежування з ТОТ у Донецькій та Луганській областях;

другий – використання методу експертних оцінок для визначення уразливості в ході виконання завдань в КПВВ на ділянці (секторі) відповідальності органу державного управління;

третій – розробка та методика визначення ідентифікаційних ознак індикаторів загроз та автоматизація процесу застосування профілів ризиків, пов'язаних з протидією незаконному переміщенню товарів через лінію розмежування.

Для отримання органами управління суб'єктів захисту національних інтересів об'єктивних даних про параметри оцінки ризиків потрібно, щоб на початку кожного етапу надходила тільки достовірна, повна та точна інформація з необхідними якісно-кількісними характеристиками в належному обсязі й потрібний час.

Збір даних про стан ризиків на ділянці (секторі) відповідальності рекомендується здійснювати з таких джерел:

а) вищестоящі органи управління: з організації контрольних (режимних) заходів, інформаційно-аналітичні управління, оперативні управління, управління адміністративного провадження, кримінального аналізу, управління інформації тощо);

б) підпорядковані органи управління та підрозділи: представники окремих відділів, секцій та служб органів або структур управління;

в) взаємодіючі органи: органи державної влади та місцевого самоврядування-обласні та районні державні адміністрації, військово-цивільні адміністрації; керівництво штабів ОТУ, обласні управління (районні відділи) МВС; територіальні відділи та сектори державних органів контролю;

г) інші джерела: засоби масової інформації (преса, радіо, телебачення, Інтернет); науково-дослідні установи, які займаються питаннями протидії незаконному переміщенню товарів; топографічні карти (схеми); довідники; аналітичні організації або урядові (неурядові) установи.

З отриманням вихідних даних параметрів ризику та загроз, рекомендується сформувати висновки, де визначити:

тенденції транспортного руху та обсягів пасажирських та вантажних перевезень (зростання-зменшення): з ТОТ– на контрольовану Україною територію та навпаки; характеристику транспортних потоків (відомості за напрямками руху, КПВВ); характеристику вантажних потоків (відомості за напрямками руху, характером вантажу, КПВВ), при цьому, визначитись по кожному напряму, які товари раніше не переміщувались, а в звітному періоді стали характерними та ті, які раніше були актуальними для КПВВ, але в звітному періоді їх переміщення припинено; характер протиправної діяльності в КПВВ (ступінь організованості, схеми незаконного переправлення через осіб, товарів та заборонених вантажів), що пов'язана з порушенням встановленого порядку; переміщення через лінію розмежування товарів та вантажів, прихованих від контролю; переміщення зброї, боєприпасів, вибухових та інших небезпечних речовин; тенденцій у протиправній діяльності, яка пов'язана з використанням чужих та підроблених документів.

Зазначені дані моніторингу обстановки в районах розташування КПВВ дозволяють керівникам державних територіальних органів в повному обсязі провести прогнозування її розвитку та визначити основні заходи протидії загрозам та ризикам, які забезпечать

підвищення контролю через лінію розмежування з ТОТ у Донецькій та Луганській областях, а саме:

підвищення активної протидії на загрозливих дорожніх коридорах та КПВВ;

забезпечення технічним оснащенням підпорядкованих підрозділів, підвищення їх мобільності, забезпечення персоналу високотехнологічними засобами спостереження і огляду вантажів та автотранспорту, розвиток системи зв'язку;

приведенням інфраструктури КПВВ та системи контролю в них до нормативних документів;

удосконалення підготовки персоналу на всіх рівнях, у першу чергу із врахуванням особливостей завдань у КПВВ та за напрямками загроз.

У разі, якщо для оцінки ризику чи уразливості не вистачає статистичних даних, або є сумнів у їх достовірності, можна застосовувати метод, що використовує досвід та інтуїцію фахівців. Такий метод називають методом експертних оцінок (евристичний метод) і який реалізується шляхом обробки думок професіоналів.

Експертні оцінки можуть здійснюватися як за бальною системою, так і в конкретних кількісних показниках.

Особливістю експертних методів є відсутність суворих математичних доказів оптимальності отриманих даних. Загальною спрямованістю експертних процедур, є використання людини як вимірювального приладу для одержання кількісних оцінок досліджуваних процесів.

З метою визначення ступеню впливу ризиків на стан протидії протиправної діяльності підпорядкованих підрозділів в районі проведення ООС слід сформувати питання та розробити анкети для роботи експертів з деталізацією блоків питань:

Управлінські.

1. Недотримання вимог при плануванні службової діяльності.
2. Неправильно визначений напрямок зосередження основних зусиль.
3. Шаблонність в плануванні заходів.
4. Прийняття рішень знаходиться поза межами наданих повноважень.
5. Несвоєчасні дії резервів або взаємодіючих органів.
6. Недостатність джерел випереджувальної інформації, щодо порушення законодавства з питань пропуску осіб через лінію розмежування.
7. Слабка підготовка персоналу, що залучається до контрольних процедур.
8. Випадки використання персоналу не за призначенням.
9. Перевантаженість персоналу.
10. Нераціональне застосування наявних сил та засобів в КПВВ.
11. Недостовірність інформації яка надходить від оперативних сил та засобів.
12. Невідповідність кількісного складу пасажирському та транспортному потоку.
13. Випадки порушень технологічних принципів або процедур проведення огляду в КПВВ.
14. Невідповідність складу змін в КПВВ (психологічна готовність та сумісність).
15. Випадки неорганізованої роботи з обслуговуючим персоналом транспортних засобів та контрольних органів, скарги та нарікання.

Технологічні

1. Нераціональна екіпіровка персоналу в КПВВ.

2. Незнання персоналом технологічної схеми пропуску осіб, транспортних засобів в КПВВ.

3. Незадовільне використання наявних технічних засобів.

4. Недостатні знання персоналом конструктивних особливостей транспортних засобів, основ психологічного спостереження.

5. Недостатня інфраструктура в КПВВ (відсутність майданчиків, не облаштованість службових приміщень, огорожі, систем освітлення, оглядових ям тощо).

Організаційні.

1. Неукомплектованість підрозділів персоналом, який здійснює контроль в КПВВ.

2. Низький морально психологічний стан та дисциплінованість.

3. Неукомплектованість матеріально технічними засобами.

4. Незадовільний рівень особистої підготовки.

Економічні.

1. Недостатній ліміт витрачання паливо-мастильних матеріалів.

2. Витрати на обслуговування, інформаційних систем, засобів зв'язку, оргтехніки.

3. Відсутність належних умов виконання завдань, побутові та інші.

Правові.

1. Відсутність (недосконаліть) нормативно-правових документів щодо виконання в повному об'ємі повноважень посадових осіб в КПВВ.

2. Часткові або штучні обмеження діяльності представників контрольних органів.

Фінансові.

1. Незадоволення грошовим забезпеченням окремих категорій персоналу.

2. Відсутність коштів для компенсацій, виплат або надбавок тощо.

До загальної схеми експертного методу керівникам територіальних контрольних органів слід включити такі основні етапи:

підбір експертів і формування експертних груп;

формування питань і складання анкет;

робота з експертами;

формування правил визначення сумарних оцінок на основі оцінок окремих експертів;

аналіз і оброблення експертних оцінок.

У практичній діяльності застосовуються як індивідуальні, так і групові (колективні) експертні оцінки.

Особливістю індивідуальної експертизи є оперативність одержання інформації і відносно невеликі витрати. Недоліком індивідуальної експертної оцінки є високий рівень суб'єктивності і, як наслідок, відсутність впевненості у вірогідності отриманих оцінок.

Для групових експертних оцінок характерна суб'єктивність і рішення прийняті на їх основі, пов'язані з більшою ймовірністю здійснення. За допомогою цього методу можливо успішно розв'язуватись ряд завдань управління внутрішнім ризиком:

виявлення джерел і причин ризиків, встановлення усіх можливих ризиків;

вибір напрямів і шляхів зниження ризику;

формування повного набору і якісне оцінювання варіантів, що використовують різні способи зниження ризику чи їхню комбінацію.

Досвід практичного застосування запропонованої методики вказує, що експертами, які залучаються до проведення оцінки стану впливу внутрішніх ризиків, можуть бути надані додаткові питання до анкетування підрозділів в залежності від специфіки КПВВ.

Завершальним етапом роботи експертів являється подання керівникам територіальних органів в районах проведення ООС результатів оцінки впливу внутрішніх ризиків на стан протидії протиправної діяльності, уразливості окремих підрозділів та КПВВ та пропозицій покращення функціонування.

Список використаних джерел:

1. Аналітичне зведення про обстановку на державному кордоні та результати оперативно-службової діяльності державної прикордонної служби України у 2019 році. АДПСУ. Київ. 2019. 55 с.

2. Богданович В. Ю., Маначинский А. Я. Методологические основы системных исследований проблем военной безопасности государства. Киев, 2001. 172 с.

3. Борисевич В. І, Кандаурова Г. А. Прогнозування та планування економіки». Київ, 2003. 121 с.

4. Визначення шляхів формування ефективної системи отримання інформації підрозділами Державної прикордонної служби України : *Звіт про НДР [шифр 208-00151 І]*. Хмельницький : Нац. академія ДПСУ, 2008. 57 с.

5. Городнов В. П. Теоретические основы моделирования микроэкономических и других процессов и систем: *Монография*. Х.: Изд-во АВВ МВД Украины, 2008. 484 с.

6. Єрошин Б. Ф. Система прикордонного контролю як основна форма оперативно-службової діяльності Державної прикордонної служби України. *Науковий вісник ДПСУ № 3*. Хмельницький : Вид-во Нац. академія ДПСУ, 2008. С. 14 – 22.

7. Інструкція з організації оперативно-службової діяльності відділу прикордонної служби Державної прикордонної служби України : Наказ Адміністрації ДПСУ від 29.12.2009 №1040. К. : АДПСУ, 2009.

8. Кириленко В. А., Городнов В. П., Каратаєв Р. Г. Загрози національної безпеки держави в прикордонній сфері та їх інформаційні ознаки // Зб. наук. пр. №43. Ч. ІІ / гол. ред. Балашов В. О. Хмельницький : Вид-во Нац. академії ДПСУ, 2008. С. 6 − 16.

9. Оцінка ризиків та загроз національній безпеці в контексті європейської і євроатлантичної інтеграції України : матер. міжнар. наук.-практ. конф., 14 лип. 2006 р. / Національний центр з питань євроатлантичної інтеграції України. К., 2006. 80 с.

10. Про затвердження Порядку в'їзду осіб, переміщення товарів на тимчасово окуповані території у Донецькій та Луганській областях і виїзду осіб, переміщення товарів з таких територій [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету міністрів України від 17.07.2019 № 815. Доступ із інформ.- правової системи «Ліга-Закон».

11. Про затвердження Про затвердження Порядку здійснення координації діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань додержання режимів на державному кордоні [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.01.1999 № 48. Доступ із інформ.- правової системи «Ліга-Закон».

12. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях [Електронний ресурс]: Закон України від 18.01.2018 № 2268-VI. Доступ із інформ.-правової системи «Ліга-Закон».

13. Результати оперативно-службової діяльності Державної прикордонної служби України за 2018-2019 роки / URL: http:// www.dpsu.gov.ua (дата звернення: 12.04.2020).

ПОЛІЦЕЙСЬКИЙ ХОРТИНГ В ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ В РАЙОНІ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ

Шаповалов Борис Борисович,
кандидат психологічних наук, доцент, PhD, президент
Міжнародної федерації поліцейського хортингу

Світ стає все більш жорстким та небезпечним, про що свідчить і той факт, що людям доводиться все частіше працювати в екстремальних умовах, зокрема і таких, які були невідомі навіть ще декілька років тому. Не в останню чергу йдеться про Операцією об'єднаних сил. Зважаючи на надзвичайну важливість регулювання різних питань в районе здійснення ООС, Верховною Радою України було прийнято Закон «Про особливості державної політики по забезпеченню державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями», в ст. 12 якого в самому загальному вигляді встановлюється порядок переміщення товарів на та з тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Командувач Операцією об'єднаних сил Сергій Наєв на брифінгу в Краматорську з нагоди початку Операції об'єднаних сил зазначив, що запобігання незаконному перетину товарів і послуг разом із зменшенням кількості перевірок на контрольних пунктах лінії розмежування є основним завданням ООС.

Не потребує доказів твердження, що при здійсненні контролю переміщення товарів в екстремальних умовах можуть виникати ситуації, що є небезпечними для життя та/або здоров'я військовослужбовців і працівників правоохоронних органів. Саме для такої діяльності розроблені сучасні психолого-педагогічні технології, об'єднані в макросистему – «Поліцейський хортинг».

Поліцейський хортинг розглядається як синергетична сукупність прийомів, методів, засобів, знань, навичок та умінь, спрямованих на виживання особистості в типових та екстремальних ситуаціях, пов'язаних з необхідністю захисту загальнолюдських цінностей.

Система поліцейського хортингу є формою комплексного психолого-педагогічного супроводу громадянина протягом значного періоду часу − до, під час і після екстремальної ситуації. Закінчення однієї екстремальної ситуації розглядається фахівцями поліцейського хортингу як початок підготовки до наступної. Комплексність системи полягає в забезпеченні фізичного, психічного, правового виживання захисника Вітчизни засобами фізичної, технічної, тактичної, правової, стратегічної, психологічної і філософської підготовки.

На теперішній час поліцейський хортинг визначається як психолого-педагогічна система, яка складається з таких компонентів:

– професійно-прикладний вид спорту правоохоронців;

– бойове мистецтво − психолого-педагогічні технології професійної підготовки працівників правоохоронних органів, військовослужбовців, працівників рятувальних служб та персоналу охорони;

– психолого-педагогічні технології формування готовності до дій в екстремальних ситуаціях;

– оздоровчі та реабілітаційні технології (Шаповалов Б., Діхтяренко З., 2019).

В процесі базової, спеціальної та цільової підготовки учасників ООС до забезпечення протидії незаконному переміщенню товарів, забезпеченні такої діяльності та проведенні реабілітаційних заходів після виходу з району здійснення ООС доцільно застосовувати

найбільш адаптовану до такої діяльності Поліцейську систему самозахисту та контролю (ПССК), яка є частиною системи бойового мистецтва Поліцейський хортинг. Окремі елементи зазначеної системи, які застосовувалися автором при керуванні поліцейськими підрозділами ООН в зонах бойових дій в Боснії-Герцеговині та Косово показали високу ефективність та забезпечили стовідсоткове виживання особового складу при виконанні завдань з підвищеною небезпекою.

Список використаних джерел:

1. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях: Закон України від 18 січня 2018 року № 2268-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19

2. Верховенство права, уменьшение проверок на КП и противодействие контрабанде: Наев о главной задаче ООС. URL: https://prm.ua/ru/verhovenstvo-prava-umenshenie-proverok-na-kp-i-protivodeystvie-kontrabande-naev-o-golove-zadachi-oos/

3. Шаповалов Б., Діхтяренко З. Методичний інструментарій формування у старшокласників готовності до захисту Вітчизни. Метод. посіб. Кропівницький: Імекс-ЛТД. 2019.

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ І ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ КУРСАНТІВ І ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЗАСОБАМИ БОЙОВОГО ХОРТИНГУ

Єрьоменко Едуард Анатолійович,
професор кафедри спеціальних дисциплін
та організації професійної підготовки, кандидат педагогічних наук,
Заслужений працівник фізичної культури і спорту України,
майстер спорту України міжнародного класу,
Заслужений тренер України,
Університет державної фіскальної служби України

Педагогічний процес фізичної і психологічної підготовки є однією із складових частин професійної підготовки співробітників правоохоронних органів. Основною метою фізичного виховання та професійних якостей співробітників правоохоронних органів засобами бойового хортингу є формування психологічної та фізичної готовності до успішного виконання службово-оперативних завдань, грамотного застосування бойових прийомів бойового хортингу, фізичної сили і спеціальних засобів при припиненні злочинних дій, а також забезпечення їх високої працездатності в процесі службово-бойової діяльності [1; 3; 8; 11]. Для досягнення поставленої мети вирішуються такі завдання:

підготовка співробітників до переслідування злочинців і тривалого пересування;

підготовка до дій, які пов'язані з використанням бойових прийомів бойового хортингу, табельної зброї;

оволодіння практичними навичками самозахисту, і безпеки в екстремальних умовах;

формування професійно-психологічних якостей співробітника.

Для успішних рішень цих завдань у різних силових підрозділах забезпечується наступне:

підбір оптимальних форм і методів навчання;

високий рівень практичної готовності інструкторів і викладачів;

висока якість проведення занять.

Розвиток фізичних якостей працівників правоохоронних органів – це зовнішній результат їхньої фізичної культури та розуміння основ здоров'я [4; 5; 7]. При підготовці співробітників правоохоронних органів у процесі їх трудової діяльності бойовий хортинг і фізична культура [5; 6] розглядаються як найважливіші засоби виховання, гармонійно поєднує в собі духовне багатство, моральну чистоту і фізичну досконаліть. Тому вплив такої підготовки на становлення особистості працівника правоохоронних органів неоднозначний. Поза всяким сумнівом, головним засобом виховання фізичних якостей співробітників є засоби і методи бойового хортингу. В процесі занять бойовим хортингом загартовується воля, характер, вдосконалюється вміння управляти собою, швидко і правильно орієнтуватися в різноманітних складних ситуаціях, своєчасно приймати рішення, розумно ризикувати або утримуватися від ризику [7; 9; 10].

Підготувати добре розвинених у фізичному плані, координованих, а також що володіють високим ступенем психічної стійкості, рішучих і сміливих співробітників правоохоронних органів, які здатні успішно діяти в складній, швидкоплинній, насиченій небезпечними і критичними ситуаціями обстановці при затриманні та знешкодженні озброєних злочинців, – таким є головне завдання фізичної і психологічної підготовки [8].

Таким чином, фізична і психологічна підготовка формує у співробітника правоохоронних органів настільки необхідну йому в службовій діяльності впевненість у собі, в своїх силах. Результативність різних видів професійної праці особливо залежить від спеціальної фізичної підготовки, яка формується попередньо шляхом систематичних занять бойовим хортингом, фізичними вправами, які адекватні в певному відношенні вимогам, що пред'являються до функціональних можливостям організму професійною діяльністю та її умовами [9; 11].

Професіоналізм співробітника правоохоронних органів складається зі спеціалізованої навченості та психологічної підготовленості. Він починає розвиватися у відомчих закладах освіти, де готуються майбутні фахівці правоохоронних органів, а в повній мірі формується в процесі реальної служби. В основі його лежить професійна позиція фахівця, що визначає цілеспрямованість дій, мотивацію на якісне виконання своїх службових обов'язків, прагнення до творчості. Зріла професійна позиція визначає ступінь самостійності в діяльності співробітника.

Професійно важливі якості співробітника правоохоронних органів як представника правоохоронної системи базуються на основі, яку складають громадянсько важливі якості. До них відносяться такі якості, як громадянська зрілість, патріотизм, висока громадська активність, глибока повага до закону, соціальних цінностей правової держави, честі і гідності громадянина, висока моральна свідомість, твердість моральних переконань, почуття обов'язку. Саме ці якості є тією основою, тим базисом, на якому може сформуватися особистість справжнього професіонала [3].

Однією з особливостей професійної діяльності співробітника правоохоронних органів є необхідність організації спілкування з іншими людьми з метою збору інформації, розкриття злочину, запобігання протиправним діям, надання допомоги постраждалим. Для ефективного виконання завдання співробітнику необхідно визначити, в якому стані знаходиться людина, щоб правильно організувати з нею спілкування. Крім того, службова діяльність працівника правоохоронних органів пов'язана з фізичними та емоційними навантаженнями, що призводить до напруження компенсаторних механізмів організму самого співробітника. Таким чином, уміння саморегуляції психологічного стану і самоаналіз виступають як професійно важливі якості співробітників правоохоронних органів.

До професійно важливих якостей співробітника правоохоронних органів відносять такі особистісні якості, інтереси і схильності як: чесність, принциповість, цілеспрямованість, спостережливість, відповідальність, дисциплінованість, сміливість, рішучість, наполегливість, витриманість, винахідливість; а також комплекс здібностей: високий рівень розподілу і переключення уваги (здатність переключати і приділяти увагу декільком об'єктам одночасно); здатність аналізувати, зіставляти різні факти; хороша зорова пам'ять; хороші організаторські здібності; здатність діяти чітко в умовах екстремальних (аварійних) ситуацій; комунікативні здібності (уміння налагоджувати контакти з людьми); фізична витривалість і здатність до самоконтролю [1; 2].

У професійній характеристиці співробітників правоохоронних органів важливими є спонукальні індивідуальні та виконавські якості особистості. Перші (спонукальні) впливають на професійне самовизначення, а виконавські якості пов'язані з використанням співробітниками своїх пізнавальних можливостей і здатності керувати власною поведінкою та суб'єктивним станом при виконанні службових обов'язків [1]. Виходячи з цього, можна

дійти висновку про те, що в практичній діяльності потрібно розвивати особисті пізнавальні можливості.

Перш за все, це стосується якостей сприйняття, уваги і пам'яті. Представники підрозділів правоохоронних органів повинні впевнено орієнтуватися на місці пригоди, бойової ситуації виявляти й оцінювати деталі події, помічати зміни в поведінці і настрої осіб, з якими здійснюються професійні контакти, своєчасно виявляти і реагувати на небезпека, що виникає. Все це безпосередньо пов'язано з спостережливістю, яка при професійній розвиненості володіє особливими характеристиками сприйняття – цілісним предметним відображенням навколишнього в свідомості співробітника. Таке сприйняття характеризується, перш за все, усвідомленістю його вдосконалення під впливом досвіду і знань співробітників правоохоронних органів, залежністю від інтересів, мотивів і вирішуваних завдань [6; 8].

Крім того, працівники правоохоронних органів можуть відрізнятися за властивостями уваги (обсягом, інтенсивності, розподілу, переключення, концентрації, стійкості, уважності). Професійна уважність розглядається як розвинена довільна увага, навмисно і вміло керована. Її необхідно цілеспрямовано і наполегливо розвивати у кожного співробітника.

Особливе значення в діяльності працівників правоохоронних органів грає рухова і образна пам'ять. Пам'ять на рух – це запам'ятовування і відтворення людиною рухів. Для працівників правоохоронних органів даний вид пам'яті важливий при вивченні і застосуванні прийомів бойового хортингу, затримання підозрюваних у скоєнні злочинів [10]. Образна пам'ять, або пам'ять на уявлення, допомагає запам'ятати орієнтування, зберегти і відтворити обличчя, обстановку на місці події тощо.

Професійно розвинена пам'ять виступає як професійно важлива якість, що характеризується особливостями запам'ятовування, збереження і подальшого відтворення всього раніше сприйнятого, зробленого, пережитого співробітником і всього того, що має відношення до професійної діяльності. Професійну пам'ять необхідно постійно тренувати [9; 11].

Найважливішою передумовою професіоналізму працівника правоохоронних органів є розвинене мислення і уява [11]. Зміст мислення працівника становить процес детального моделювання ситуації, що виникла. Для того, щоб будувати і використовувати подібні моделі, необхідна розвинена професійна уява і різні розумові здібності.

Уява формується одночасно з розвитком навичок узагальненого, опосередкованого відображення співробітником явищ і подій, значущих для вирішення службових завдань. Мислення пов'язане з міркуваннями, точними оцінками і висновками, вибором оптимальних рішень, у винахідливості і використанні можливостей, що містяться в ситуації, яка склалася [4; 5; 7; 8].

Тут затребувані не тільки навички створення логічних, психологічно достовірних картин події, а й уміння знаходити способи поповнення відомостей про невідомі або непідтверджені ланки в ланцюзі подій. Дуже важливі вміння рефлексивного мислення, яке являє собою переробку і використання міркувань осіб, з якими безпосередньо або опосередковано контактує працівник правоохоронних органів. Разом з тим, аналіз подій і деталей подій, крім творчих моментів, пов'язаних з пошуком вихідної точки для аналізу, знаходженням неочевидних закономірностей і висновків, може здійснюватися і за допомогою стандартних підстав для висновків.

Таким чином, службові завдання представників підрозділів правоохоронних органів істотно відрізняються від діяльності співробітників звичайних професій, адже першочерговим у професійній підготовці співробітників правоохоронних органів є забезпечення специфічної фізичної і психологічної готовності до ефективного виконання своїх службових обов'язків.

Список використаних джерел:

1. Бадьора С. М., Буток О. В., Лаврентьєв О. М., Клочко І. М. , Чмелюк В. В. . Основи тактичної медицини : навч. посіб. / Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. 268 с.

2. Бухтіярова І. Г., Бухтіяров О. А. Проблеми українського законодавства щодо правового регулювання Організації Об'єднаних Сил. *Правовий журнал «Legea si Viata»*, 2019. С 42–47.

3. Грищук В. Л. Спеціальний податково-правовий статус митних органів як суб'єктів контролю. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2014. Вип. 22. Ч. 2. Т. 2. С. 179–182.

4. Єрьоменко Вероніка. Профілактика основних стоматологічних захворювань у спортсменів бойового хортингу дитячо-юнацького віку. *Теорія і методика хортингу* : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. К. : Паливода А. В., 2017. Вип. 7. С. 38–47.

5. Єрьоменко Е. А. Виховання фізичної культури та основ здоров'я школярів у процесі занять бойовим хортингом. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15*. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 10 (118) 19. С. 49–56.

6. Єрьоменко Е. А. Значимість цінностей фізичної культури та основ здоров'я для школярів і курсантів, які займаються бойовим хортингом / *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15*. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 11 (119) 19. С. 71–79.

7. Єрьоменко Е. А. Навчальна програма з бойового хортингу для учнів 1–11 класів закладів загальної середньої освіти : навч.-метод. посіб. К. : Паливода А. В., 2020. 280 с.

8. Параниця С. П. Вдосконалення роботи зі зверненнями громадян у діяльності органів Державної фіскальної служби України. *Visegrad journal on human rights*, 2019. № 1. С. 107–112.

9. Тактико-спеціальна підготовка працівників ОВС України: навчальний посібник / С. М. Банах, В. Р. Булачек, І. С. Винярчук, Ю. Р. Йосипів та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2011. 300 с.

10. Тактика протидії збройному нападу працівників правоохоронних органів. *Тези доповідей наукового семінару* (28 листопада 2019 року). Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. 128 с.

11. Чмелюк В. В. Система суб'єктів державного захисту економічних інтересів держави. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*, 2018. Вип. 1–2. С. 122–128.

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ЯК ЗАСІБ ВІЙСЬКОВО-ПРИКЛАДНОЇ ТА ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ПІДРОЗДІЛІВ З ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ У РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ НА СХОДІ УКРАЇНИ

Єрьоменко Едуард Анатолійович,
професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, майор Збройних Сил України, кандидат педагогічних наук, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, майстер спорту України міжнародного класу, Заслужений тренер України, учасник бойових дій
Полторацький Сергій Сергійович
начальник групи аналізу та впровадження досвіду відділу підготовки штабу Командування медичних сил, полковник Збройних Сил України,
президент Національної федерації військово-прикладного хортингу України,
майстер спорту України з хортингу,
майстер бойового хортингу (3 ранг), учасник бойових дій
Суліма Ігор Віталійович
член президії Національної федерації бойового хортингу України,
генерал-майор Збройних Сил України,
майстер бойового хортингу (5 ранг), учасник бойових дій
Марченко Олег Ігорович
перший віце-президент Національної федерації
військово-прикладного хортингу України, учасник бойових дій

Бойовий хортинг та основні засоби військово-прикладного хортингу сприяють професійній підготовці особового складу підрозділів правоохоронних органів держави з протидії незаконному переміщенню товарів, які виконують свої службово-бойові завдання у районах здійснення операції об'єднаних сил на сході України [2; 3; 15; 19]. Військово-прикладна і фізична досконалість характеризує психо-фізіологічну підготовку особового складу як цілісний і організований процес формування у правоохоронців і військовослужбовців емоційно-вольової стійкості та внутрішньої готовності до дій в екстремальних умовах, у складних та небезпечних умовах, в обстановці, яка різко змінюється, під час тривалої нервово-психологічної напруги, подолання труднощів, пов'язаних з виконанням службового обов'язку як під час бойових дій, так і в мирний час [1; 4; 5; 7].

Основою військово-прикладної, фізичної і психологічної підготовки для правоохоронця є морально-політична підготовка, висока ідейна переконаність та бойова майстерність [6]. Морально-психологічна підготовка в українській військовій науці визначається як «цілеспрямований процес впливів на військовослужбовців, направлений на формування і закріплення у них психічних образів, моделі бойових дій, психологічної готовності і стійкості при виконанні бойових завдань» [8; 9]. Під психологічною підготовкою розглядається система заходів впливу на психіку особистості спрямованих на:

сприймання зовнішніх умов оточуючого середовища як змінних в певній ситуації, так і незмінних, які можуть існувати у формі стереотипів, переконань, установок тощо;

адаптацію як організму, так і психіки до мінливості та швидкоплинності ситуації;

цілеспрямованість дій в тих чи інших обставинах (ефективність їх виконання);

задання (за певних умов) незмінної програми дій;

розвиток індивідуальних психологічних якостей особистості, необхідних для вирішення певних завдань;

корекцію та регуляцію власної поведінки;

відновлення психічного здоров'я, нервово-психічної стійкості, врівноваженості, розсудливості [7].

В структурі психологічної підготовки виділяються такі види.

1. Загальна психологічна підготовка – вид підготовки, орієнтований на загальну підготовку психіки особистості до дій в складних ситуаціях.

Її складовими елементами є: інтелектуально-аналітичний; розвиток психічних процесів; формування та розвиток регуляторних здібностей, головним чином навичок та вмінь вольової саморегуляції, розвиток образної уяви, навичок та вмінь самонавіювання, самонаказів, концентрації та переключення уваги; реалізація емоційно-вольової складової через приборкання емоцій, нервів, залучення прихованих резервів психіки, що виступає головним компонентом реалізації рішень; стресостійкість особистості; мотиваційна складова; фізична складова [10; 11; 16; 20];

2. Спеціальна психологічна підготовка – спрямована на психологічну підготовку за родом (фахом) діяльності особистості, основою якої виступає функціональна психологічна підготовка.

Цей вид підготовки містить в собі такі складові елементи: функціональна підготовка; нормативний елемент; ціннісно-орієнтаційний елемент; формування спеціалізованого сприймання, навичок та вмінь; вдосконалення прийомів налаштування, вмінь формування позитивних емоційних станів; формування та розвиток можливостей спілкування [12; 13; 17; 21];

3. Цільова психологічна підготовка – спрямована на підготовку людини для виконання певного завдання, переважно одноактного.

Вона включає такі складові елементи: мотивацію особистості; задання певної установки; психологічну корекцію. Серед інших видів психологічної підготовки виділяється: програмуюча, особистісна, природна (інстинктивна), корекційна, рекреаційна (відновлювальна), адаптаційна, регуляційна та інтелектуально-аналітична психологічну підготовку [7].

Психологічна підготовка правоохоронців і військовослужбовців Збройних Сил України – це історично обумовлений та науково обґрунтований, цілісний за змістом, організований за методами та формами, цілеспрямований за впливом процес виховання, формування та активізації стійких мотивів та психологічних якостей, необхідних для успішного виконання бойових завдань. Основною метою психологічної підготовки є підвищення функціональних можливостей психіки, забезпечення її нормальної діяльності в умовах миротворчої місії та цілеспрямованого формування у військовослужбовців перш за все психологічної та емоційно-вольової стійкості та готовності до бою [14; 15; 22].

Таким чином, психологічна підготовка є складовою частиною бойової діяльності. В єдності з вихованням, навчанням та розвитком психологічна підготовка є виразом організованої цілеспрямованої діяльності командирів, інструкторів, органів виховної роботи щодо підготовки правоохоронців, військовослужбовців до виконання завдань під час бойових дій. Дослідження проблеми психологічної підготовки в історичному розвитку дозволяє зробити висновок про те, що організована, цілеспрямована та ефективна підготовка

правоохоронців, військовослужбовців у цілому, та офіцерів зокрема, є закономірною і нагальною необхідністю.

Умови сьогодення це підкреслюють й обумовлюють необхідність постійного вдосконалення та підвищення ефективності психологічної підготовки військовослужбовців на етапі підготовки до виконання професійних завдань [18; 23]. Однією з найбільш важливих задач психологічної роботи з військовослужбовцями всіх категорій на етапі підготовки до дій у особливих умовах – є формування готовності до подолання небезпеки та труднощів майбутньої бойової обстановки, вироблення здібності витримувати великі нервово-психічні навантаження, напруженість та прикрощі, які можуть виникнути в ході ведення бойових дій та виконання миротворчих завдань [4].

Успішне формування відповідних психологічних якостей дає найбільший ефект в тому випадку, коли навчання проводяться в умовах наближених до бойової дійсності. На думку багатьох військових психологів, цим умовам краще за все відповідає польова виучка військ, й насамперед тактичні навчання, бойові стрільби, практичні тренування на спеціально обладнаних навчальних полях, а також тренування на витривалість які проводяться в польових умовах. Психологічна підготовка правоохоронців, військовослужбовців в даному контексті, поряд з іншими компонентами включає формування психологічної стійкості, загальної думки, колективних настроїв, звичок, міцних взаємовідносин.

Позитивно спрямована психологія колективу активно впливає на поведінку правоохоронців, військовослужбовців, характер сприймання ними подій і умов обстановки, дисциплінує їх. Вона може здійснювати загальний психологічний підйом, обстановку ентузіазму, який сприяє зростанню активності й ефективності дій кожного члена військового колективу. В той же час, негативна спрямованість психології колективу може виражатися в хибному колективізмі, круговій поруці, в порушенні військової дисципліни [24].

Облік індивідуальних особливостей воїнів-контрактників, відпрацювання здорової громадської думки, особистий приклад та авторитет командира, правильне взаєморозуміння – основні шляхи формування високого рівня психологічної підготовки, та міцного військового колективу. Характер завдань, які виконуються правоохоронцями, військовослужбовцями визначає особливі вимоги до психологічної підготовки всього особового складу, й насамперед щодо його готовності до ведення бойових дій.

Психологічна підготовка правоохоронця, військовослужбовця повинна включати в себе п’ять складових компонентів, серед яких:

1) впевненість у перемозі;

2) готовність до самовідданих дій та надання допомоги місцевому населенню;

3) правильне розуміння характеру миротворчої місії;

4) впевненість в силі своєї зброї й ефективності засобів захисту від зброї противника;

5) віра в свою військову майстерність та командирів.

Виховання зазначених якостей в процесі навчально-бойової діяльності, сприяє формуванню у правоохоронців, військовослужбовців внутрішньої психологічної готовності та стійкості до ведення будь-яких бойових дій, в тому числі й із застосуванням високоточної зброї (ВТЗ) і зброї масового знищення (ЗМЗ) [11]. Одним із етапів психологічної роботи з правоохоронцями, військовослужбовцями є підготовка психіки особового складу до нічних бойових дій, які можуть несприятливо впливати на психіку всього особового складу і вимагають надзвичайно великих моральних і фізичних затрат енергоресурсів [24]. Психічна

стійкість до нічних дій базується на чітких уявленнях про цю особливість бою, й формується в результаті відпрацювання у військовослужбовців стійких навичок дій у нічних умовах [5; 12].

Порушення митних правил є адміністративним правопорушенням, що представляє собою протиправні, винні (умисні або з необережності) дії чи бездіяльність, що посягають на встановлений законодавством України порядок переміщення товарів і транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, пред'явлення їх митним органам для проведення митного контролю та митного оформлення, а також здійснення операцій з товарами, які перебувають під митним контролем або контроль за якими покладено на митні органи законами України, і за які цим Кодексом передбачена адміністративна відповідальність (стаття 458 митного кодексу України).

Адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені Митним кодексом, настає в разі, якщо ці правопорушення не тягнуть за собою кримінальної відповідальності [3].

За порушення митних правил можуть бути накладені такі стягнення:

1) попередження (офіційне попередження правопорушника про неприпустимість таких дій в майбутньому);

2) штраф (грошове стягнення);

3) конфіскація товарів (примусове вилучення товарів, транспортних засобів, і безоплатна передача їх у власність держави) безпосередніх предметів порушення митних правил, товарів із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для приховування безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю, транспортних засобів , які використовувалися для переміщення безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України.

Попередження або штраф можуть застосовуватися тільки як основний вид стягнення за вчинене правопорушення. Конфіскація товарів – безпосередніх предметів порушення митних правил, товарів із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для приховування безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю, транспортних засобів, які використовувалися для переміщення безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України, може застосовуватися як основний і як додатковий вид стягнення [19].

За одне і те саме порушення митних правил може накладатися тільки основне або основне і додаткове стягнення. Якщо статтею, якою встановлюється відповідальність за порушення митних правил, передбачається основне і додаткове стягнення, застосування лише додаткового стягнення без основного не допускається, за винятком випадків, передбачених частиною третьою статті 467 Митного кодексу України.

Адміністративні стягнення у вигляді попередження, штрафу можуть бути накладені не пізніше ніж через два місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні – не пізніш як через два місяці з дня його виявлення. У разі відмови в порушенні кримінальної справи або припинення кримінальної справи, але при наявності в діях правопорушника ознак порушення митних правил, стягнення у вигляді попередження, штрафу може бути накладено не пізніш як через місяць з дня прийняття рішення про відмову в порушенні кримінальної справи або про його припинення.

Предмети і незаконно переміщувані товари у районах здійснення Операції об’єднаних сил на Сході України, зазначені в пункті 3 статті 461 Митного кодексу України, підлягають конфіскації незалежно від часу вчинення або виявлення порушення митних правил.

Залежно від ступеня суспільної небезпеки порушення митних правил законодавство передбачає накладення штрафів у різних розмірах, конфіскацію предметів, безпосередньо є об'єктами правопорушення, а також предметів із спеціально виготовленими тайниками, що використовуються для переміщення предметів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю. Відповідно до статті 41 Конституції конфіскація майна може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсягах і порядку, встановлених законодавством.

Порушення митних правил є діями, що межують з контрабандою або створюють умови для її здійснення.

Згідно статті 201 Кримінального кодексу України: контрабанда і незаконне переміщення товари у районах здійснення Операції об’єднаних сил на Сході України, тобто переміщення товарів через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів зброї і боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї та бойових припасів до неї), а також спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації – карається позбавленням волі на строк від трьох до семи років з конфіскацією предметів контрабанди.

Ті ж самі дії, здійснені за попередньою змовою групою осіб або особою, раніше судимою за злочин, передбачений цією статтею, або службовою особою, з використанням службового становища – карається позбавленням волі на строк від п'яти до дванадцяти років с конфіскацією предметів контрабанди та з конфіскацією майна [2; 3].

Обставини, при яких особа може бути звільнена від відповідальності

Цілком порушення митних правил Відповідно до ст. 494 Митного кодексу України про кожний випадок виявлення порушення митних правил уповноважена посадова особа митниці, яка виявила таке порушення, невідкладно складає протокол за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Разом з тим слід мати на увазі, що відповідно до частини першої ст. 460 Митного кодексу України вчинення порушень митних правил, передбачених частиною третьою ст. 469, ст. 470, частиною третьою ст. 478, ст. 481 МК України, внаслідок аварії, дії обставин непереборної сили або протиправних дій третіх осіб, що підтверджується відповідними документами, а також допущення у митній декларації помилок, які не привели до неправомірного звільнення від сплати митних платежів або зменшення їх розміру, незабезпечення дотримання заходів тарифного та / або нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, якщо такі помилки допускаються систематично, не тягне за собою адміністративну відповідальність, передбачену цим Кодексом.

Під аварією слід розуміти пошкодження, вихід з ладу і руйнування, що сталися з техногенних (конструктивних, виробничих, технологічних, експлуатаційних) або природних причин.

Під дією непереборної сили слід розуміти:

стихійне лихо (пожежа, повінь, інше стихійне лихо або сезонне природне явище, зокрема, таке як замерзання моря, проток, портів і т. п., закриття доріг, проток, каналів, перевалів);

військові дії чи надзвичайний стан у регіоні;

зафіксований в установленому законом порядку факт вчинення злочинних дій третіми особами;

інші обставини або події.

Документи, що підтверджують факт аварії або дії непереборної сили, можуть видаватися місцевими органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування, органами МВС України, іншими спеціально уповноваженими на це державними органами, а також міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, підприємствами, що здійснюють діяльність щодо усунення наслідків аварій тощо.

Під протиправними діями третіх осіб слід розуміти вчинення дій іншою стороною, що порушують законні права та інтереси особи, при виконанні нею митних формальностей, в тому числі вчинення правопорушення відносно особи. Документи, що підтверджують факт протиправних дій третіх осіб, можуть видаватися судами, правоохоронними органами, а також іншими спеціально уповноваженими на це державними органами [19].

Посадова особа митниці, яка виявила контрабанду і незаконне переміщення товарів у районах здійснення Операції об’єднаних сил на Сході України, порушення митних правил, яке могло статися внаслідок аварії або дії непереборної сили, протиправних дій третіх осіб, керуючись законом, оцінює докази події, що став причиною порушення митних правил, за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному і об'єктивному дослідженні всіх обставин справи в їх сукупності.

При підтвердженні скоєння правопорушень щодо незаконного переміщення товарів у районах здійснення Операції об’єднаних сил на Сході України, передбачених частиною третьою ст. 469, ст. 470, частиною третьою ст. 478, ст. 481 Митного кодексу, внаслідок аварії або дії непереборної сили, протиправних дій третіх осіб справу про порушення митних правил не порушується, а порушена – підлягає закриттю.

Крім того, слід мати на увазі, що перевізники несуть відповідальність за переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів через митний кордон України у районах здійснення Операції об’єднаних сил на Сході України з приховуванням від митного контролю шляхом подання до органу доходів і зборів в якості підстави для переміщення цих товарів документів, що містять неправдиві відомості, виключно в разі якщо ці відомості стосуються кількості вантажних місць, їх маркування та номерів, а перевізниками не застосовано заходів до перевірки правдивості зазначених відомостей або при неможливості такої перевірки не внесено відповідного запису до міжнародної автомобільної накладної (CMR).

Таким чином, рівень фізичної, професійно-прикладної, функціональної та психологічної підготовки впливає на ефективність виконання співробітником митниці своїх службово-бойових завдань. Військово-прикладна фізична підготовка засобами бойового хортингу є також важливою частиною бойового та професійного навчання правоохоронців у районах здійснення Операції об’єднаних сил на Сході України [5; 6; 14]. У процесі тренувань необхідно застосовувати різноманітні військово-прикладні методики: подолання перешкод: перелізання: метання гранати в ціль, вправи на гімнастичних снарядах, тренування у спортивному залі з вивчення прийомів єдиноборства бойового хортингу [7; 8].

Прикладна фізична підготовка є важливою частиною методики бойового хортингу і особливим елементом навчання та виховання правоохоронців, працівників митної служби, воїнів Збройних Сил України.

Мета прикладної фізичної підготовки полягає в тому, щоб співробітники правоохоронних органів набули фізичної загартованості, необхідної для оволодіння зброєю та бойовою технікою і перенесення фізичних навантажень, нервово-психічних напружень, несприятливих чинників бойової діяльності [9; 11].

Загальними завданнями професійно-прикладної фізичної підготовки засобами бойового хортингу службовців митниці є:

зміцнення здоров'я, загартування організму і підвищення його стійкості до впливу несприятливих чинників бойової діяльності, удосконалення особистої фізичної підготовки, набутої на заняттях з бойового хортингу;

оволодіння навичками прискореного руху, подолання перешкод, рукопашної сутички, плавання, надання допомоги товаришеві по службі;

розвиток і постійне вдосконалення фізичних якостей – сили, швидкості, витривалості, спритності, гнучкості;

виховання психічної стійкості, впевненості у своїх силах, цілеспрямованості, сміливості, рішучості, ініціативності, винахідливості, наполегливості, самовладання тощо.

Прикладна фізична підготовка засобами бойового хортингу сприяє вихованню дисциплінованості, колективізму, товариської взаємодопомоги і формуванню стройової виправки та підтягнутості. Існують програми підготовки, у якій передбачено окремий розділ – «Прикладна фізична підготовка» [10; 12]. Це ускладнює, але і доповнює курс загальної фізичної підготовки фахівців митної служби. У цих методиках більше уваги приділятиметься загальнофізичній підготовці співробітників – одному із важливих чинників прикладної фізичної підготовки, програмою якої передбачається: подолання перешкод, метання гранати в ціль, рукопашна сутичка, гімнастичні вправи, ігри тощо.

Вправи цих розділів (тем) бойового хортингу розвивають витриманість і самовладання, швидкість у діях і швидкість рухових реакцій, силу і силову витривалість. Важливим моментом у системі фізичної підготовки правоохоронців є нормативні вимоги, які зазначені у програмі з бойового хортингу і якими слід керуватися на всіх заняттях з прикладної фізичної підготовки службовців у районах здійснення Операції об’єднаних сил на Сході України [13].

Крім того, за завданням уряду України (від 24.01. 95 р. № 759/1, 758/3) розроблено тести відповідно до положення «Про державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення». Це ті вимоги, до яких службовцю загалом треба готувати себе фізично та психологічно.

Подолання перешкод. Подолання перешкод є одним з прикладних елементів (розділів) загальної фізичної підготовки в бойовому хортингу. У цьому розділі поєднано вправи на подолання різноманітних перешкод і метання гранат у ціль, що сприяють вихованню впевненості в своїх силах, сміливості, рішучості, а також розвитку загальної та швидкісної витривалості, швидкості в діях і спритності.

Кожний співробітник має знати, що для підготовки функціональних систем організму й опорно-рухового апарату до навантаження треба виконувати такі вправи: ходьба пригнувшись, підкрадання, біг боком, біг спиною вперед, біг з прискоренням, вправи для різних груп м'язів у русі, а також спеціальні вправи – подолання нескладних перешкод

природного типу в поєднанні з бігом на 150–200 м, дії за раптовими командами тренера-інструктора, заняття зі зміною напрямку руху і його характеру.

Під час занять бойовим хортингом співробітниками вивчаються і тренуються: стрибки – безопорні й опорні, в глибину, в довжину, у висоту; перелізання – самостійно і з допомогою, з опорою на груди, «зачіпом», «силою», пролізанням; рух по вузькій опорі на висоті – кроком, бігом, сидячи верхом, за допомогою страхувальних засобів; вискок – із заглиблень і траншей; метання гранати – в русі, з місця, стоячи, з коліна і лежачи з укриття; спеціальні прийоми і дії – на спеціальних комплексах, спорудах, макетах бойової техніки, з вантажем.

Контрольні вправи бойового хортингу для співробітників правоохоронних органів

Перед виконанням вправи (прийому, дії) визначаються вихідне положення, зміст і послідовність дій, засіб виконання й кінцеве положення, після чого подається виконавча команда. Наприклад: «Вихідне положення – біля лабіринту, перелізти через штахетник «силою» і бігом повернутися в стрій. Співробітник (прізвище), вперед».

Для метання гранати вказуються ціль, засоби, порядок метання, потім подається виконавча команда. Наприклад: «Відділення, по траншеї, з коліна, справа по одному, гранатою – вогонь». За цією командою треба взяти зброю у ліву руку (або покласти на бруствер) і, відводячи праву руку з гранатою вниз або вверх назад, зробити замах, повертаючи тулуб праворуч. Повертаючись грудьми до цілі, кинути гранату з коліна. Збирання гранат проводиться за командою: «Зібрати гранати!».

Засоби подолання перешкод

1. Пересування по горизонтальному канату. Виконується співробітником у висі знизу, головою вперед. Рух здійснюється або за рахунок попеpемінного перехвату руками, коли ноги вільно сковзають по канату, або за рахунок згинання у поперековому і тазостегновому суглобі і підтягування ніг до рук, а потім попеpемінного перехвату руками [14].

2. Стрибки

Подолання перешкоди стрибком наступаючи. Виконується після короткого енергійного розбігу. Відштовхуючись ногою і посуваючи тулуб вперед, наскочити на перепону, зігнувши махову ногу, не випрямляючись, пронести над перепоною штовхальну ногу, заскочити на неї і продовжити рух.

Подолання перешкоди стрибком з опорою на руку і ногу. Виконується при подоланні перешкод заввишки до поясу. З розбігу відштовхнутися лівою ногою і винести руку зі зброєю вперед, заскочити на перепону, спираючись на неї лівою рукою і відведеною вбік ледь зігнутою правою ногою. Не затримуючись на перепоні, перенести через неї ліву ногу і заскочити на неї, подавши плечі і зброю вперед; приземлившись, продовжити рух.

Стрибок у глибину з положення сидячи та стрибок у глибину з положення вису. Навчитися цих стрибків можна дотримуючись такої схеми: безопорні стрибки в глибину із положення стоячи з опорою на руки; стрибки заступаючи з опорою на руку і ногу; стрибки у глибину з положення сидячи і з положення вис на руках. Висота перепони і глибина стрибків збільшуються поступово.

Перелізання

Перелізання з опорою на руки застосовується при подоланні перешкод висотою 1,3 м. Для виконання цієї вправи необхідно підбігти до перепони і, схопившись руками за її

верхній край, відштовхуючись обома ногами, вийти в упор на руки; опертися ногою у верхній край перепони, подати вперед тулуб і перенести другу ногу між опертою ногою і руками; зіскочити і, приземлившись, продовжити рух уперед.

Перелізання з опорою на стегно застосовується при подоланні перешкод висотою до 1,5 м (стіна, штахетник). Підбігти до перепони і, схопившись руками за її верхній край, енергійним поштовхом обох ніг вийти в упор на руки; перенести над перепоною одну ногу, сісти на стегно, потім перенести другу ногу, не затримуючись, зіскочити з перепони і продовжити рух уперед [15].

Перелізання з опорою на груди. Застосовується при подоланні перепон висотою в зріст юнака. Для цього потрібно: ухопитися руками за верхній край перепони, відштовхнутися ногами від землі, навалитися на перепону грудьми, нахилити тулуб вперед, упершись долонями однієї руки у перепону з протилежного боку та тримаючись другою рукою за верхній край перепони, перенести ноги і зіскочити на землю.

Перелізання «зачіпом». Застосовується при подоланні дощатих штахетників і стін висотою 2–2,5 м. Треба з розбігу відштовхнутися однією ногою за крок до перепони і, спираючись носком зігнутої другої ноги об перепону, ухопитися руками за її верхній край; підтягнутися, повиснути на штахетнику лівим боком до перепони так, щоб його верхній край був під пахвою лівої зігнутої руки, а передпліччя і долоня притиснуті до штахетника з протилежного боку; зігнуту в коліні ліву ногу притиснути до перепони, махом правої ноги догори зачепитися п'ятою за верх штахетника; підтягуючись правою рукою, перевалитися через перепону, зіскочити і продовжити рух.

Перелізання «силою». Застосовується при подоланні перепони висотою 2–2,5 м, як правило, без зброї (зброя – «за спину»). Для виконання цієї вправи треба з розбігу відштовхнутися від землі однією ногою і заскочити на перепону другою ногою, ухопитися руками за її верхній край; ривком підтягнутися на руках і, допомагаючи ногами, вийти в упор; нахилитись уперед так, щоб права рука спиралась на перепону з протилежного боку, а ліва залишилась на верхньому краї штахетника, водночас перенести ноги через перепону, зіскочити і продовжити рух.

Перелізання з опорою на стегно або на плечі товариша. Ці вправи виконують удвох: перший – той, хто влізає; другий – той, хто допомагає. При опорі на стегно, коли перший ухопився за верхній край перепони, другий піднімає його за коліно і гомілку зігнутої ноги до виходу в упор на перепону. При опорі на плечі другий стає спиною до перепони, зігнувши і розставивши ноги, з'єднавши кисті рук у «замок». Перший, послідовно спираючись ногами на руки і плечі партнера, хапається руками за край перепони. Другий випрямляється і піднімає першого до виходу в упор на перепону [10].

Перелізання з використанням жердин. Двоє співробітників стають обличчям один до одного і боком до перепони, одну жердину тримають на опущених руках, а другу – на плечах, віддалених від перепони.

Всі методи перелізання вивчаються послідовно: спочатку по розділах або з допомогою підготовлених вправ, а потім в цілому, прискорюючи темп виконання прийому. При вивченні прийому по розділах спочатку відпрацьовуються поштовх і наскок на перепону з виходом в упор або вис, потім саме перелізання і на завершення – зіскок і початок руху від перепони.

Прийоми пролізання, як і вискоку, не складні щодо координації рухів, тому для їх засвоєння не потрібні спеціальні вправи. Пролізання може здійснюватися: головою вперед,

головою і ногою вперед і боком. Пролізання головою і ногою вперед потребує поєднання нахилу тулубу вперед з одночасним посилом махової ноги в отвір перепони. При виході з отвору не слід швидко випрямлятися, щоб не вдаритися спиною.

Метання гранати в ціль. Виконується: з місця із замахом вверх назад; з місця із замахом вниз назад. Метання гранати у ціль – це складна щодо координації, цілісна вправа, яка потребує достатнього розвитку швидкісно-силових здібностей співробітника. Перш ніж починати навчатися метання гранат, слід провести декілька тренувань для розвитку сили м'язів плечового пояса, щоб забезпечити необхідний рівень готовності до виконання метальних рухів. Протипіхотні гранати метають з місця стоячи, з коліна, із положення лежачи, із траншеї, з люка танка і в русі. Протитанкові гранати метають із-за укриття (стоячи, з коліна, з положення лежачи) або з траншеї.

Спочатку розучується техніка кидка із замахом вверх-назад (за розділами). Співробітники стають в одну шеренгу з інтервалами в 2–3 кроки. За командою «Замах» права рука має бути відведена вверх назад ліктем уперед, тіло ледь прогнуте в попереку. За командою «Кидок» співробітники, відштовхнувшись правою ногою і нахиливши тулуб уперед, визначають кидок гранати. Після 2–3 повторень за розділами слід перейти до цілісного виконання рухів, поступово збільшуючи їх швидкість.

Потім приступити до метання по рубежах і цілях, збільшуючи відстань кидка. Після цього слід перейти до вивчення метання гранати із замахом по дузі вниз-назад, керуючись запропонованою методикою. Вивчивши прийоми метання, юнаки тренуються у метанні гранат у ціль із різних положень [7].

Такі специфічні заняття розвивають у співробітників відчуття сили, впевненості, розуміння справи, а також професійно-прикладні уміння і навички щодо протидії незаконному переміщенню товарів у районах проведення Операції об’єднаних сил на Сході України. Успішне розкриття контрабанди та викриття осіб, винних у її вчиненні, значною мірою забезпечуються обґрунтованим і своєчасним порушенням кримінальної справи, швидким, якісним провадженням першочергових слідчих дій та оперативно-розшукових заходів.

Відправний момент для порушення кримінальної справи про контрабанду – виявлення ознак злочину. *Ознаки контрабанди* у криміналістичному розумінні – це певні факти, які являють собою результати злочинних дій осіб по незаконному переміщенню предметів злочинного посягання через митний кордон, що дають змогу судити про злочинний характер події злочину, осіб, які мають відношення до нього, способи та обставини вчинення контрабанди.

Такими ознаками є:

затримання підозрюваного на місці вчинення злочину при спробі вивезти чи ввезти предмети контрабанди поза місцями митного контролю;

подання до митного органу як підстави для переміщення предметів через кордон підроблених документів;

використання тайників та інших засобів приховування предметів контрабанди від митного контролю тощо.

Особливості *виявлення ознак контрабанди* та незаконного переміщення товарів у районах проведення Операції об’єднаних сил на Сході України – це діяльність уповноважених на те органів, що передує порушенню кримінальної справи, спрямована на встановлення можливих фактів незаконного переміщення контрабанди через кордон і являє

собою матеріальну і правову передумову розкриття та розслідування даного виду злочину [19].

Аналіз митної та судово-слідчої практики показує, що ознаки незаконного переміщення товарів у районах проведення Операції об'єднаних сил на Сході України можуть бути виявлені при:

1) здійсненні митного контролю;

2) провадженні справ про порушення митних правил;

3) здійсненні прикордонного контролю співробітниками Прикордонних військ;

4) проведенні оперативно-розшукових заходів;

5) провадженні дізнання та попереднього слідства;

6) здійсненні прокуратурою загальнонаглядових функцій;

7) перевірці заяв та повідомлень про контрабанду, яка підготовлюється або вчинена.

Останнім часом ознаки контрабанди нерідко виявляються в результаті діяльності органів Державної податкової адміністрації, Товариства захисту прав споживачів та інших державних органів.

Згідно зі ст. 101 КПК і ст. 102 МК України органом дізнання у справах про контрабанду є митні органи. При наявності достатніх даних, що вказують на ознаки злочину, митний орган порушує кримінальну справу і провадить невідкладні слідчі дії по встановленню і закріпленню слідів злочину та виявленню осіб, які його вчинили.

Для порушення кримінальної справи про контрабанду і незаконне переміщення товарів у районах проведення Операції об'єднаних сил на Сході України необхідні законні приводи і достатні підстави.

Приводами для порушення кримінальної справи можуть служити:

заяви або повідомлення підприємств, установ, організацій, посадових осіб про вчинену або підготовлювану контрабанду;

заяви або листи громадян;

статті, замітки про факти контрабанди, опубліковані в пресі;

явка з повинною; матеріали, що надійшли від інших правоохоронних, контролюючих і інших державних органів;

інформація, що поступила від митних і правоохоронних органів іноземних держав;

матеріали оперативно-розшукової діяльності;

безпосереднє виявлення співробітниками, що здійснюють митний і прикордонний контроль, органом дізнання, слідчим, прокурором або судом ознак контрабанди та незаконного переміщення товарів у районах проведення Операції об'єднаних сил на Сході України.

Серед передбачених кримінально-процесуальним законодавством (ст. 94 КПК) приводів до порушення кримінальної справи стосовно контрабанди найбільш поширеними є безпосереднє виявлення органом дізнання, слідчим, прокурором або судом ознак злочину, а також надходження заяв (повідомлень) про вчинену або підготовлювану контрабанду [3].

Узагальнення практики показало, що абсолютна більшість фактів контрабанди виявляється працівниками митної служби при проведенні митного контролю. Саме в результаті митного огляду транспортних засобів, товарів, інших предметів та особистого огляду громадян, а також при перевірці документів найчастіше виявляються ознаки контрабанди.

Начальник відповідного митного органу, будучи начальником органу дізнання, або його заступник, розглянувши матеріали про порушення митних правил і установивши наявність достатніх даних, що вказують на ознаки контрабанди, порушує кримінальну справу і доручає дізнання одному або кільком дізнавачам, про що вказується в постанові про порушення кримінальної справи. Копія про порушення кримінальної справи негайно направляється прокурору. Про порушення кримінальної справи своєчасно інформується обласне керівництво Служби безпеки України, відповідна регіональна митниця і Управління по боротьбі з контрабандою та порушенням митних правил Державної митної служби (ДМС) України.

За заявою, що надійшла, або повідомленням про вчинену або підготовлювану контрабанду митний орган зобов'язаний прийняти рішення не пізніше триденного строку з дня одержання заяви або повідомлення, а у виняткових випадках – у строк не більший десяти днів (ст. 97 КПК). За цей час проводиться попередня перевірка шляхом відібрання пояснень від окремих громадян чи посадових осіб або витребування необхідних документів, а також використовуються методи митного контролю – огляд транспортних засобів, товарів, інших предметів і особистий огляд громадян, перевірка документів.

Крім цього, згідно з МК України оперативні співробітники митниці можуть у ході перевірки інформації, що надійшла, і до порушення кримінальної справи провести митне обстеження територій, місцевості, приміщень (ст. 127 МК); призначити експертизи (ст. 131 МК); провести перевірку окремих сторін діяльності підприємств (ст. 132 МК) тощо. Такі дії носять перевірочний характер і спрямовані на виявлення ознак контрабанди та вирішення питання про достатність підстав для обґрунтованого порушення кримінальної справи або про відмовлення в цьому.

Результати перевірки доповідаються начальникові митниці, який у випадку виявлення при перевірці ознак злочину приймає рішення про порушення кримінальної справи і провадження невідкладних слідчих дій. При відсутності в матеріалах перевірки ознак контрабанди митний орган відмовляє в порушенні кримінальної справи, про що складається мотивована постанова і повідомляється особа, підприємство, установа, від яких надійшла заява або повідомлення [3].

Якщо у заявах або повідомленнях, що надійшли містяться ознаки злочинів, які не належать до компетенції дізнавача митниці, ці заяви і зібрані матеріали повинні бути направлені по підслідності або підвідомчості у відповідні органи. При цьому необхідно вжити заходів по охороні місця події, збереженню і закріпленню слідів злочину, але без проведення слідчих дій, наприклад, шляхом опечатування приміщення, огородження ділянки місцевості тощо.

Слід враховувати, що контрабанду відносять до категорії кримінальних справ, по яких провадження попереднього слідства обов'язкове, тому дізнання в таких випадках носить факультативний характер, тобто митний орган порушує кримінальну справу і проводить дізнання тільки у випадку необхідності провадження невідкладних слідчих дій по встановленню і закріпленню слідів злочину. Якщо ж слідчий сам порушив кримінальну справу і прийняв його до свого провадження, дізнання не провадиться, а орган дізнання лише виконує доручення слідчого.

Митний орган, порушивши кримінальну справу про контрабанду, зобов'язаний закінчити дізнання не пізніше десятиденного строку з дня порушення, після чого він передає справу по підслідності слідчому Служби безпеки України, або за рішенням прокурора –

слідчому Прокуратури України. Тому проведення дізнання працівниками митниці охоплює, як правило, першочерговий етап розслідування контрабанди і фактично є розкриттям злочину «по гарячих слідах».

Обставини, що підлягають встановленню при розслідуванні незаконного переміщення товарів і контрабанди у районах проведення Операції об'єднаних сил на Сході України

Виходячи з вимог митного, кримінального і кримінально-процесуального законів, а також практики розслідування даної категорії кримінальних справ, можна зробити висновок, що обов'язковому з'ясуванню підлягають такі основні питання:

1) чи є дана подія контрабандою;

2) місце, час і умови вчинення контрабанди;

3) предмет контрабанди, джерела її придбання, кількість, вартість, загальна сума та інші дані, що характеризують масштаби контрабандних операцій;

4) способи вчинення контрабанди, конкретні прийоми незаконного переміщення через митний кордон, технічні засоби, використовувані для переміщення контрабанди, вид тайника (спеціально виготовлений або обладнаний), спосіб підробки митних документів, інші дії контрабандистів при безпосередньому переміщенні товарів, валюти, інших предметів через кордон;

5) способи приготування контрабанди (підготовка транспортних засобів і обладнання у них тайників, збір інформації про місце перетинання кордону, даних про осіб, які проводять митний контроль, відомості про товари, що користуються попитом, консультації з «фахівцями», фальсифікація митних документів, тари, упакування, створення і організація злочинної групи, підбір та перевірка членів групи, проведення тренувань і їх технічне забезпечення тощо);

6) способи приховування контрабанди (дії по утаюванню, знищенню, маскуванню або фальсифікації слідів злочину і злочинця), способи зберігання, транспортування і реалізації контрабандних товарів, а також дії по використанню результатів контрабанди;

7) особа, яка вчинила контрабанду, винність у її здійсненні;

8) наявність злочинної групи і роль кожного її учасника, встановлення організатора контрабандної діяльності;

9) мета, мотив і намір вчинення контрабанди;

10) обставини, що впливають на ступінь і характер відповідальності обвинувачуваного, а також інші обставини, які характеризують особу, яка вчинила контрабанду;

11) характер і розмір збитку, заподіяного контрабандою;

12) причини і умови, що сприяють вчиненню контрабанди.

При цьому слід враховувати, що навести вичерпний перелік усіх питань, що підлягають дослідженню і встановленню при розслідуванні контрабанди досить важко, тому що вони випливають з обставин кожної конкретної кримінальної справи.

Такий об'єм роботи щодо протидії незаконному переміщенню товарів та контрабанди у районах проведення Операції об'єднаних сил на Сході України може здійснюватися співробітником правоохоронних органів тільки через його високий рівень фізичної, тактичної, психологічної та інтелектуальної підготовки, яку ефективно забезпечують заняття бойовим хортингом. Для затримання правопорушника ці навички набувають особливого

значення, адже для цього співробітнику треба вправно володіти прийомами рукопашної сутички [8; 11].

Співробітником правоохоронного органу для гарного засвоєння кожен прийом повинен відпрацьовуватися і повторюватися багаторазово. Для досягнення більшої кількості повторень прийому, доцільно керуватися певними правилами структурування тематичного плану, використовуючи змішану структуру викладу навчального матеріалу за принципом «від простого до складного». Дотримуючись даного принципу, теми вивчення слід розташовувати за черговістю відповідно до зростання складності виконання уніфікованих прийомів бойового хортингу, що сприятиме поступовому підвищенню збивальних факторів, які ускладнюють виконання прийому, отже, сприяти нарощуванню навичок їх виконання [12].

Для збільшення числа повторень прийомів бойового хортингу, варіативності їх виконання в тематичному плані доцільно виділяти «базові» і «спеціальні» теми таким чином, щоб розучування основних уніфікованих прийомів і технічних дій відбувалося в «базових» темах. І далі, ці прийоми і технічні дії повинні удосконалюватися у «спеціальних» темах.

Після того, як співробітники освоять прийоми бойового хортингу в цілому, їм доцільно ставити завдання для самостійного виконання. Необхідно пам'ятати, що результат проведення прийому залежить від якості виконання його найдрібніших деталей [11; 16]. Також для вдосконалення досвіду, прийоми необхідно розучувати та удосконалювати в обидві сторони, удари правою і лівою кінцівками, кидки у праву і ліву сторони. Слід звертати увагу на помилки, змушуючи слухачів усувати їх поступово, по черзі. На цьому етапі прийоми вже виконуються в бойовому темпі. Співробітникам правоохоронних органів необхідно також вивчати різні варіанти прийомів.

Метод сполученого впливу застосовується при вдосконаленні прийомів бойового хортингу [5]. Сутність даного методу в тому, що техніка рухової дії вдосконалюється в умовах, які вимагають від співробітника збільшення фізичних зусиль. Для цього використовують, наприклад, різні обтяження на руках або ногах, гумові джгути, тренажери. Вага обтяження підбирається таким чином, щоб при виконанні вправ жодним чином не спотворювалася структура руху [11; 12].

Для вдосконалення прийомів співробітникам, крім безпосереднього відпрацювання прийомів, слід постійно підвищувати рівень загальної і спеціальної фізичної підготовки. Загальна фізична підготовка забезпечує всебічний розвиток функціональних можливостей організму [9]. Вона створює передумови для найбільш ефективного прояву спеціальних фізичних якостей, необхідних для вдосконалення прийомів бойового хортингу. Спеціальна фізична підготовка відіграє важливу роль у формуванні рухових здібностей співробітників правоохоронних органів і знаходиться в прямій залежності від особливостей техніки досліджуваних прийомів і тактики їх використання.

Висновок. Бойовий хортинг як засіб військово-прикладної та фізичної підготовки особового складу підрозділів з протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення Операції об’єднаних сил на Сході України є надзвичайно ефективним і надійним. За його методиками співробітники митної служби, правоохоронних органів, військовослужбовці можуть з успіхом удосконалювати свої професійні якості та фізичні і психологічні здібності, опанувати необхідними теоретичними знаннями і практичними уміннями і навичками з протидії здійсненню злочинів і забезпечення громадського порядку.

Список використаних джерел

1. Бойко В. Бойко В., Малинський І., Єрьоменко Е. , Діхтяренко З. Розвиток силових якостей у студентів-хортингістів. *Теорія і методика хортингу* : зб. наук. праць / [ред. кол. Бех І. Д. (голова) та ін.]. К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 7. С. 104–112.

2. Бухтіярова І. Г., Бухтіяров О. А. Проблеми українського законодавства щодо правового регулювання Організації Об'єднаних Сил. *Правовий журнал «Legea si Viata»*, 2019. С 42–47.

3. Грищук В. Л. Спеціальний податково-правовий статус митних органів як суб'єктів контролю. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2014. Вип. 22. Ч. 2. Т. 2. С. 179–182.

4. Єрьоменко Вероніка. Профілактика основних стоматологічних захворювань у спортсменів хортингу дитячо-юнацького віку. *Теорія і методика хортингу* : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. К. : Паливода А. В., 2017. Вип. 7. С. 38–47.

5. Єрьоменко Е. А. Виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. праць. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 10 (118) 19. – С. 49–56.

6. Єрьоменко Е. А. Засади формування цінностей здорового життя учнівської та студентської молоді засобами хортингу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. праць. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. Вип. 10 (80) 16. С. 38–44.

7. Єрьоменко Е. А. Значимість цінностей фізичної культури та основ здоров'я для школярів і курсантів, які займаються бойовим хортингом. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. праць. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 11 (119) 19. С. 71–79.

8. Єрьоменко Е. А. Навчальна програма гурткової (секційної) роботи «Хортинг» для учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів : навчальне видання. К. : Паливода А. В., 2012. 268 с.

9. Єрьоменко Е. А. Навчальна програма з бойового хортингу для учнів 1–11 класів закладів загальної середньої освіти : навч.-метод. посіб. / Е. А. Єрьоменко. К. : Паливода А. В., 2020. 280 с.

10. Єрьоменко Е. А. Потенційні можливості хортингу як засобу формування цінностей здорового життя учнівської та студентської молоді *Теорія і методика хортингу* : зб. наук. праць / [ред. кол. Бех І. Д. (голова) та ін.]. К. : Паливода А. В., 2016. Вип. 5. С. 139–146.

11. Єрьоменко Е. А. Тренування в хортингу: навчально-методичний посібник / Е. А. Єрьоменко. К., 2009. 227 с.

12. Єрьоменко Е. А. Формування цінностей здорового життя учнівської молоді засобами хортингу : монографія. К. : Паливода А. В., 2019. 608 с.

13. Єрьоменко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. К. : Паливода А. В., 2014. 1064 с.

14. Єрьоменко Е. А. Хортинг. Навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл. К. : Паливода А. В., 2010. 108 с.

15. Єрьоменко Е. А. Хортинг у закладах вищої освіти : навч. посіб. Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. 654 с.

16. Оржеховська В. М. Концепція національної філософії виховання дітей та молоді в Україні на засадах хортингу / В. М. Оржеховська, Т. Є. Федорченко, Е. А. Єрьоменко, З. М. Діхтяренко, О. В. Мельник // *Теорія і методика хортингу* : зб. наук. праць / [ред. кол. Бех І. Д. (голова) та ін.]. К. : Паливода А. В., 2016. Вип. 5. С. 17–34.

17. Петрочко Ж. В. , Єрьоменко Е. А. Хортинг – школа сили і честі юного українця : метод. посіб. К. : Паливода А. В., 2016. 544 с.

18. Тимчик М. В., Єрьоменко Е. А. Хортинг як засіб виховання наполегливості в молодших школярів. «Фізичне виховання в рідній школі». К. : Педагогічна преса, 2014. № 1 С. 38–41.

19. Чмелюк В. В. Система суб'єктів державного захисту економічних інтересів держави. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*, 2018. Вип. 1–2. С. 122–128.

20. Dikhtiarenko, Zoia, Yeromenko, Eduard, Fedorchenko, Tetiana. «Combat horting» as a means of forming a successful personality in terms of ideological and ideological confrontation (on the example of pupils, students, cadets) (2020). Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2020; ISBN 978 – 83 – 66567 – 04 – 7; pp. 286, illus., tabs., bibls. (pp. 232–239).

21. Dikhtiarenko, Zoia, Yeromenko, Eduard, Pustoliakova, Larysa. Combat horting: prevention of injuries and harm to life and health of pupils, students, cadets during training (2020). Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2020; ISBN 978 – 83 – 66567 – 04 – 7; pp. 286, illus., tabs., bibls. (pp. 240–246).

22. Griban, G., Kuznietsova, O., Dzenzeliuk, D., Malynskyi, I., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Otravenko, O., Lytvynenko, A., Lyhun, N., Okhrimenko, I., Prontenko, K. (2019). Dynamics of psycho – emotional state and individual psychological characteristics of students in the process of physical education classes. Revista Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores. Año: VII, Número: Edición Especial, Artículo no.:113, Período: Diciembre, 2019. (Web of Science).

23. Prontenko, K., Griban, G., Okhrimenko, I., Bondarenko, V., Bezpaliy, S., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Bulgakov, O., Bloshchynskyi, I., Dzenzeliuk, D. (2019). Academic performance and mental capacity of cadets engaged in sports during studies. Revista Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores. Año: VII, Número: Edición Especial, Artículo no.: 23, Período: Octubre, 2019. Мексика. (Web of Science).

24. Zhamardiy, V., Griban, G., Shkola, O., Fomenko, O., Khrystenko, D., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Lytvynenko, A., Terentieva, N., Otravenko, O., Samokish, I., Husarevych, O., & Bloshchynskyi, I. (2020). Methodical System of Using Fitness Technologies in Physical Education of Students. International Journal of Applied Exercise Physiology, 9 (5), 27–34. (Web of Science).

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ЯК ЗАСІБ ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАВООХОРОНЦІВ ДО ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ З ПРОТИДІЇ КОНТРАБАНДІ У РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ

Грищук Віктор Леонідович,
начальник кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, кандидат юридичних наук, підполковник податкової міліції, майстер спорту України з хортингу, учасник бойових дій
Єрьоменко Едуард Анатолійович,
професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, кандидат педагогічних наук, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, майстер спорту України міжнародного класу, Заслужений тренер України
Бухтіяров Олексій Анатолійович,
заступник начальник кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, кандидат юридичних наук, підполковник податкової міліції, майстер спорту України, учасник бойових дій

Сучасна воєннополітична ситуація у світі характеризується зростанням непримиренності політичних, економічних, національних, релігійних та інших інтересів. Останні події в Україні свідчать, що світові та регіональні міжнародні організації (ООН, ОБСЄ, ЄС, СНД тощо) виявилися недостатньо підготовленими до врегулювання локальних війн і збройних конфліктів, а також до протидії міжнародному тероризму [2; 3; 19]. Цей тривожний симптом потребує всебічного осмислення, особливо у світлі трагічних подій на Сході України.

Сучасні події на Сході України відрізняються високою інтенсивністю, напруженістю, швидкоплинністю. За цих умов психіка правоохоронців, військовослужбовців функціонує на межі допустимих навантажень. Виснаження призводить до зниження ефективності функціонування діяльності в екстремальних умовах збройного протиборства, психічних травм і психічних розладів короткочасного чи довготривалого характеру [1; 4; 5; 7]. Підвищені вимоги до всебічного забезпечення спонукають до осмисленого і наукового аналізу досвіду ведення бойових дій з метою вироблення висновків і практичних рекомендацій для їх подальшого впровадження в практику правоохоронців, військовослужбовців й підготовки миротворчих контингентів.

За допомогою заборони руху вантажного транспорту вирішити проблему не вдається: контрабандисти знаходять об'їзні дороги або вирішують питання корупційним шляхом. Проходження машини через блокпост коштує від 50 до 150 тисяч гривень. Коли йде 20-тонна фура, на якій підприємець або контрабандист заробляє в п'ять разів більше, ніж вкладає, то він може віддати частину заробітку. На територіях підконтрольних бойовикам відчувається дефіцит за всіма групами товарів. Ціни там, скажімо, на продукти у 5–6 разів вище, ніж на території, підконтрольній українській владі [3; 19]. Це створює передумови для діяльності контрабандистів. На жаль, і в наших лавах є нечисті на руку люди. Брак виховання і дисципліни породжує корупційні схеми, які дозволяють збагачуватися за рахунок війни.

Рішення про заборону руху будь-якого транспорту, крім легкових автомобілів діє і в зоні проведення Операції об'єднаних сил. Але проблематика в обох областях однакова. Це

проблема всього Східного фронту. Виставляєш піст, а вони беруть провідників і об'їжджають тебе. Можна зупиняти ці автопоїзда і розвертати їх. Але на наступний день вони повторюють свої спроби. Поки немає чіткого законодавчого визначення адміністративних меж та правила їх перетину в подібних ситуаціях – до тих пір у нас на кордонах буде контрабанда. Тут головна проблема – брак відповідної правової бази. Як відомо, поведінка людей регулюється соціальними, в тому числі правовими нормами. Для абсолютної більшості людей нормою є поведінка, відповідна приписам права, тобто є правомірною. Разом з тим прямою протилежністю правомірної поведінки є правопорушення, які в залежності від виду юридичної відповідальності діляться на конституційні, дисциплінарні, цивільні, адміністративні, митні.

Протягом п'яти перших місяців бойових дій на Сході України у 2014 році митницями виявлено понад 6,5 тис. правопорушень. При цьому за результатами розгляду справ про порушення митних правил винесено майже 6 тис. постанов про притягнення осіб до відповідальності. Безперечно, серед осіб, визнаних винними у вчиненні правопорушень, є ті, які свідомо і навмисно здійснювали протиправні дії. Разом з тим є певний відсоток осіб, якими правопорушення вчинені через недостатню поінформованість або легковажне ставлення до наслідків своєї поведінки.

Одним із способів запобігання вчиненню правопорушень є забезпечення поінформованості осіб щодо підстав для притягнення до юридичної відповідальності і заходів покарання за вчинення протиправних дій.

Зупинимося на деяких питаннях адміністративної відповідальності за вчинення порушень митного законодавства, зокрема:

що таке порушення митних правил;

які адміністративні стягнення можуть застосовуватися за порушення митних правил і якими органами;

якими є терміни притягнення до відповідальності за вчинення митних правопорушень;

якими є обставини, що виключають притягнення до відповідальності за вчинення митних правопорушень.

Порушення митних правил. Слід зазначити, що відповідно питання адміністративної відповідальності за порушення митних правил регулюються Митним кодексом. Визначення поняття «порушення митних правил» міститься в ст. 458 Митного кодексу України. Згідно з цією статтею порушення митних правил визнається адміністративним правопорушенням, яке являє собою протиправні, винні (умисні або з необережності) дії чи бездіяльність, що посягають на встановлений Митним кодексом та іншими актами законодавства України порядок переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, пред'явлення їх митницям для проведення митного контролю та митного оформлення, а також здійснення операцій з товарами, що перебувають під митним контролем або контроль за якими покладено на митниці цим Кодексом або іншими законами України, та за які цим Кодексом передбачена адміністративна відповідальність.

Склад порушення включає в себе ознаки, що характеризують зовнішній акт поведінки особи, його спрямованість і наслідки, а також ознаки, що характеризують самого правопорушника та його психічне ставлення до скоєного.

Ознаки складу порушення митних правил об’єднуються в чотири групи (елементи), що характеризують:

об'єкт порушення митних правил;

об'єктивну сторону порушення митних правил;

суб'єкт порушення митних правил;

суб'єктивну сторону порушення митних правил.

Всі зазначені елементи складу порушення митних правил представляють собою нерозривну єдність. Наявність цих елементів обов’язково для кваліфікації конкретного дії як порушення митних правил. Якщо хоча б один з них відсутній або не відповідає властивостям, передбаченим відповідною нормою Митного кодексу, то вказане діяння не є порушенням митних правил.

Об’єктом порушень митних правил є суспільні відносини, які охороняються законом і яким у результаті посягання завдається чи може бути завдано шкоди, а також те, на що спрямоване посягання. Об’єктивною стороною порушень митних правил є сукупність передбачених законом ознак, що характеризують зовнішній прояв дії, який зазіхав на об’єкти правової охорони, а також об’єктивні умови цього посягання. Суб’єктами адміністративної відповідальності за порушення митних правил можуть бути громадяни, на момент скоєння такого правопорушення досягли 16-річного віку, а при вчиненні порушень митних правил підприємствами – посадові особи цих підприємств.

Під громадянами слід розуміти таких фізичних осіб: громадян України, іноземців, осіб без громадянства. Під посадовими особами підприємств слід розуміти керівників та інших працівників підприємств (резидентів і нерезидентів), які в силу постійно або тимчасово виконуваних ними трудових (службових) обов’язків відповідають за дотримання вимог, встановлених Митним кодексом України, законами та іншими нормативно-правовими актами України, а також міжнародними договорами України, укладеними в установленому законом порядку. Іноземці та особи без громадянства, які перебувають на території України, підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах з громадянами України.

Питання про відповідальність за адміністративні правопорушення, вчинені на території України іноземцями, які згідно з чинними законами та міжнародними договорами України користуються імунітетом від адміністративної юрисдикції України, вирішуються дипломатичним шляхом. При виявленні в порядку, встановленому Митним кодексом, фактів переміщення через митний кордон України особами, які користуються імунітетом від адміністративної юрисдикції України, товарів з порушеннями митного законодавства, митні формальності щодо таких товарів здійснюються відповідно до цього Кодексу, міжнародних договорів України та іншим актам законодавства.

Суб’єктивна сторона порушень митних правил характеризується психічним ставленням особи до вчинення правопорушення:

1) вина – психічне ставлення особи до скоєного дії або бездіяльності, передбачених Митним кодексом, і їх наслідків, виражене у формі умислу або необережності;

2) мотив – внутрішнє спонукання особи, що створила психологічні передумови вчинення правопорушення;

3) мета – результат, якого прагне досягти особа, вчиняючи правопорушення.

Адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені Митним кодексом, настає за умови, якщо ці правопорушення за своїм характером не тягнуть за собою

кримінальну відповідальність. Види порушень митних правил і відповідальність за них встановлені главою 68 Митного кодексу України.

Основні завдання Національної федерації бойового хортингу України у взаємодії з митною службою у питаннях фізичної підготовки службовців:

1) організація і проведення фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових заходів з бойового хортингу з посадовими особами та працівниками митних органів, розташованих в регіоні діяльності митниці, на спортивних об'єктах, що знаходяться на балансі митниці, а також на орендованих спорт спорудах [6; 8];

2) розробка пропозицій щодо розвитку матеріально-технічної бази митниці для поліпшення якості фізкультурно-оздоровчої роботи та підвищення фізичної підготовки посадових осіб і працівників митних органів, розташованих в регіоні діяльності митниці.

Основні функції Національної федерації бойового хортингу України у взаємодії з митною службою у питаннях фізичної підготовки службовців:

1) організовує та проводить заняття секцій з бойового хортингу на спортивних об’єктах митниці, готує розклад занять секцій [10; 11; 13; 17];

2) здійснює своєчасну підготовку спортивних споруд до проведення занять і змагань з бойового хортингу, в разі необхідності, орендує спортивні об'єкти інших відомств;

3) визначає потреби, готує заявки на придбання спортивної форми, інвентарю, обладнання, нагородної атрибутики, спеціальної літератури та наочної агітації;

4) організовує підбір та координацію роботи штатних та позаштатних тренерсько-інструкторських кадрів з бойового хортингу [12; 14; 15; 18];

5) здійснює розробку положень про спортивні змагання з бойового хортингу, що проводяться за планами митниці;

6) організовує підготовку збірних команд митниці для участі в спортивно-масових заходах і в змаганнях з бойового хортингу, делегує представників до збірних команд області та України;

7) готує та проводить наради з представниками митних органів, розташованих у регіоні діяльності митниці, щодо організації та проведення спортивних заходів з бойового хортингу [20; 21; 23; 24];

8) організовує та безпосередньо проводить змагання з бойового хортингу на першість митниці і в рамках спартакіади митних органів області та України;

9) бере участь у розгляді проектної документації спортивних об’єктів митниці, що будуються або реконструюються;

10) готує необхідну інформацію, довідки та звіти за напрямами діяльності Національної федерації бойового хортингу України для керівного складу митниці і ФСТ «Динамо» України;

11) організовує та проводить заходи оздоровчої спрямованості в режимі вихідного дня, а також спортивні свята;

12) проводить роботу з пропаганди бойового хортингу, фізичної культури і спорту, здорового способу життя [22];

13) забезпечує заходи безпеки при проведенні фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових заходів з бойового хортингу, що проводяться за планами митниці;

14) забезпечує утримання спортивних об’єктів митниці у справному технічному стані.

Фізична підготовленість співробітників митниці впливає на виконання ними службових обов’язків щодо боротьби з незаконним переміщенням товарів і контрабандою в

зоні здійснення Операції об'єднаних сил [5; 6; 15]. Нині однією з негативних тенденцій боротьби з контрабандою є те, що перспективи і можливості судового вирішення кримінальних справ даної категорії залишаються невеликими. За даними Служби безпеки України до суду надходить тільки 25 % порушених митними органами кримінальних справ про контрабанду, а отримує покарання – десята частина обвинувачених. Тому контрабанда, яку недаремно іноді називають ще «другою найдавнішою професією», набула організованого, витонченого і професійного характеру, стала «галуззю злочинної індустрії» у сфері кримінального бізнесу.

Під контрабандою (італ. *Contro* – проти, *bando* – урядової постанови) згідно зі ст. 201 КК України визнається переміщення товарів через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю, вчинене у великих розмірах або за попередньою змовою групи осіб або особою раніше судимою за злочин, передбачений цією статтею, а також незаконне переміщення історичних та культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, радіоактивних та вибухових речовин, зброї та боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї та боєприпасів до неї), а так само контрабанда стратегічно важливих сировинних товарів, щодо яких законодавством встановлено відповідні правила вивезення за межі України.

У Кримінальному кодексі України також передбачена ст. 305, яка встановлює відповідальність за контрабанду наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Одним із основних структурних елементів методики розслідування контрабанди є криміналістична характеристика даного виду злочину. Криміналістична характеристика контрабанди – це узагальнена, інформаційна модель (графічна й описова), що являє собою систематизований опис типових криміналістично значущих ознак контрабанди, які мають суттєве значення для її виявлення, розкриття та розслідування [2; 3].

До основних елементів криміналістичної характеристики контрабанди відносять: 1) предмет злочинного посягання; 2) спосіб вчинення і приховування злочину; 3) «слідову картину» контрабанди; 4) місце і час вчинення контрабанди; 5) особу злочинця.

Предмет злочинного посягання. Згідно з діючим законодавством предметом контрабанди можуть бути як товари, інші цінності, що знаходяться у вільному обігу, так і предмети, обіг яких обмежено або взагалі вилучено з цивільного обігу (отруйні, сильнодіючі, радіоактивні, наркотичні, вибухові речовини, зброя та боєприпаси тощо).

Криміналістична особливість предмета злочинного посягання полягає в тому, що це слідосприймаючі і слідоутворювальні об'єкти живої та неживої природи, їх якісно-кількісні показники, фізико-хімічні та споживчі властивості індивідуалізують предмет у матеріальному світі, обумовлюють способи вчинення і приховання контрабанди.

Аналіз практики боротьби з контрабандою свідчить про те, що в сучасних умовах "асортимент" предмета контрабанди надзвичайно різноманітний і час від часу змінюється в залежності від потреб окремих груп населення. Ці потреби детерміновані соціально-економічною обстановкою в країні та соціальними і психологічними особливостями проживаючих у ній громадян. Частіше всього предметами контрабанди та незаконного переміщення товарів у районах здійснення Операції об'єднаних сил виступають: продовольчі і промислові товари, сировина для їх виготовлення, наркотики, ювелірні вироби і дорогоцінні метали, антикваріат, твори мистецтва, зброя, боєприпаси, вибухові, отруйні, сильнодіючі речовини тощо.

Поряд із зростанням окремих видів контрабанди та незаконного переміщення товарів у районах здійснення Операції об'єднаних сил простежуються її якісні зміни: контрабандною діяльністю займаються організовані злочинні групи зі стійкими міжнародними зв'язками. У контрабанді наркотичних засобів спостерігається перехід від об'ємних (макова соломка) до менш об'ємних і важких наркотиків – опій, екстракт макової соломки, кокаїн тощо. Частіше зустрічаються випадки переміщення синтетичних наркотиків, прекурсорів.

Контрабанда та незаконне переміщення товарів у районах здійснення Операції об'єднаних сил вважається вчиненою у великих розмірах, якщо їх вартість у тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян. У випадках, коли вартість предметів є меншою від зазначеного розміру, відповідальність (за відсутності інших ознак злочину) настає як за порушення митних правил відповідно до Митного кодексу України [19].

При визначенні вартості предмета контрабанди необхідно виходити з нормативних актів про ціни і ціноутворення на відповідні предмети. При необхідності це питання може бути вирішено на підставі висновку експерта.

Якщо предмет контрабанди вивезено за межі України, реалізовано чи знищено або ж його місце знаходження не встановлено, при визначенні його вартості можуть бути використані відомості, що є в митних, товарно-супровідних та інших документах пунктів 5, 6 постанови Пленуму Верховного Суду України від 26.02.1999 р. № 2 «Про судову практику по справах про контрабанду і порушення митних правил».

Спосіб вчинення контрабанди та незаконного переміщення товарів у районах здійснення Операції об'єднаних сил – це детермінована система дій злочинця по підготовці, виконанню та приховуванню незаконного переміщення контрабанди через митний кордон, а також по використанню результатів контрабандної діяльності.

Здійснюючи контрабанду, злочинець діє одночасно вільно і невільно: його поведінка детермінована взаємодією суб'єктивних та об'єктивних факторів.

До об'єктивних факторів передусім належать: а) властивості предмета злочинного посягання (кількісні та якісні ознаки); б) засоби пересування контрабандиста через кордон (поїзд, літак, легковий та вантажний автомобіль, морські та річкові судна); в) канали переміщення контрабанди (туризм, обмін делегаціями, транзитний багаж, легальні вантажі тощо); г) обстановка вчинення посягання (місце, час здійснення контрабанди, недосконаліть митного законодавства, недоліки в організації та проведенні митного контролю, зміни в митній політиці).

До суб'єктивних факторів, які зумовлюють спосіб дії контрабандиста, належать його особисті якості – знання, вміння, навички, звички, злочинний досвід, характерологічний склад, психологічна спрямованість. Крім зазначеного істотний вплив на вибір способу вчинення цієї категорії злочинів справляють і соціальні та фізичні (соматичні) особливості злочинця – стать, вік, зріст тощо. При цьому суттєве значення мають рівень освіти, професійна належність, знання контрабандистом митного законодавства та особливостей митного контролю, наявність зв'язків та знайомств, навичок по виготовленню (пристосуванню) тайників, комунікабельність, організаторські здібності тощо.

Найбільш типовими способами вчинення контрабанди та незаконного переміщення товарів у районах здійснення Операції об'єднаних сил є:

а) переміщення товарів поза митним контролем;

б) переміщення товарів шляхом приховування від митного контролю.

Переміщення товарів поза митним контролем передбачає ввезення або вивезення товарів і інших предметів через митний кордон України поза визначеними митними органами України місць (митниць, митних постів) або поза встановленим часом для проведення митного контролю. Цей спосіб найбільш характерний для митниць, розташованих на кордонах України з Російською Федерацією на Сході України і зумовлений, у першу чергу, існуванням «прозорих» кордонів.

Переміщення товарів поза митним контролем найчастіше здійснюється *шляхом об'їзду митних постів легковими та вантажними автомобілями.* У таких випадках контрабандисти з метою ухилення від митного контролю, як правило, використовують не традиційно існуючі магістралі транспортного прямування, путивці (польові, степові, міжселищні), об'їзні дороги. При цьому правопорушники заздалегідь готуються до вчинення контрабанди в такий спосіб.

Наприклад, при переміщенні товарів автотранспортом вони виписують фіктивні товарно-транспортні документи у прикордонний український населений пункт, а у разі їх затримання використовують указані документи для підтвердження версії, що вони «не мали наміру перетинати кордон», а лише «заблукали». Значно рідше на практиці зустрічається переміщення контрабанди *шляхом обходу місць митного контролю пішоходами.*

У міжнародній практиці зустрічаються й *інші способи ухилення від митного контролю*, зокрема шляхом використання тварин, спеціально виготовлених літальних пристосувань, торпед, трубопроводів тощо.

Приховування товару від митного контролю предметів контрабанди – це будь-який спосіб утаювання, що ускладнює їх виявлення, зокрема: із використанням тайників або інших засобів «фізичного приховування», які утруднюють візуальне виявлення контрабанди; шляхом надання одним предметам вигляду інших; шляхом подання митному органу як підстави для переміщення предметів підроблених документів або таких, які одержані незаконним шляхом, містять неправдиві дані чи є підставою для переміщення інших предметів.

Під *тайниками* слід вважати спеціально виготовлені, обладнані або пристосовані сховища, а також конструктивні ємності, порожнини транспортних засобів, багажу та інші предмети, що попередньо підлягали розібранню, демонтажу або переобладнанню.

Найбільш поширеними місцями приховування контрабандних предметів у автотранспорті є: шини ходових та запасних коліс; спеціально переобладнані або ж виготовлені паливні та водяні баки; ящики для інструмента з подвійними стінками та днищами; простір за передньою панеллю та декоративною обшивкою кабіни; пустоти між подвійними стінками вантажного приміщення; тайники спеціально обладнані в балках, лонжеронах і шасі автомашини тощо.

На залізничному транспорті як місця для приховування найчастіше використовуються міжстельові простори, туалети, ящики для сміття, опалювальні печі вагонів, ями для постільної білизни, тайники в службових купе, акумуляторні ящики, плафони освітлення, різноманітні ніші, сидіння та спинки диванів, пустоти в столиках, у поруччях, попередньо розряджені вогнегасники тощо.

Під ***«фізичним» приховуванням*** розуміється створення умов, за яких візуальне виявлення предметів контрабанди під час митного контролю ускладнене. У залежності від об'єктів митного контролю до інших засобів фізичного приховування, що утруднюють виявлення предметів контрабанди, можна віднести, зокрема, приховування безпосередньо на

тілі контрабандиста; в тілі людини (у внутрішніх порожнинах та ковтальним способом); безпосередньо в одязі, взутті та особистих речах; в особистому багажі та ручній поклажі; у легальних товарах та вантажах; у транспортних засобах; у міжнародних поштових відправленнях тощо.

Приховування шляхом камуфлювання предметів контрабанди – це спосіб маскування, який застосовується з метою контрабандного переміщення і полягає у зміні зовнішнього вигляду предметів, їх зовнішніх ознак (форми, стану, упаковки, етикеток тощо). Це може бути розбирання предметів та окреме переміщення його складових частин, надання одним предметам (товарам) вигляду інших тощо. Наприклад, зброя, спеціально пристосована для стрільби, може бути закамуфльована під різноманітні предмети побуту – авторучку, запальничку, коробку сигарет. У таких випадках камуфляж є конструктивним оформленням даного виду зброї, при якому істотно змінюються її зовнішні характерні ознаки, які дозволяють віднести зброю до побутових предметів.

Приховування від митного контролю охоплює також дії контрабандиста, що виражаються в пред'явленні митному органу як підстави для переміщення предметів контрабанди та незаконного переміщення товарів у районах здійснення Операції об'єднаних сил:

а) підроблених документів;

б) документів, отриманих незаконним шляхом;

в) документів, що містять неправдиві дані.

Документи, що містять неправдиві дані – це документи, що є справжніми за формою, але містять недостовірні відомості. У таких випадках має місце так звана інтелектуальна підробка (внесення в документи неправдивих відомостей). Для цього, як правило, використовуються митні декларації, в яких зменшується кількість товару, записуються предмети (товари) іншими найменуваннями тощо.

Підробка документів може виявлятися як у частковій зміні первинного змісту справжнього документа (шляхом підчистки, підробки, виправлення тощо), так і в повному виготовленні фальшивого документа від бланка до підписів, печаток та штампів. У даному випадку має місце так звана матеріальна підробка.

Характерним є використання контрабандистами **митних декларацій форми Т-6** з відбитками підробленої особистої номерної печатки інспектора митниці та підробкою його підпису. Нерідко пред'являються декларації з митниць, які не проводять пасажирських операцій; декларації з відбитками печаток митниць старого зразка; справжні декларації із внесеними змінами шляхом підчистки, дописки тощо.

Приховування від митного контролю **з використанням документів, отриманих незаконним шляхом** передбачає одержання справжніх документів, що надають право на переміщення предметів через митний кордон особі, яка такого права не має. До таких належать документи, отримані за допомогою хабара, погроз, фізичного примусу, обману. Це може виявлятися в незаконному оформленні працівником митниці вантажної митної декларації без належного митного оформлення вантажу, а також вивезенні за кордон товарів, що підлягають ліцензуванню, за ліцензією, яка отримана за хабар.

Останнім часом у районах здійснення Операції об'єднаних сил поширились способи вчинення контрабанди та незаконного переміщення товарів за участю представників підприємницьких структур; способи контрабанди з використанням фіктивного транзиту; вчинення контрабанди при сприянні осіб, що здійснюють митний контроль. Активно

використовуються неіснуючі, фіктивні фірми, здійснюються контрабандні операції з давальницькою сировиною, гуманітарною допомогою, декларуються вантажі не своїм найменуванням, змінюються коди товарів, занижується митна вартість тощо.

Приховування контрабанди – це умисна дія злочинця, що полягає у перешкодженні встановлення об'єктивної істини про незаконне переміщення через кордон шляхом приховування, знищення, маскування або фальсифікації слідів контрабанди і контрабандиста, спрямованої на повне або часткове ухилення винуватого від кримінальної відповідальності

Знищення за спрямованістю дій по приховуванню контрабандної діяльності можна поділити на:

а) знищення слідів контрабанди;

б) знищення слідів контрабандиста.

Ліквідація слідів може бути повною і виражатися у: спалюванні підроблених документів, що стосуються злочину; знищенні засобів скоєння злочину; стиранні слідів ніг, транспортних засобів на місці переміщення поза митним контролем; стиранні папілярних узорів з предметів контрабанди тощо. Часткове знищення виражається в застосуванні контрабандистом певних речовин (гас, одеколон, тютюн, порошок гірчиці тощо).

Маскування – зміна уявлення в осіб, які стали свідками контрабанди, про злочинний характер здійснюваних дій і причетність до них певної особи. Це можуть бути: періодична зміна місця проживання; зміна зовнішнього вигляду особи злочинця (зміна одягу, використання перук, штучне створення або зміна особливих прикмет); запобіжні заходи по прослуховуванню телефонних розмов; «скромний» образ життя контрабандиста та ін.

Фальсифікація – підроблення, перекручування та розповсюдження фальшивої інформації та її носіїв. Ці дії можуть виражатися у повному чи частковому підробленні митних та інших документів, атрибутів митного забезпечення, товарів, супроводжувальної документації; в обмові співучасників у здійсненні контрабанди. Комбінованим способом фальсифікації є повне алібі контрабандиста.

Приховування – це залишення органів дізнання (слідства) у невіданні стосовно тих чи інших обставин розслідуваної контрабанди. Це може бути замовчування або відмова від давання правдивих свідчень, приховування контрабандистом засобів злочину тощо.

Аналіз слідчої практики показує, що невід'ємною частиною способу вчинення контрабанди та незаконного переміщення товарів у районах здійснення Операції об'єднаних сил є *використання результатів злочинної діяльності*. За кримінальним правом контрабанда вважається закінченою з моменту фактичного переміщення предмета посягання через митний кордон за наявності однієї з ознак, вказаних у законі. При ввезенні товарів (предметів, речовин) на митну територію України – з моменту фактичного перетину українсько-російського кордону, а при вивезенні – з моменту подання митної декларації або іншої дії безпосередньо спрямованої на реалізацію наміру ввезти або вивезти предмети.

У криміналістичному аспекті істотно важливим є те, що і після зазначених вище моментів закінчення контрабанди злочинна діяльність продовжується. Вона виражається у використанні результатів контрабандної діяльності. Це можуть бути дії, наприклад, по реалізації контрабандних товарів та отриманню прибутку або ж використання предметів контрабанди для власних потреб (автомобіля як засобу для пересування, меблів, електро-, радіоапаратури тощо).

Способи реалізації і використання предметів контрабанди та незаконного переміщення товарів у районах здійснення Операції об'єднаних сил зумовлені особливостями особи злочинця та властивостями товарів (предметів, речовин). Цей товар в основному реалізується: безпосередньо контрабандистом, за допомогою посередників (перекупщиків), через комісійні чи комерційні структури, родичів або знайомих. Практика показує, що більшість товарів збувається за місцем проживання правопорушника.

Проміжною ланкою використання результатів контрабанди є способи транспортування та зберігання товарів, що є важливим джерелом криміналістичної інформації. Аналізуючи діяльність злочинців по транспортуванню до місця зберігання контрабандного вантажу, а також безпосереднє його зберігання, органи дізнання (слідства) часто виявляють ознаки порушення митного законодавства. Місцями зберігання предметів контрабанди можуть бути квартири, гаражі, склади (власні, знайомих, родичів або орендовані). Часто для зберігання та реалізації контрабандних підакцизних товарів комерційні структури використовують порожні склади на підприємствах.

«Слідова картина» контрабанди та незаконного переміщення товарів у районах здійснення Операції об'єднаних сил

При переміщенні контрабанди поза митним контролем за допомогою автотранспортних засобів «слідова картина» припускає наявність різних матеріальних слідів транспортних засобів: сліди кочення і ковзання, гальмування і пробуксовки коліс; сліди давлення, утворені в результаті руху гусеничного транспорту; площинні сліди ковзання від переміщення полозів.

Найчастіше у даному випадку залишаються також сліди неходових частин транспортного засобу і сліди, залишені виступаючими вузлами і деталями, які відділилися від транспортного засобу:

а) сліди тертя, ковзання, нанесені бампером, радіатором, заднім мостом тощо;

б) деталі і частини, що відокремилися від транспорту (осколки від скла фари, плями олії чи гальмівної рідини);

в) сліди переміщуваного вантажу (цукор, зерно, рис, хімікати, гречка) тощо.

При використанні тайників та інших засобів фізичного приховування, що утруднюють виявлення предметів контрабанди та незаконного переміщення товарів у районах здійснення Операції об'єднаних сил, привертають до себе увагу такі сліди, як:

1) дефекти швів, сполучених частин покриття підлоги кузова (фургона) автомобіля, металевої та пластмасової апаратури різних вузлів транспортних засобів;

2) сліди на поверхні попільничок;

3) сліди свердлення, розрізу, розпилу, нашарування при зварюванні, сліди металізації;

4) сліди стружки при виготовленні тайників у дерев'яних частинах транспортного засобу.

Певний інтерес можуть викликати сліди фарбування деяких місць, нові частини в транспортному засобі, сильне забруднення вузлів і механізмів, наявність нових дверних петель, вилучення або додавання частин у вузлах, замінення гвинтів тощо.

Як правило, при незаконному переміщенні контрабандних предметів із приховуванням від митного контролю частіше всього правопорушника видає його ***незвичайна поведінка***: людина неприродно себе поводить, хвилюється, нервується або ж знаходиться в неприродно-збудженому стані. Іноді пасажир надмірно намагається створити видимість «відвертості», поводиться послужливо, улесливо або ж, навпаки, це виявляється у підвищеній

роздратованості, нервозності. Деякі контрабандисти проявляють свої побоювання і страх викриття виразом обличчя, мімікою, жестами, невпевненістю у відповідях тощо.

При вчиненні контрабанди та незаконного переміщення товарів у районах здійснення Операції об’єднаних сил шляхом фальсифікації митних та інших документів найбільш розповсюдженими є:

1) сліди підробки митних документів шляхом підчистки, дописки, травлення, заміни частин документів;

2) сліди підробки відтисків печаток і штампів.

Досить розповсюдженими є випадки придбання правопорушником у невідомих осіб незаповнених бланків митної декларації з відтиском підроблених печаток і штампів митниці. Способи підробки відтисків митних печаток, як правило, традиційні: використання рисованого паперового кліше; використання кліше, виготовленого шляхом набору з друкарського шрифту; використання саморобного рельєфного кліше; вологе копіювання відтисків печаток зі справжніх документів тощо.

Місце і час вчинення контрабанди та незаконного переміщення товарів у районах здійснення Операції об’єднаних сил

Найбільш характерним *місцем вчинення контрабанди* є зона митного контролю. Це, як правило, приміщення митниці, купе вагона, борт літака, оглядова площадка автомобілів, борт морського чи річкового судна, спеціально відведені місця для проведення митного контролю, оглядові бокси, а також місця нелегального переходу державного кордону тощо.

Вибір *часу вчинення контрабанди* зумовлений певними закономірностями. Якщо час вчинення контрабанди не пов'язаний з розкладом транспорту, злочинці, як правило, намагаються вибрати другу половину ночі або кінець зміни митного наряду, що пов’язано зі стомленістю в цей період часу та зниженням уваги працівників митниці. Узагальнення практики показало, що найчастіше контрабанда скоюється вночі, рідше вдень. Інколи контрабандисти планують вчинення контрабанди у вихідні, святкові чи передсвяткові дні або ж у погану погоду.

Особа злочинця. Узагальнення практики показує, що контрабанда належить до розряду «чоловічих злочинів», оскільки переважна їх кількість скоюється чоловіками. Проте останнім часом намітилася тенденція зміни такого становища в плані зростання кількості осіб жіночої статі, які здійснили контрабанду. При цьому характерною є «спеціалізація» контрабандистів за статевою належністю. У більшості випадків жінки скоюють контрабанду ювелірних виробів, наркотиків із приховуванням від митного контролю шляхом використання місць, що утруднюють їх виявлення: полових органів, нижньої білизни, сумочок, спеціально пристосованих панчох, заколок у волоссі, одягу та взуття. Проте дуже рідко зустрічаються випадки вчинення жінками контрабанди зброї, боєприпасів, радіоактивних, вибухових речовин, а також приховування з використанням виготовлених тайників, що більш характерно для чоловіків.

За принципом громадянства засуджено за ст. 201, 305 Кримінального кодексу України у більшості громадяни України спостерігається тенденція зростання злочинів, скоєних у районах здійснення Операції об’єднаних сил громадянами країн СНД, зокрема Росії, Казахстану, Узбекистану, Грузії, Литви, Вірменії, Азербайджану тощо. Помітне місце займають іноземні громадяни, що вчинили контрабанду, а саме Польщі, Румунії, Індії, Китаю, В'єтнаму, Монголії та ін. Для іноземних громадян характерні факти вчинення

контрабанди та незаконного переміщення товарів у районах здійснення Операції об'єднаних сил особами, які навчаються у закладах вищої освіти України.

Вивчення даних, що характеризують осіб, які скоюють контрабанду та незаконне переміщення товарів у районах здійснення Операції об'єднаних сил шляхом приховування від митного контролю, дозволяє виділити ознаки злочинців, за якими можна визначити ***інформаційний портрет контрабандиста*** з урахуванням предметної спеціалізації та статевої належності.

Сучасний *контрабандист – чоловік*: вік – до 40 років, має середню або вищу освіту, ніде не працює, володіє знаннями про специфіку митного контролю та способи вчинення і приховування контрабанди, комунікабельний, енергійний, готовий піти на ризик, скоює контрабанду переважно з корисливою спрямованістю (96%); при проходженні митного контролю, як правило, виявляє себе неприродною поведінкою, невпевненістю у відповідях, рухах, емоційною збудженістю тощо.

Сучасна *жінка-контрабандистка*: вік – до 40 років, має середню або вищу освіту, заміжня, має одну дитину або більше, переважно переміщує через кордон іноземну валюту, продовольчі і промислові товари, наркотики, ювелірні вироби та, інше; старанно приховує контрабанду в одязі, взутті, нижній білизні, у заколках для волосся, сумочках, серед інших предметів, у статевому органі, анальному отворі тощо; часто приваблива, добре одягнена, як правило, під час проходження митного контролю виявляє знервованість, дратівливість, нечіткість та невпевненість у відповідях тощо.

Вищезазначені обов'язки вимагають від співробітника правоохоронних органів гарної фізичної підготовленості, яку може в достатній мірі забезпечити бойовий хортингу. Удосконалення рівня фізичної підготовки передбачає формування та вдосконалення тих навичок, які необхідні у повсякденній службовій діяльності, а саме: розвиток витривалості, швидкісних та силових якостей, які забезпечують можливість переслідування правопорушника та перевагу в силовому протистоянні при його затриманні, у тому числі з подоланням природних та штучних перешкод.

Наведемо приклад, що відповідно до наказу МВС України від 26.01.2016 № 50 «Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України» загальна фізична підготовка опановується поліцейськими самостійно, окремі елементи загальної фізичної підготовки, а саме фізичні вправи, що сприяють швидкій адаптації поліцейського до зміни навантажень, відпрацьовуються на заняттях із тактики самозахисту.

Враховуючи вищевикладене виникають закономірні питання: як самостійно, без тренера або інструктора з бойового хортингу вдосконалити свої фізичні якості та покращити результати з вправ по фізичній підготовці; як без сторонньої професійної допомоги поєднати тренування з вивчення прийомів одноборства, бігу на короткі (100 м), середні (1000 м, 3000 м) дистанції, не забувши про комплексну силову вправу, згинання та розгинання рук в упорі лежачи та підтягування на високій перекладині. Для цього співробітнику треба оволодіти навичками бойового хортингу [8; 10].

Основною якісною характеристикою навички вважається її стійкість та автоматизованість виконання прийому бойового хортингу. Щоб сформувати відчуття впевненості у своїх діях, необхідне здійснення переходу якості володіння технікою будь-якого прийому бойового хортингу зі стадії розучування, в стадію вміння, а також зі стадії вміння в стадію навички [9; 11]. У зв'язку з цим, освітній процес в правоохоронних органів

України спрямований на виявлення, а згодом і вдосконалення найбільш ефективних методик формування навичок бойових прийомів [6].

Так, при організації навчально-тренувального заняття тренер з бойового хортингу вибирає найбільш ефективні способи фізичного виховання, які відповідають завданням, поставленим навчальною програмою підготовки співробітників [12; 14; 15]. Зокрема, для навчання бойовим прийомам необхідно використовувати різні методи, а саме: методи суворо регламентованої вправи; методи для виховання фізичних якостей; методи для навчання новим руховим діям; метод стандартної вправи; цілісно-конструктивний метод; метод змінної вправи; розчленовано-конструктивний метод; комбіновані методи вправ; методи колового тренування; метод сполученої дії та інші.

У процесі розучування прийому бойового хортингу у співробітника виникає початковий етап володіння ним – саме елементарне вміння його виконувати [4]. Рухове вміння виступає початковою сходинкою володіння руховою дією і характеризується свідомо керованим рухом, нестійкістю до дії збивальних факторів і нестабільністю результатів його виконання [15]. Роль свідомості в цьому випадку відіграє провідну роль при управлінні рухом під час проведення прийому.

Співробітник, який володіє прийомом на етапі вміння, ще не має здатності до перемикання уваги на об’єкти навколишнього оточення.

При використанні розчленовано-конструктивного методу рухова дія в момент проведення прийому розучується за складовими частинами (етапами прийому, вправи або рухової дії). Даний метод застосовується на початкових етапах навчання, а також в період навчання складним руховим діям. При розчленуванні вправи необхідно виділяти і розучувати її самостійні частини (етапи), логічно пов’язані між собою.

Рухове вміння є перехідною фазою до формування рухової навички.

Формування рухової навички умовно проходить через три стадії: період вироблення; період стабілізації; автоматизації. На етапі вироблення відбувається визначення рухової структури прийому бойового хортингу з урахуванням стилю, способу рухів, індивідуальних особливостей співробітника; відчуття руху і його сенсорна корекція; вихід корекцій з поля контролю свідомості [14].

На етапі періоду стабілізації рухової навички відбувається: 1) автоматизація рухів під час проведення прийому; 2) з’єднання нових корекцій між собою; 3) остаточне шліфування навички і підгонка її до певного еталона виконання прийому.

На етапі автоматизації навичка вдосконалюється і оптимізується в умовах використання перешкод, збивальних факторів, що ускладнюють еталонне виконання розученого прийому бойового хортингу.

На етапі формування досвіду техніки будь-якого бойового прийому в процесі переходу якісного стану володіння технікою від рівня вміння до рівня навички, необхідно використовувати цілісно-конструктивний метод [7]. При використанні цілісно-конструктивного методу рухова дія розучується в цілому без розчленування на окремі частини. Прийом бойового хортингу виконується злито (одномоментно).

Такими ефективними засобами бойового хортингу поліпшується рівень професійно-прикладної підготовки співробітників митної служби та інших правоохоронних органів до виконання службово-бойових завдань з протидії контрабанді і незаконному переміщенню товарів у районах здійснення Операції об’єднаних сил на Сході України.

Список використаних джерел:

1. Бойко В., Малинський І., Єрьоменко Е., Діхтяренко З. Розвиток силових якостей у студентів-хортингістів. *Теорія і методика хортингу* : зб. наук. праць / [ред. кол. Бех І. Д. (голова) та ін.]. К. : Паливода А. В., 2017. Вип. 7. С. 104–112.

2. Бухтіярова І. Г., Бухтіяров О. А. Проблеми українського законодавства щодо правового регулювання Організації Об'єднаних Сил. *Правовий журнал «Legea si Viata»*, 2019. С 42–47.

3. Грищук В. Л. Спеціальний податково-правовий статус митних органів як суб'єктів контролю. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2014. Вип. 22. Ч. 2. Т. 2. С. 179–182.

4. Єрьоменко Вероніка. Профілактика основних стоматологічних захворювань у спортсменів хортингу дитячо-юнацького віку. *Теорія і методика хортингу* : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. К. : Паливода А. В., 2017. Вип. 7. С. 38–47.

5. Єрьоменко Е. А. Виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. праць. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 10 (118) 19. С. 49–56.

6. Єрьоменко Е. А. Засади формування цінностей здорового життя учнівської та студентської молоді засобами хортингу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. праць. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. Вип. 10 (80) 16. С. 38–44.

7. Єрьоменко Е. А. Значимість цінностей фізичної культури та основ здоров'я для школярів і курсантів, які займаються бойовим хортингом. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. праць. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 11 (119) 19. – С. 71–79.

8. Єрьоменко Е. А. Навчальна програма гурткової (секційної) роботи «Хортинг» для учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів : навчальне видання. К. : Паливода А. В., 2012. 268 с.

9. Єрьоменко Е. А. Навчальна програма з бойового хортингу для учнів 1–11 класів закладів загальної середньої освіти : навч.-метод. посіб.. К. : Паливода А. В., 2020. 280 с.

10. Єрьоменко Е. А. Потенційні можливості хортингу як засобу формування цінностей здорового життя учнівської та студентської молоді. *Теорія і методика хортингу* : зб. наук. праць / [ред. кол. Бех І. Д. (голова) та ін.]. К. : Паливода А. В., 2016. Вип. 5. С. 139–146.

11. Єрьоменко Е. А. Тренування в хортингу: навчально-методичний посібник. К., 2009. 227 с.

12. Єрьоменко Е. А. Формування цінностей здорового життя учнівської молоді засобами хортингу : монографія. К. : Паливода А. В., 2019. 608 с.

13. Єрьоменко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб.. К. : Паливода А. В., 2014. 1064 с.

14. Єрьоменко Е. А. Хортинг. Навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл. К. : Паливода А. В., 2010. 108 с.

15. Єрьоменко Е. А. Хортинг у закладах вищої освіти : навч. посіб.. Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. 654 с.

16. Оржеховська В. М. , Федорченко Т. Є. , Єрьоменко Е. А. , Діхтяренко З. М. , Мельник О. В. Концепція національної філософії виховання дітей та молоді в Україні на засадах хортингу. *Теорія і методика хортингу* : зб. наук. праць / [ред. кол. Бех І. Д. (голова) та ін.]. К. : Паливода А. В., 2016. Вип. 5. С. 17–34.

17. Петрочко Ж. В., Єрьоменко Е. А. Хортинг – школа сили і честі юного українця : метод. посіб.. К. : Паливода А. В., 2016. 544 с.

18. Тимчик М. В., Єрьоменко Е. А. Хортинг як засіб виховання наполегливості в молодших школярів. «Фізичне виховання в рідній школі». К. : Педагогічна преса, 2014. № 1 С. 38–41.

19. Чмелюк В. В. Система суб'єктів державного захисту економічних інтересів держави. Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика), 2018. Вип. 1–2. С. 122–128.

20. Dikhtiarenko, Zoia, Yeromenko, Eduard, Fedorchenko, Tetiana. «Combat horting» as a means of forming a successful personality in terms of ideological and ideological confrontation (on the example of pupils, students, cadets) (2020). Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2020; ISBN 978 – 83 – 66567 – 04 – 7; pp. 286, illus., tabs., bibls. (pp. 232–239).

21. Dikhtiarenko, Zoia, Yeromenko, Eduard, Pustoliakova, Larysa. Combat horting: prevention of injuries and harm to life and health of pupils, students, cadets during training (2020). Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2020; ISBN 978 – 83 – 66567 – 04 – 7; pp. 286, illus., tabs., bibls. (pp. 240–246).

22. Griban, G., Kuznietsova, O., Dzenzeliuk, D., Malynskyi, I., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Otravenko, O., Lytvynenko, A., Lyhun, N., Okhrimenko, I., Prontenko, K. (2019). Dynamics of psycho – emotional state and individual psychological characteristics of students in the process of physical education classes. Revista Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores. Año: VII, Número: Edición Especial, Artículo no.:113, Período: Diciembre, 2019. (Web of Science).

23. Prontenko, K., Griban, G., Okhrimenko, I., Bondarenko, V., Bezpaliy, S., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Bulgakov, O., Bloshchynskyi, I., Dzenzeliuk, D. (2019). Academic performance and mental capacity of cadets engaged in sports during studies. Revista Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores. Año: VII, Número: Edición Especial, Artículo no.: 23, Período: Octubre, 2019. Мексика. (Web of Science).

24. Zhamardiy, V., Griban, G., Shkola, O., Fomenko, O., Khrystenko, D., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Lytvynenko, A., Terentieva, N., Otravenko, O., Samokish, I., Husarevych, O., & Bloshchynskyi, I. (2020). Methodical System of Using Fitness Technologies in Physical Education of Students. International Journal of Applied Exercise Physiology, 9(5), 27–34. (Web of Science).

ОСОБЛИВОСТІ СХЕМ ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ В РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ

Бухтіярова Ірина Геннадіївна,
старший викладач кафедри публічного управління
та адміністрування, кандидат юридичних наук,
Національна академія внутрішніх справ
Бухтіяров Олексій Анатолійович,
заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін
та організації професійної підготовки, кандидат юридичних наук,
Університет державної фіскальної служби України

Нелегальна торгівля з окупованими районами Донецької і Луганської областей (ОРДіЛО) почалася в Україні з кінця 2014 року. Це явище пов'язане з тим, що населенню, яке проживає на непідконтрольній території, як і раніше, необхідні товари щоденного й не тільки вжитку. Але потужностей, аби забезпечити ці потреби не вистачає. Тому через лінію розмежування – через передову до Донецька та Луганська попрямують багатотонні вантажівки з різного роду товарами. Це явище постійно підриває економіку країни.

Тобто офіційно торгівлі з окупованими територіями в країні немає, але фактично вона відбувається шляхом нелегальної торгівлі або незаконного переміщення товарів.

Варто зауважити, що у 2015 році відповідно змін до Закону України «Про боротьбу з тероризмом» від 20 травня 2003 року [1], переміщення товарів в районі проведення Операції Об'єднаних сил (ООС) мало здійснюватися в порядку, який визначить Кабінет міністрів України (КМУ) за поданням Служби Безпеки України (СБУ). У прикінцевих положеннях змін зазначалося, що КМУ має розробити цей порядок впродовж 14 днів з моменту опублікування закону. Але попри цю норму, переміщення товарів через лінію розмежування тривалий час, а саме до 2017 року, регулювалося Порядком взаємодії Міністерства економіки України з правоохоронними органами України щодо забезпечення додержання чинного законодавства при здійсненні закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти, який втратив чинність після затвердження вищезазначеного Порядку. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку переміщення товарів до району або з району проведення антитерористичної операції» [2] була прийнята лише у березні 2017 року, що в свою чергу призвело до виникнення проблеми з покаранням правопорушників, оскільки тривалий час не існувало нормативного акту, який порушувався. Цей вплинуло на зростання зазначених правопорушень. У 2017 році указом президента було запроваджено тимчасове припинення переміщення товарів через лінію зіткнення. При цьому, залишається діючою Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку переміщення товарів до району або

з району проведення антитерористичної операції» щодо дозволу перевезення через лінію розмежування «товарів гуманітарного характеру» та особистих речей. І саме не досконале законодавство у цій сфері дає більше можливостей для правопорушників для досконалості і віртуозності схем незаконного переміщення товарів в районах проведення ООС.

Для боротьби з нелегальним потоком товарів були створені зведені мобільні групи (ЗМГ), до яких увійшли представники поліції, Збройних сил, Служби безпеки, військової прокуратури, військової служби правопорядку, податкової служби, митної служби та волонтери.

Завдяки роботі зведених мобільних груп правопорушники стали обережнішими і більш вигадливими. Наприклад, створені контрольні пункти в'їзду-виїзду (КПВВ) та гуманітарно-логістичні центри (ГЛЦ) правопорушники використовують не лише для перетину лінії розмежування і торгівлі, але і для нелегального переміщення товарів.

Як зазначають експерти з Transparency International Ukraine, акредитованого представника глобального руху Transparency International, який комплексно підходить до розробки та впровадження змін задля зниження рівня корупції [3], за весь час існування «контрабанди» в зоні ООС нараховано щонайменше 5 можливих схем перевезення товару через лінію зіткнення: перевезення через залізницю, через блокпости, через КПВВ, через ГЛЦ та так званий перерваний транзит. І якщо рух залізницею зараз під забороною, то інші можливості для транспортування нелегальних товарів цілком життєздатні. Й на допомогу тут приходять класичні схеми з контрабандного перевезення товарів, які використовуються на державних кордонах. А саме, «вирішенням» питання з уповноваженими особами, в даному випадку з військовими. При вирішенні питання у такий спосіб є щонайменше два віріанта. Один з них – банально домовитися про проїзд. Другий – працювати через сіру зону. Наприклад, є територія, яка де-юре Україна, але українських військових там немає. Відповідно, її ніхто не контролює. А позиції стоять за кілометр перед поселенням. І на цій території зареєстрована фізична особа-підприємець (ФОП). Вона везе до свого магазину товар. Юридично – вона їде на контрольовану територію і має право на перевезення. Потім на складі в сірій зоні вона розвантажує товар. А на останок, зі складу його забирають і транспортують на неконтрольовані території [4].

Рух товарів через КПВВ і ГЛЦ ще простіший. Відповідно до встановлених правил, одна людина може провезти через пункт в'їзду-виїзду не більше 75 кг товару, який визначений Міністерством з питань тимчасово окупованих територій. Якщо ж людина спробує провозити понаднормові обсяги – починає працювати дрібна корупція. Однак, як зауважують експерти з Transparency International Ukraine [3], працює ще одна схема: підприємець, який бажає завезти на неконтрольовані території товар, знаходить місцевих

жителів, які погоджуються підзаробити. Після цього він розсаджує їх у мікроавтобусі й на кожного записує по 75 кг товару. Таким чином, з юридичної точки зору, він цілком легально може перетинати лінію розмежування. Разом із тим, може діяти дещо видозмінена схема. За окрему плату через КПВВ можуть рухатися так звані «чєлнокі» – люди з візками, які розвантажують великогабаритний транспорт, який знаходиться в сірій зоні [4].

Схеми із ГЛЦ ще простіші. Від початку їх задумували як торгівельні майданчики для дрібнооптової торгівлі, якими б мали змогу користуватися люди, що проживають на неконтрольованих територіях. Однак часом їх використовують як перевалочні бази для нелегальних товарів, що їдуть в ОРДіЛО.

Коли ж мова заходить про перерваний транзит, то він працює так само, як на будь-якому кордоні. Певний товар везуть з Європи до Росії. Україна виступатиме транзитною країною. Відтак, за цей товар в Україні не стягуватимуть податків, оскільки його не будуть реалізовувати. Однак, на території України авто з товаром перезавантажують, підмінюють товар і підробляють пломби. Під час перевірки на виїзді з країни авто не перевіряють. А перед російським кордоном замінюються документи, в яких змінюється місце призначення товару [4].

Причиною великого потоку нелегальних товарів на неконтрольовані території можемо назвати дві: надвеликі прибутки і великий попит на українські товари. І на жаль, попри активні спроби боротьби з цим явищем, нелегальні потоки товарів продовжують свій рух на неконтрольовані території Донецької та Луганської областей. Вирішити цю проблему намагаються і виконавча влада і силовики, але на жаль, доки існуватимуть такі псевдодержавні утворення – існуватиме й сама проблема.

Список використаних джерел:

1. Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20 травня 2003 року. (зі змінами та доповненнями від 06.12.2019). *Голос України* 2003. № 77.

2. Про затвердження Порядку переміщення товарів до району або з району проведення антитерористичної операції : Постанова КМУ від 1 березня 2017 року. *Урядовий кур'єр* 2017. №43.

3. ТІ Україна представила річний звіт 2019. URL: https://ti-ukraine.org/

4. Контрабанда на Донбасі. Як возять товари в ОРДіЛО. URL: https://tyzhden.ua/

НЕЗАКОННЕ ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ – ЗАГРОЗА ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ДЕРЖАВИ

Гарбовський Леонід Антонович,
доцент кафедри спеціальних дисциплін та
організації професійної підготовки, доцент, кандидат юридичних наук,
Університет державної фіскальної служби України

Економічна злочинність не тільки в Україні, а і у всьому світі є досить проблемне явище, яке є чи не найголовнішим випробуванням для кожної країни як самостійної, незалежної та суверенної держави. Протидія економічній злочинності є і ще довго буде пріоритетним і водночас складним завданням у діяльності правоохоронних органів не тільки України, а і багатьох країн світу. Його вирішення є можливим лише за умови належної координації діяльності різних державних органів, їх структурних підрозділів, службових осіб та приватного бізнесу.

Економічна безпека відіграє вирішальну роль у досягненні економічного суверенітету держави, забезпеченні економічного розвитку, реалізації ефективної соціальної політики, убезпеченні суспільства від екологічних стихій, зростанні національної конкурентоспроможності в умовах міжнародної економічної взаємозалежності.

Одним із кримінальних правопорушень, який заподіює шкоди не лише фінансовій системі держави, інтересам господарювання, а й встановленому порядку управління, національній культурній спадщині українського народу, відносинам України з іншими державами, нормальному міжнародному культурному обміну, іншим соціальним цінностям є незаконне переміщення товарів (контрабанда). Так, контрабанда зброї, боєприпасів, вибухових, сильнодіючих отруйних та радіоактивних речовин створює небезпеку заподіяння шкоди громадській безпеці та народному здоров'ю. Даний різновид контрабанди є родючим грунтом міжнародного тероризму, створює напругу в різних регіонах світу.

Контрабанда культурних та історичних цінностей створює загрозу втрати назавжди унікальних предметів, історичне і культурне значення яких може мати далеко не еквівалентну грошову оцінку. Кожна цивілізована країна прагне зберегти культурну спадщину для майбутніх поколінь своїх громадян. У Конвенції ЮНЕСКО від 14 листопада 1970 р. «Про заходи, спрямовані на заборону і попередження незаконного ввезення, вивезення і передачі права власності на культурні цінності», ратифікованій Указом Президії Верховної Ради УРСР від 10 лютого 1988 р., вказується, що кожна держава зобов'язана охороняти спадщину, котра складається з культурних цінностей, які знаходяться на її території, від загрози розкрадань, таємних розкопок та незаконного вивезення. У цій Конвенції зазначається, що вивезення культурних цінностей можливе лише за спеціальним дозволом влади країни, а інша країна-учасниця Конвенції зобов'язана перешкоджати незаконному ввезенню відповідних предметів, передусім тих культурних цінностей, які викрадені з музеїв, храмів тощо.

Дозвільний порядок переміщення культурних цінностей через митний кордон України закріплений у чинному законодавстві (Закон України «Про вивезення, ввезення і повернення культурних цінностей» від 21 вересня 1999 р. Положення про Державну службу контролю за переміщенням культурних цінностей через державний кордон України, затверджене Постановою КМУ від 20 червня 2000 р. № 983), і відповідає міжнародно-правовим стандартам у сфері захисту культурної спадщини.

У разі вивезення за межі України творів мистецтва, придбаних на законних підставах, достатньо пред'явити митниці товарний чек чи інший документ, що підтверджує законність придбання. При цьому не виключено, що відповідний предмет буде розглянутий фахівцем з точки зору визнання його культурною цінністю. У таких випадках може постати питання про отримання дозволу на вивезення з боку уповноваженого державного органу, проте кримінальна відповідальність, у такому разі, за ст. 201 КК України виключається.

Під товаром у кримінальному правопорушенні (злочині), передбаченому ст. 201 КК України, треба розуміти будь-який продукт праці, що має споживчу вартість, призначений для задоволення потреб людини і при цьому вироблений для відчуження шляхом продажу, обміну, здачі на комісію (консигнацію) та ін., а не для власного споживання чи використання.

Особливу загрозу економічній безпеці держави становить незаконний відплив грошової маси за кордон. В фінансових оборудках, пов'язаних з фіктивними фірмами, нелегальними конвертаційними центрами, переміщенням через кордон значних валютних коштів, як правило, виявляється фінансово-банківський слід – в Україні чи за кордоном. У протидії цим правопорушенням неабияка роль відведена податковій міліції, НАБУ, органам фінансового контролю, однак за оцінками міжнародних інституцій з України нелегально вивозяться кожен рік сотні мільйонів доларів завдяки корупції в правоохоронних органах та влади.

На східному кордоні України зустрічаються випадки незаконного переміщення в Україну продукції, що містить пропаганду ідей війни, геноциду, заклики до насильницького повалення чи зміни державного і суспільного ладу, порушення територіальної цілісності, державного суверенітету і безпеки України. За доведеності умислу, такі дії можуть розглядатися як готування до злочинів. Однак контрабанду (ст. 201 КК України)слід відрізняти від контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (ст. 305 КК України), за їх безпосереднім об'єктом і предметом злочину.

Отже, на сьогоднішній день, незважаючи на здійснення організаційно-тактичних та практичних заходів щодо запобігання та покладенню краю незаконному переміщенню товарів (контрабанді), цей різновид правопорушення займає значне місце. Пов'язані з цим негативні процеси мають тенденцію до подальшого загострення, у зв'язку з намаганням організованих злочинних груп використати територію України в своїх злочинних цілях, вони набирають більш витончених та організованих форм, завдають значної шкоди економіці України, істотно впливають на криміногенну ситуацію в державі. У зв'язку з цим, існує нагальна потреба в узгодженій, поглибленій пошуковій роботі всіх правоохоронних органів, це, безсумнівно, суттєво підвищить ефективність протидії нелегальному переміщенню товарів.

ПРОФІЛАКТИКА СТОМАТОЛОГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОНИХ ОРГАНІВ У ПЕРІОД ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ

Єрьоменко Вероніка Едуардівна,
майстер спорту України з хортингу, здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня
військової кафедри Всеукраїнської
військової медичної академії та стоматологічного факультету
Національного медичного університету ім. О. О. Богомольця
Єрьоменко Марина Олександрівна,
здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня,
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Єрьоменко Едуард Анатолійович,
професор кафедри спеціальних дисциплін та
організації професійної підготовки, кандидат педагогічних наук,
Університет державної фіскальної служби України

Сучасна суспільно-політична ситуація характеризується виникненням великого числа локальних військових конфліктів у багатьох країнах, в тому числі і в Україні. Як відомо, військові конфлікти і терористичні акти призводять до масової інвалідізації і загибелі людей, у тому числі працівників правоохоронних органів і військовослужбовців, що виконують громадянський обов'язок у «гарячих точках» щодо проведення бойових операцій, здійснення правоохоронних дій, протидії незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об’єднаних сил [7; 8; 9].

Після спеціальних відряджень працівники підрозділів правоохоронних органів часто скаржаться на різке погіршення стоматологічного здоров'я, що пов'язано з неможливістю отримання кваліфікованої допомоги в місці тимчасової дислокації підрозділу. Як правило, це обумовлено відсутністю лікаря-стоматолога або відповідного матеріально-технічного оснащення, складністю транспортування працівника правоохоронних органів до місця надання своєчасної, часом невідкладної стоматологічної допомоги. Тому дуже важливі профілактичні заходи перед відрядженням [2; 3].

У зв'язку зі специфікою роботи працівники правоохоронних органів можуть отримати травми щелепно-лицевої ділянки в результаті спарингу на тренуваннях [1], в момент затримання правопорушників і злочинців, під час виконання специфічних службово-бойових завдань. Для профілактики таких травм широко застосовуються спортивні шини (капи), які захищають порожнину рота і зубні ряди, що фіксують положення щелепи в період тренувань і здійснення спеціальних завдань. Крім того, працівники правоохоронних органів страждають захворюваннями пародонту, зумовленими функціональної перевантаженням пародонта через систематичні надмірні навантаження, які виникають під час виконання силових вправ, що веде до пошкодження або повної втрати зубів [1; 2; 3].

У даний час в залежності від того, які функції планується виконувати спортивній шині, підбирається склад біополімеру. Зауважимо, що на сьогоднішній день у стоматології відомо досить велике число різноманітних конструкційних матеріалів. Однак, ряд з них швидко втрачає еластичність, перетворюється в резервуар для патогенних мікроорганізмів порожнини рота, а інші фінансово малодоступні для широких верств населення (в групу ризику входять не тільки працівники правоохоронних органів і спортсмени, але і студенти та

курсанти, які навчаються у спеціалізованих закладах освіти та займаються екстремальними видами тренувань з бойового хортингу [1; 4; 5; 6].

Рівень стоматологічного здоров'я організованих контингентів, зокрема підрозділів правоохоронних органів держави, залежить від мотивації особового складу, соціально-гігієнічних факторів, до яких відноситься екологічна ситуація в регіоні, від розвитку стоматологічної служби, принципів організації медичної допомоги, поширеності стоматологічних захворювань [2; 3].

Одне з основних вимог до спортивних шин це індивідуальність, функціональність, комфортність, міцність, біосумісність, відсутність негативного впливу на мікробіоценоз рота. Оптимальне співвідношення цих параметрів забезпечує довговічність спортивної шипи [1; 2; 3].

Виконання працівниками правоохоронних органів службово-бойових завдань незмінно супроводжується високим емоційним і психологічним напруженням, різного роду порушеннями їх здоров'я, в тому числі стоматологічного [2]. Слід визнати, що організація загальномедичної допомоги цим особам відповідає сучасним вимогам до спеціальних засобів військово-польової медицини. На жаль, організація стоматологічної допомоги залишається на недостатньому рівні. Пропоноване дослідження присвячене вивченню такої важливої проблеми, як підтримка стоматологічного здоров'я особового складу підрозділів правоохоронних органів в умовах виконання службово-бойових завдань [7; 9].

Підвищення ефективності профілактики та лікування стоматологічних захворювань і травм зубощелепного апарату у працівників правоохоронних органів у період виконання службово-бойових завдань.

Профілактикою зубощелепних аномалій та деформацій займається ортодонтія. У нашому випадку ортодонтія – це розділ стоматології, що буде займатися вивченням етіології, патогенезу, клініки, діагностики, методів лікування та профілактики стійких аномалій та деформацій прикусу у працівників правоохоронних органів в період виконання службово-бойових завдань.

Для повного розуміння даного процесу ми досліджуємо основи законодавства; фактори, що впливають на стоматологічний статус працівників правоохоронних органів; аспекти вивчення якості життя в медицині; стан впливу кісткової тканини лицьового скелета на частоту і тяжкість захворювань пародонту; особливості впливу інтенсивних фізичних навантажень у процесі занять бойовим хортингом на стан мінеральної щільності кістки [4; 5; 6]; попередження травм щелепно-лицевої ділянки за допомогою сучасних захисних спортивних шин (капи) [2; 3].

Профілактика – це система державних, соціальних, гігієнічних і медичних заходів, спрямованих на забезпечення високого рівня здоров'я і запобігання захворюванням. У системі профілактики виділяють дві ланки єдиного профілактичного процесу: первинну профілактику і вторинну.

Первинна профілактика стоматологічних захворювань – це система соціальних, медичних, гігієнічних заходів, спрямованих на запобігання захворювань шляхом усунення причин і умов їх виникнення, несприятливих факторів довкілля. Головним завданням первинної профілактики карієсу є підвищення рівня здоров'я працівників правоохоронних органів з використанням всіх можливих методів і засобів, щоб жоден здоровий працівник правоохоронних органів не перейшов до групи хворих, тобто це профілактика в групі здорових працівників правоохоронних органів.

Основними завданнями програм первинної профілактики карієсу є: створення умов для нормального формування і первинної мінералізації твердих тканин зубів; забезпечення фізіологічного перебігу процесу дозрівання твердих тканин зуба (вторинна мінералізація), при необхідності – стимуляція цих процесів; запобігання або усунення формування карієсогенної ситуації в порожнині рота.

Різноманіття форм і методів первинної профілактики передбачає розробку критеріїв її ефективності. Це, перш за все, експрес – методи, що дозволяють оцінити карієсогенність тканин зуба, а саме: КОСРЕ-тест; ТЕР-тест; методика мікрокристалізації П. А. Леуса (1997); визначення Показника мікрокристалізації (ПМК) ротової рідини за методом Н. В. Курякіної (1992) тощо.

Основні завдання первинної профілактики захворювань пародонту: профілактика і своєчасне лікування аномалій прикусу; регулярне визначення жувального навантаження методом окклюзіографії та своєчасна її корекція; діагностика та усунення аномалій прикріплення вуздечок верхньої і нижньої губи, язика, порожнини рота; гігієнічний догляд; зміцнення здоров'я з метою забезпечення здорової реактивності і резистентності організму.

Перехід працівників правоохоронних органів з групи здорових працівників до групи працівників, які мають стоматологічну патологію, свідчить про те, що не всі можливі заходи профілактики використані.

Вторинна профілактика стоматологічних захворювань передбачає раннє виявлення захворювання, попередження рецидивів, прогресування і можливих ускладнень. Вторинна профілактика проводиться у працівників правоохоронних органів, які вже страждають якимось захворюванням. Перед лікарями-стоматологами на даному етапі стоять наступні *завдання*: зниження числа ускладнень карієсу (пульпіту, періодонтиту), зменшення приросту карієсу тощо.

Вторинна профілактика є частиною програми стоматологічної *реабілітації.*

Реабілітація включає в себе заходи з лікування та вторинної профілактиці захворювань. І якщо кошти і методи первинної і вторинної профілактики можуть бути одні й ті ж, то критерії оцінки ефективності вторинної профілактики будуть відрізнятися від таких первинної. Комплексна ортопедична стоматологічна реабілітація займається укріпленням стоматологічного здоров’я хворих працівників правоохоронних органів із посиленим стиранням зубів і скронево-нижньощелепними розладами.

Зміна інтенсивності приросту карієсу за певний термін виконання працівниками правоохоронних органів службово-бойових завдань є досить інформативним показником для оцінки профілактичної дії комплексу заходів вторинної профілактики. Вторинна профілактика може вважатися ефективною, якщо патологічний процес стабілізувався, зменшилася ступінь тяжкості його перебігу. Таким чином, при розробці комплексу заходів вторинної профілактики необхідно враховувати не тільки вік працівника правоохоронних органів, а й характер перебігу патологічного процесу.

Третинна профілактика стоматологічних захворювань – спрямована на одужання, попередження переходу хвороби в більш важку форму або стадію, попередження загострень в її перебігу, на зниження тимчасової непрацездатності або інвалідності. Існує класифікація профілактичних заходів, прийнята Всесвітньою організацією охорони здоров’я (ВООЗ) у 1972 році, згідно з якою слід розрізняти 3 групи заходів.

1. Первинна профілактика включає: а) санітарна освіта з питань гігієни порожнини рота; б) диспансерне спостереження населення; в) нормалізація харчування; г) поліпшення умов праці і побуту.

2. Специфічна профілактика передбачає: а) фторування питної води; б) місцеве застосування фтористих препаратів; в) особистої гігієни порожнини рота.

3. Вторинна профілактика включає: а) ранню діагностику; б) лікування карієсу зубів сучасними методами.

Санація порожнини рота є основною частиною планової стоматологічної диспансеризації працівників правоохоронних органів у період виконання службово-бойових завдань. Розрізняють *етіотропну* (етіологічну) і *патогенетичну* профілактику карієсу зубів. Етіотропна профілактика карієсу зубів включає в себе боротьбу з мікрофлорою порожнини рота, що проводиться з метою зниження її чисельності та зміни якісного складу, усунення продуктів життєдіяльності мікрофлори – м'якого зубного нальоту, поліпшення самоочищення зубів, проведення професійної гігієни порожнини рота.

Більш широке коло заходів патогенетично обґрунтованого підвищення резистентності тканин зубів спрямовано до дії карієсогених факторів. До них відносяться: загальна і місцева фторизація і вплив іншими ремінералізуючими засобами, а також біологічно активними речовинами.

На сучасному рівні розвитку стоматологічної допомоги працівникам правоохоронних органів профілактика неможлива без планування та управління розвитком стоматологічного здоров'я. Планування профілактичних заходів можливо на загальнодержавному, груповому та індивідуальному рівнях.

Прикладами загальнодержавних заходів профілактики є: фторування питної води в зонах зі зниженим вмістом фтору у питній воді; випуск лікувально-профілактичних засобів догляду за порожниною рота; включення питань гігієнічного виховання, спрямованого на підвищення санітарно-медичної грамотності працівників правоохоронних органів, у програми виховання курсантів у спеціалізованому закладі вищої освіти, а також цілий ряд заходів, спрямованих на охорону здоров'я в сім'ї; поліпшення праці і побуту працівників правоохоронних органів, створення різних сприятливих установ, у т. ч. спеціалізованих (для працівників із вродженою патологією обличчя і щелепно-лицевої ділянки).

Лікування та реабілітація хворих працівників правоохоронних органів з набутими пошкодженнями щелепно-лицьової ділянки є вкрай актуальними медико-соціальними проблемами сучасної стоматології. В системі спеціалізованої стоматологічної допомоги важливі адекватні і комплексні реабілітаційні заходи, оскільки такі стоматологічні хвороби найбільш часто супроводжуються вираженими функціональними і естетичними порушеннями, що призводять до обмежень життєдіяльності, до соціальної дезадаптації і глибоких соціопсихологічних проблем існування хворого працівника правоохоронних органів.

Таким чином, зміни в соціально-політичному устрої держави і навколишньому середовищу, старіння населення, що відбуваються в останні десятиліття, не могли не позначитися на стані стоматологічного здоров'я працівників правоохоронних органів. Наслідки таких змін привели до збільшення онкологічної захворюваності, в тому числі голови і шиї [2].

На жаль, даних щодо частоти виникнення захворювань щелепно-лицевої ділянки серед працівників правоохоронних органів країни офіційна статистика не має. Відсутність

системи державного статистичного обліку таких хворих неминуче позначається на організації, плануванні та оптимальному наданні ортопедичної стоматологічної допомоги з урахуванням реальної потреби в ній. Лише окремі й обмежені за обсягом відомості в медичній літературі дають уявлення про частоту окремих видів щелепно-лицевих дефектів у різних популяційних групах і про щорічне збільшення числа хворих, які потребують стоматологічного протезування.

В окремих дослідженнях клініцистів обґрунтовується застосування нових конструкцій щелепно-лицьових протезів з метою підвищення ефективності реабілітації хворих з пошкодженнями щелепно-лицевої ділянки (ПЩЛД). Однак, у практиці щелепно-лицевої ортопедії є різночитання у використанні тих чи інших видів щелепних протезів. Поряд з цим, були б важливі комплексні реабілітаційні заходи з урахуванням оцінки цього контингенту хворих.

Аналіз літературних джерел дозволяє зробити висновок, що в практиці більшості стоматологічних організацій дана діяльність здійснюється недостатньо, іноді виявлений стан повністю відсутньої соціальної підтримки і налагодженої схеми спеціалізованої стоматологічної допомоги, реабілітації при серйозних порушеннях дихання, ковтання, фонації, язика, жування. В даний час немає системної і чіткої концепції ведення цієї категорії хворих. Особливо складна реабілітація пацієнтів – працівників правоохоронних органів з набутими вадами верхньої щелепи, при яких серйозно порушуються життєво важливі функції дихання, ковтання, звукоутворення, язика, жування. Є різночитання у використанні щелепних протезів.

Практичні рекомендації для працівників правоохоронних органів щодо профілактики стоматологічних захворювань під час виконання спеціальних службово-бойових завдань.

Для забезпечення високої гігієни порожнини рота і профілактики розвитку запальних посттравматичних та інших ускладнень у працівників правоохоронних органів перед відрядженням рекомендується проводити: більш ретельну гігієну зубів і порожнини рота в цілому (чистку зубів 2 рази на добу, чистку поверхні язика, використання міжзубних ниток), проведення курсу професійної гігієни з використанням ультразвукового апарату «PIEZON MASTER», застосування розчину антисептичний іригатор Гексорал для полоскання порожнини рота не менше двох разів на добу протягом 1 місяця. Програма профілактики стоматологічних захворювань перед відрядженням у працівників правоохоронних органів повинна включати повноцінну санацію порожнини рота, призначення комбінованих препаратів кальцію і вітаміну Д 3, використання спортивних шин під час силових навантажень.

Практичні рекомендації щодо лікування стоматологічних захворювань у працівників правоохоронних органів у період виконання спеціальних службово-бойових завдань

При виготовленні протеза-обтуратора з еластичної пластмаси необхідно передбачити потовщення носової частини протеза для врівноваження зусиль накладення і вилучення конструкції з урахуванням еластичності конструкційного матеріалу і величини дефекту верхньої щелепи. Для матеріалу «Боксил» при дефекті діаметром 20,0 мм потовщення носової частини обтуратора має бути не менше 2,0 мм. Для досягнення допустимих меж зусиль установки (фіксації) і зняття протеза-обтуратора при дефектах верхньої щелепи діаметром більше 20,0 мм доцільно застосовувати еластичні стоматологічні матеріали з меншим, ніж у «Боксила» модулем Юнга (фізична величина, що характеризує пружні властивості ізотропних речовин, один із модулів пружності) з урахуванням того, що зусилля

при введенні і виведенні конструкції лінійно залежить від модуля Юнга еластичного матеріалу.

При ортопедичному стоматологічному лікуванні пацієнтів – працівників правоохоронних органів в умовах виконання службово-бойових завдань з післяопераційними дефектами верхньої щелепи захворювального генезу із застосуванням знімних протезів-обтураторів рекомендується в якості альтернативи акриловим і силіконовим базисним матеріалам використовувати нові конструкційні матеріали на основі поліуретану різних спеціальних складів.

При підборі конструкційний матеріал для протезування пацієнтів цієї категорії слід враховувати клінічні та мікробіологічні параметри, зокрема, наявність вогнищ інфекції в порожнині рота, асоційованих з присутністю пародонтопатогенних видів мікробів, наявність представників вірулентної флори і грибів роду Candida.

Для виявлення носійства вірулентних видів мікрофлори доцільно проводити додаткові лабораторні дослідження: бактеріологічні – із застосуванням техніки анаеробного культивування для виявлення анаеробних бактерій пігментообразуючої групи, а також фузобактерій; микологічні (мікологія – наука, яка досліджує гриби як особливу групу організмів) – для виявлення грибів роду Candida, ПЛР-діагностику за допомогою набору «МультіДент-5» («ГенЛаб») – для виявлення пародонтопатогенних видів мікробів. Полімеразна ланцюгова реакція (PCR, метод полімеразної ланцюгової реакції, ПЛР) – це один з найбільш сучасних, чутливих і точних методів діагностики захворювань. Полімеразна ланцюгова реакція здійснюється шляхом використання особливих ферментів, що багато разів копіюють фрагменти РНК і ДНК хвороботворних збудників, які містяться в пробах біологічного матеріалу.

Переваги ПЛР: пряме визначення наявності збудників (виявляє нуклеїнові кислоти збудника); високий рівень специфічності (зумовлено особливістю методу: в матеріалі, який досліджується, виявляється типовий тільки для певного збудника фрагмент ДНК); висока чутливість (дає можливість виявити медичну проблему на ранніх етапах розвитку, ще до появи специфічної клінічної картини); ідентичність процедури виявлення різних збудників; оперативність отримання результатів аналізу ПЛР; можливість виявлення не тільки захворювання, що протікає в гострій формі, але і латентних інфекцій; аналіз має низький відсоток хибнопозитивних і хибнонегативних результатів (при дотриманні всіх норм, в т. ч. забору біологічного матеріалу).

ПЛР-діагностика дозволяє виявити всі вірусні стоматологічні захворювання, що відомі науці на даний момент. Це стосується і тих захворювань, які можуть роками перебувати в організмі людини й не проявляти себе, чекаючи найбільш сприятливих умов для розвитку патологічного процесу. Діагностика збудників, що розвиваються тривалий період, особливо актуальна в гінекології й урології. Також, аналізи ПЛР широко застосовуються в диференціальній діагностиці у пульмонології, гастроентерології, інфектології, педіатрії (можна зробити повний інфекційний скринінг працівникам правоохоронних органів) та гематології (особливо, при необхідності виявлення онкогенних вірусів).

У разі підтвердження носійства пародонтопатогенних видів бактерій, виявлення клінічних та лабораторних ознак кандидозу слизової оболонки рота, хронічного генералізованого пародонтиту вибір слід робити на користь базисного матеріалу з поліуретану.

При виготовленні протезів-обтураторів рекомендується використовувати запропоновані технології та конструкції щелепних протезів-обтураторів: склад для виготовлення підкладки під базис знімного зубного протеза; спосіб виготовлення щелепно-лицевого іммедіат протеза верхньої щелепи з обтуратором з поліуретану (протези іммедіат – це тимчасові стоматологічні конструкції, які встановлюють на місце втраченого зуба, поки йде виготовлення постійного протезу, і назва «іммедіат» походить від англійського *immediately*, яке перекладається як «негайно»); спосіб виготовлення зубочелюстного протеза верхньої щелепи з порожнистим обтуратором; спосіб отримання функціонального відбитка після резекції верхньої щелепи; спосіб виготовлення роз'єднуючого післяопераційного щелепного протезу верхньої щелепи; формуючий зубощелепний протез-обтуратор; індивідуальна ложка; зубощелепний протез. Для підвищення ефективності ортопедичної стоматологічної реабілітації хворих працівників правоохоронних органів з набутими вадами верхньої щелепи онкологічного генезу доцільно керуватися розробленим алгоритмом діагностики, комплексного лікування та реабілітації.

Для оцінки ефективності клінічного застосування розроблених технологій і конструкцій щелепних протезів-обтураторів і результатів реабілітації хворих працівників правоохоронних органів з набутими вадами верхньої щелепи рекомендується застосовувати систему оцінки якості життя працівників правоохоронних органів, а для запобігання стоматологічної захворюваності керівникам підрозділів необхідно покращувати побутові умови життя і харчування працівників під час виконання службово-бойових завдань.

Поширеність карієсу більш ніж в 5 разів, а захворювання пародонту більш ніж в 2 рази частіше визначають у працівників правоохоронних органів, які не дотримуються основ профілактики стоматологічних захворювань. У порівнянні з особами того ж віку без специфічних особливостей робочих умов, у працівників правоохоронних органів не спостерігається достовірної різниці народження соматичної патології, проте достовірно збільшується зустрічальність і ступінь втрати мінеральної щільності кістки від вікової норми. Адже слід налагодити збалансоване харчування.

Мікробіоценоз порожнини рота працівників правоохоронних органів, які не користуються спортивними шинами, капами характеризується збільшенням частки пародонтопатогенних видів, гемолітичних форм бактерій і грибів кандида (*Candida albicans*). Систематичне застосування (протягом 1 місяця) розчину гексетидину (Гексорал) в якості іригатору істотно скорочує частоту виділення пародонтопатогенних і гемолітичних форм бактерій, а також грибів роду кандида, стабілізує мікробіоценоз порожнини рота. Гексетидин є протимікробним засобом широкого спектра дії. Цей засіб є ефективним як *in vivo*, так і *in vitro* проти грампозитивних та грамнегативних бактерій, а також дріжджів (*Candida albicans*) та грибів.

Завдяки профілактичним програмам у підготовчому періоді під час виконання службово-бойових завдань зменшується число звернень працівників правоохоронних органів за стоматологічною допомогою, а також кількість діагностованих випадків карієсу, загострень хронічного пародонтиту, гнійно-запальних захворювань і травм зубощелепного апарату.

Список використаних джерел:

1. Єрьоменко Вероніка. Медичне обслуговування спортивних змагань з хортингу / Вероніка Єрьоменко // Матеріали Другої міжнародної науково-практичної конференції до

10-річчя заснування хортингу «Хортинг – національний бренд України у світі: олімпійська перспектива» / [ред. кол.: Пашко П. В. (голова) та ін.]. К. : Паливода А. В., 2019. С. 156–171.

2. Єрьоменко Вероніка. Методичні рекомендації щодо профілактики стоматологічних захворювань у школярів, які займаються хортингом. *Фізичне виховання в рідній школі : наук.-метод. Журнал*. 2018. Випуск 2 (115). К. : Педагогічна преса. С. 36–41.

3. Єрьоменко Вероніка. Профілактика основних стоматологічних захворювань у спортсменів бойового хортингу дитячо-юнацького віку. *Теорія і методика хортингу : зб. наук. праць* / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. К. : Паливода А. В., 2017. Вип. 7. С. 38–47.

4. Єрьоменко Е. А. Виховання фізичної культури та основ здоров'я школярів у процесі занять бойовим хортингом. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15*. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 10 (118) 19. С. 49–56.

5. Єрьоменко Е. А. Значимість цінностей фізичної культури та основ здоров'я для школярів і курсантів, які займаються бойовим хортингом. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15*. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 11 (119) 19. С. 71–79.

6. Єрьоменко Е. А. Навчальна програма з бойового хортингу для учнів 1–11 класів закладів загальної середньої освіти : навч.-метод. посіб.. К. : Паливода А. В., 2020. 280 с.

7. Тактико-спеціальна підготовка працівників ОВС України: навчальний посібник / С. М. Банах, В. Р. Булачек, І. С. Винярчук, Ю. Р. Йосипів та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2011. 300 с.

8 Тактика протидії збройному нападу працівників правоохоронних органів. *Тези доповідей наукового семінару* (28 листопада 2019 року). Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. 128 с.

9. Чмелюк В. В. Система суб'єктів державного захисту економічних інтересів держави. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*, 2018. Вип. 1–2. С. 122–128.

СТАТУС СУБ'ЄКТІВ ЗАХИСТУ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ В МІСЦЯХ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ

Антоненко Сергій Анатолійович,
професор кафедри спеціальних дисциплін та організації
професійної підготовки,доцент, к.н.фіз. вих. і сп.,
Університет державної фіскальної служби України
Безух Андрій Андрійович,
здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня
Університет державної фіскальної служби України

Живучи серед умов збройного конфлікту на сході України досить вагомою функцією країни є забезпечення інтересів гуманітарного характеру для мирного населення, що живе по обидві сторони лінії зіткнення. Зауважимо, що 30 квітня 2018 року завершилася Антитерористична операція і на заміну їй, розпочалася операція Об'єднаних сил (ООС). [2]

Операція Об'єднаних сил – це комплекс військових і спеціальних організаційно-правових заходів українських силових структур, спрямований на протидію діяльності незаконних російських та проросійських збройних формувань у війні на сході України [3.]

Операція Об'єднаних сил, яка розпочалась 30 квітня, відрізняється від Антитерористичної операції тим, що це військова операція зі стабілізації ситуації на Донбасі та його соціального відродження.

На першому етапі завданням Об'єднаних сил є стабілізація ситуації у зоні бойових дій. Першочергове завдання операції полягає в тому, шоб припинити безкарні обстріли позицій українських військових та загибель українських солдатів і мирних жителів. Для цього об'єднані сили мають право «давати жорстку відповідь, аж до знищення атакуючих підрозділів противника».,

З метою збереження життя та здоров'я осіб, які не залучаються до заходів і стримуванні збройної агресії Російської Федерації та Луганській (вивезення) до (з) району проведення операції зброї, боєприпасів, вибухових та наркотичних речовин встановлюється особливий порядок, який передбачає надання органам сектору безпеки і оборони, іншим державним органам України, спеціальних повноважень, необхідних для здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях [1].

Повноваження суб'єктів захисту інтересів України в районах здійснення ООС:

- запобігання здійснення терористичних актів і диверсій;
- контроль за рухом військових колон;
- проведення заходів щодо пошуку та знищення диверсійно-розвідувальних сил противника;
- проведення заходів розмінування місцевості та об'єктів;
- проведення заходів бойової та оперативної підготовки;
- проведення заходів оперативно-розшукової роботи;
- перевірка готовності сил і засобів об'єднаних сил до виконання завдань за призначенням;
- забезпечення безпеки переміщення та перебування вищого військово-політичного керівництва держави, представників держав-партнерів [1.]

Згідно із Законом України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областях», керівництво силами та засобами Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, які залучаються до здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримуванні збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, здійснює Командувач об'єднаних сил. Отже, ми вважаємо, що тільки від Командувача об'єднаних сил залежить подальша ситуація у Донецькій та Луганській областях. Саме тому, він повинен брати ситуацію у свої руки і приймати, хоч і важкі, але правильні рішення, для визволення окупованих територій України.

Список використаних джерел:

1. Про особливості державної політики щодо забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях в Донецькій і Луганській областях : Закон України від 18 січня 2018 року.

2. Адамчук О. В. Становлення правового регулювання охорони межі з тимчасово окупованою територією України в контрольних пунктах в'їзду-виїзду. *Труди університету* : зб. наук. пр. К.: Вид-во НАОУ, 2016. № 1. С. 115-121.

3. Івашков Ю. Б., Івашкова Т. О., Веретільник В. В. Основи застосування тимчасових прикордонних постів (контрольних пунктів в'їзду-виїзду) в умовах посиленої охорони державного кордону. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. Сер. : Військові та технічні науки. 2015. № 1.-С. 42-53.

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ПІД ЧАС ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ В РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ

Параниця Сергій Павлович,
доцент, кандидат юридичних наук, професор кафедри
спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки,
Університет державної фіскальної служби України

Є безліч причин, за якими необхідно боротися зі злочинами в сфері інтелектуальної власності. Це досить складний за своїм характером вид транснаціональної злочинної діяльності, що має глобальні наслідки і здійснюваної міжнародною організованою злочинністю. З огляду на серйозність цієї проблеми, держава не повинна утримуватися від рішучих дій, спрямованих на її рішення. Крім боротьби з організованою злочинністю, є також інші причини, за якими необхідно невпинно забезпечувати охорону та захист прав інтелектуальної власності, в тому нині під час переміщення товарів в районах здійснення операції об'єднаних сил.

Важлива роль охорони інтелектуальної власності вперше була визнана в Паризької конвенції про охорону промислової власності, прийнятої в 1883 р і Бернської конвенції з охорони літературних і художніх творів, прийнятої в 1886 р Адміністративні функції обох договорів виконує Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ) [1, 2].

Вона дає наступне визначення поняттю інтелектуальної власності: «Інтелектуальна власність означає творіння людського розуму: винаходи, літературні та художні твори, символіку, назви і зображення, які використовуються в торгівлі » [3].

Права інтелектуальної власності, як і інші права власності, дозволяють автору або власнику патенту, товарного знака або авторського права отримувати вигоду зі свого твору або творчого вкладу. ці права викладені в статті 27 Загальної декларації прав людини, яка закріплює право на використання переваг охорони моральних і економічних інтересів, що виникають із авторства на будь-яке наукове, літературне чи художній твір [4].

Розбудова та практика національної системи інтелектуальної власності має будуватися за принципами слугування сфери інтелектуальної власності суспільним інтересам, відкритості державного управління громадському контролю та забезпеченню його прозорості, відповідності стану законодавчого забезпечення взятим Україною на себе міжнародним зобов'язанням, європейському вектору розвитку, відповідність правового механізму правової охорони й захисту прав інтелектуальної власності сучасним викликам інформаційного середовища, розбудові інноваційної системи та підвищенню інноваційної привабливості України. Відповідним чином, зазначені чинники формують стратегію розвитку національної системи інтелектуальної власності та її відповідності міжнародним нормам, яка виступає у поєднанні політичних, інституційних, технологічних, економічних, правових, інноваційних, освітньо-наукових та культурологічних складових [5].

14.11.2019 набув чинності Закон України від 17 жовтня 2019 року № 202-IX "Про внесення змін до Митного кодексу України щодо захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України" (далі – Закон).

Цей Закон розроблений з метою приведення положень Митного кодексу України від 13.03.2012 № 4495-VI у відповідність до норм Регламенту (ЄС) № 608/2013 Європейського Парламенту та Ради від 12.06.2013 про митний контроль за дотриманням прав

інтелектуальної власності в рамках виконання статей 84, 250 та Додатка XV до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Метою ефективного забезпечення захисту прав інтелектуальної власності вимагається трьох ступеневий підхід. *Перший ступінь* включає цивільне судочинство, незалежно від того, чи провадження в цивільних позовах є судовим чи адміністративним за своїм характером, яке дозволяє власнику прав інтелектуальної власності подавати позови про захист своїх прав. *Другий ступінь* включає кримінальне судочинство, що дозволяє урядові використовувати свої правоохоронні повноваження з метою захисту прав населення на товари, що вироблені з дотриманням прав інтелектуальної власності, і на гарантовану високу якість цих товарів. *Третій ступінь* забезпечення захисту прав передбачає застосування правозастосовчих заходів на митному кордоні, які, як правило, виконуються в рамках адміністративних процедур, що спрямовані на заборону імпорту (а в деяких випадках і експорту) контрафактних товарів.

Захист результатів інтелектуальної діяльності запроваджені більшістю розвинених країн. У міжнародному товарообігу до виконання вказаних функцій залучені органи митного контролю.

У Сполучених Штатах Америки ані Відомство з винаходів і торговельних марок США (US Patent and Trademark Office), ані Відомство з авторських прав США (US Copyright Office) не мають повноважень забезпечувати захист прав інтелектуальної власності в примусовому порядку. Крім Митної служби США (US Customs Service), яка володіє такими повноваженнями (про що йтиметься нижче), ще одним відомством, яке має адміністративні повноваження забезпечувати захист прав інтелектуальної власності в примусовому порядку, є Комісія США з міжнародної торгівлі (US International Trade Commission). Комісія США з міжнародної торгівлі – це незалежний, непартійний, квазі-судовий федеральний орган [6, с.140].

Щорічна доповідь уповноваженого верховної ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні зазначає, що у 2018 році до Уповноваженого надійшло 6 152 повідомлення про порушення права на звернення, у яких громадяни скаржаться на: невжиття органами державної влади, органами місцевого самоврядування, об’єднаннями громадян, підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності та їх посадовими особами заходів з метою вирішення питань, порушених у зверненнях; порушення строків надання письмових відповідей або ненадання відповідей взагалі; порушення вимоги Закону України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 № 393/96-ВР щодо заборони направляти скарги громадян для розгляду тим органам або посадовим особам, дії чи рішення яких оскаржуються; порушення керівниками та іншими посадовими особами органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності права громадян на проведення особистого прийому тощо.

Ефективна та справедлива система захисту інтелектуальної власності може надати допомогу всім країнам в розумінні потенціалу інтелектуальної власності як потужного інструменту економічного розвитку і соціального і культурного добробуту. Система інтелектуальної власності допомагає встановити рівновагу між інтересами новаторів і широкої публіки, забезпечуючи середу, в якій творча і винахідницька діяльність може процвітати на благо всіх. В наше життя міцно увійшла продукція таких галузей, як

кінематограф, виробництво звукозаписів, друкарська справа та індустрія з виготовлення програмного забезпечення. Вони просто не існували б без авторско-правової охорони.

Таким же чином забезпечення захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів в районах здійснення Операції Об'єднаних сил у випадку незаконної реєстрації прав інтелектуальної власності власник може за власною ініціативою тимчасово зупинити реєстраційні дії та має час для звернення до суду з клопотанням про забезпечення позову шляхом заборони вчинення реєстраційних дій щодо власного права. . Все це підтверджує необхідність існування системи захисту інтелектуальної власності.

Список використаних джерел:

1. Бернська конвенція з охорони літературних і художніх творів - ред. від 28.09.1979 р.

2 Паризька конвенція з охорони промислової власності - ред. від 2.10.1979 р.

3. Конвенція, що засновує Всесвітню організацію інтелектуальної власності - ред. від 28.09.1979 р.

4. Загальна декларація прав людини - ред. від 10.12.1948.

5. Національна стратегі інтелектуальної власності : проект м. Київ. 13.09.2019.

6. Доріс Лонг, Патриція Рей, Жаров В.О., Шевелева Т.М., Василенко І.Е., Дроб'язко В.С. Захист прав інтелектуальної власності: норми міжнародного і національного законодавства та їх правозастосування. Практичний посібник. К.: «К.І.С.», 2007. 448 с.

ЗАВДАННЯ ТА СПЕЦИФІКА ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ В РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБЄДНАНИХ СИЛ

Тішин Андрій Володимирович,
старший викладач кафедри спеціальних дисциплін та
організації професійної підготовки,
Університет державної фіскальної служби України

В районах здійснення операції обєднаних сил, незаконному переміщенню товарів, протидіють податкова міліція спільно з прикордонниками, працівниками МВС та СБУ, прокуратури.

Активізація взаємодії всіх силових відомств у роботі та посилений контроль над переміщенням вантажів, зокрема, вугілля, палива та товарів народного споживання, із зони так званих ДНР та ЛНР на підконтрольні Україні території, і назад – ось таке головне завдання правоохоронців.

Працівники податкової міліції при штабі ООС оперативно виїжджають на перевірки вантажів і, за необхідністю, адекватно реагують. Окрім того, вони несуть службу на блок-постах, через які проходять основні магістралі, що використовуються для вантажоперевезень у зоні проведення ООС.

На цей час в Донецькій та Луганській областях прикордонниками розгорнуто 13 контрольних пунктів в'їзду – виїзду: 12 – автомобільних та 1-залізничний. Середні добові показники руху через встановлені контрольні пункти складають від 30 до 50-ти тисяч осіб та 10-15 тисяч транспортних засобів. Прикордонники спільно з працівниками ДФС, МВС та СБУ виявляють непоодинокі спроби незаконного переміщення великих партій товарів народного споживання як до, так і з зони проведення антитерористичної операції.

На сьогодні пріоритетними завданнями для податкової міліції є відновлення повного контролю за переміщенням товарів у зоні проведення ООС та протидія незаконному вивезенню та ввезенню товарів та вантажів.

Забезпечується проведення заходів щодо перевірки документів всіх транспортних засобів, які перевозять вантажі чи товари на цих пунктах, реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності, проведення догляду машин на предмет наявності нелегальних товарів та контрабанди, а також – контроль за сплатою відповідних податків та платежів.

30 січня 2015 року, було створено - "Фантом" - спецпідрозділ податкової міліції для роботи в зоні проведення ООС. У ньому за ротаційним принципом на добровільній основі служать співробітники податкової міліції. Підпорядковується Головному міжрегіональному управлінню оперативного забезпечення зони проведення АТО Державної фіскальної служби України. ЗМГ - це зведена мобільна група в составкоторой входять бійці спецпідрозділу "Фантом", прикордонники і співробітники СБУ.

До складу ЗМГ входили співробітники СБУ, ДФС, МВС, ДПСУ, Військової служби правопорядку, ЗСУ, а також волонтери45. Завданням ЗМГ було переміщуватися вздовж лінії зіткнення з метою попередження та протидії нелегальній торгівлі. ЗМГ розпочали патрулювання 15 липня 2015 року, проте в травні 2016 року зі складу ЗМГ були виведені волонтери, а 14 квітня 2017 року новим Наказом АТЦ СБУ №222ог передбачено патрулювання лінії зіткнення тільки силами так званих «фіскальних нарядів» у складі

представників ДФС, СКП та ДПСУ. Станом на липень 2017 року патрулювання лінії зіткнення здійснювалося окремо підрозділами ДФС та ДПСУ.

У "Фантома" чотири напрямки роботи:

Перше - участь в зведених мобільних групах.

Друге - контроль за перетином пасажирського транспорту на пунктах в'їзду-виїзду, гуманітарних вантажів і контроль за переміщенням товарів залізницею. Тобто це робота на КПВВ, пов'язана з фізичним доглядом транспорту разом з прикордонниками, і в координаційному центрі, який дає дозволу на переміщення товарів по залізниці.

Третє - боротьба з незаконним обігом підакцизних товарів в зоні АТО - сигарети, алкоголь. Що, в цілому, дублює роботу місцевих податківців.

Четверте - боротьбу з фінансуванням тероризму, як нині прописано в законі "Про боротьбу з тероризмом».

Частіше, ніж контрабандистів, податківці та поліція затримують водіїв авто, які заробляли на перевезенні людей. "Людей доставляли на автомобілі до передових рубежів сепаратистів, звідки вони вже пішки йшли так званими "мурашиними стежками" через мінні загородження до селищ, які знаходиться вже на підконтрольній Україні території. Там, у заздалегідь обумовленому місці, на них чекав інший автомобіль, який відвозив їх далі ", – пояснюють логістику нелегальних перетинів затримані.

За даними силовиків, з одного пасажира "таксисти" за весь маршрут брали від 300 до 500 гривень. Доставляли людей двома автомобілями з пересадкою, а весь процес координували спеціальні диспетчери з одного і другого боків лінії фронту.

За відсутність у них ліцензій на перевезення пасажирів та свідоцтва про підприємницьку діяльність, податківці виписували адміністративний штраф "за порушення порядку здійснення господарської діяльності" – і відпускали.

Протидія нелегальній торгівлі з ОРДЛО сильно ускладнюється недостатнім рівнем покарання правопорушників, що детальніше висвітлено в розділі «Притягнення до відповідальності». Така ситуація інколи призводить до застосування напівзаконних способів боротьби з нелегальною торгівлею, або асиметричних: наприклад, перекопування доріг, які використовувалися для нелегального переміщення товарів. Проте у відповідь на це правопорушники розчищають прилеглу територію в обхід перекопаної ділянки і облаштовують нову ґрунтову дорогу. Проблемою є також відсутність відповідної інфраструктури для зберігання конфіскованого товару (бували випадки, коли через лінію зіткнення нелегально переміщали каченят та інших живих свійських тварин), нестача особового складу, недостатнє озброєння та проблеми з транспортними засобами.

Досить часто існує протидія боротьбі з нелегальним переміщенням товарів до ОРДЛО в різних формах і масштабах. Наведемо приклади:

У зоні АТО функціонує централізована система паролів, які змінюються щоденно. У межах одного підрозділу ЗСУ на нічний час вводилися «свої» окремі паролі для пропуску машин з товарами до лінії зіткнення і перешкоджання проходженню ЗМГ, які знали лише офіційні паролі. Таким чином, правопорушники, яким повідомили нові паролі, безперешкодно проїжджали повз блокпости, у той час як зведені мобільні групи, які знали лише офіційні паролі, зупиняли.

В інших випадках ЗМГ умисно затримували на блокпостах. Коли ЗМГ здійснювали спостереження за вантажівкою з товарами, щоб зафіксувати факт перетину нею лінії

зіткнення, їх не одразу пропускали на блокпостах, а затримували на 10–30 хвилин, тоді як вантажівка проходила безперешкодно і товари встигали переправити.

Ще один приклад. У межах одного з підрозділів діяв наказ не пропускати у свій район відповідальності представників інших силових відомств, включно із ЗМГ, незважаючи на дозвіл від АТЦ СБУ для цих груп вільно пересуватися як в межах контрольованих територій Донецької та Луганської областей, так і в межах ОРДЛО.

Якщо ж певні військовослужбовці безпосередньо сприяли переміщенню товарів через лінію зіткнення, а ЗМГ мала на меті затримати порушників, військовослужбовці могли самі демонстративно їх затримати, а згодом відпустити і заново допомогти перетнути лінію зіткнення[53].

Існує п’ять основних шляхів нелегального переміщення товарів до ОРДЛО:

1.через КПВВ на автомобільних шляхах через домовленості зі службовцями;

2. через гуманітарно-логістичні центри (ГЛЦ), призначені для роздрібної торгівлі, де натомість здійснюється оптова торгівля з ОРДЛО;

3. через КПВВ на залізниці також через домовленості зі службовцями;

4. поза межами визначених дорожніх коридорів; у цьому випадку укладаються домовленості з військовослужбовцями чи представниками правоохоронних органів, щоб перемістити товари до ОРДЛО в обхід офіційних КПВВ;

5.«перерваний транзит» – переміщення товарів до ОРДЛО через територію Росії. Перевізник отримує дозвіл переміщувати товари транзитом до третьої країни, наприклад Казахстану чи Грузії, але на території Росії вантажівка змінює курс та заїжджає до ОРДЛО.

Список використаних джерел:

1. Про боротьбу з тероризмом : Закон України №638-IV від 20 березня 2003 року.

2. Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції : Закон України №1669-VII від 2 вересня 2014 року.

3. Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей : Закон України №1680-VII від 16 вересня 2014 року.

4. Про визнання окремих районів, міст, селищ і сіл Донецької та Луганської областей тимчасово окупованими територіями» від 17 березня 2015 року; Постанова ВРУ №252-VIII «Про визначення окремих районів, міст, селищ і сіл Донецької та Луганської областей, в яких запроваджується особливий порядок місцевого самоврядування : Постанова ВРУ №254-VIII від 17 березня 2015 року.

5. Про Заяву Верховної Ради України «Про відступ України від окремих зобов’язань, визначених Міжнародним пактом про громадянські і політичні права та Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод» : Постанова ВРУ №462-VIII від 21 травня 2015 року.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ В РАЙОНІ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ

Звєрєв Антон Віталійович,
інспектор кафедри спеціальних дисциплін
та організації професійної підготовки,
Університет державної фіскальної служби України

Перш за все відмітимо, що виявлення та запобігання порушень пов'язаних з незаконним перетином товарів та послуг через лінію зіткнення є одним із пріоритетних завдань діяльності правоохоронних органів в районі здійснення Операції Об'єднаних Сил станом на сьогодні.

Науковою спільнотою питання розроблено недостатньо, оскільки має дискусійний характер і його вивчення триває надто короткий термін.

Відмітимо, що важливість даного питання була розглянута на Міжнародній науково-практичній конференції «Захист економічних інтересів України в районах здійснення операції об'єднаних сил», яку було проведено 24 травня 2019 року в Університеті ДФС України. Актуальність, незважаючи на плин часу, залишається на високому рівні, та все ж таки потребує подальших наукових напрацювань [1].

Ми вважаємо, що пріоритетними напрямками правоохоронних органів є повна блокада незаконного перетину товарів через лінію зіткнення, незважаючи на будь-які обставини. Серед завдань які постають перед підрозділами також слід виокремити викорінення корупційних діянь, які наносять не меншу шкоду економічним інтересам держави.

Для досягнення поставленої мети пріоритетною умовою є чітка налагоджена взаємодія підрозділів, які залучені до проведення операції Об'єднаних сил, оскільки переміщення населення, транспорту та вантажів через лінію зіткнення відбувається у межах визначених законом відповідно до напрямів діяльності цих підрозділів. Важливим суб'єктом зупинення незаконного обігу товарів безпосередньо є підрозділи податкової міліції. С. П. Параниця зазначав, що: « впродовж 2015-2018 років з незаконного обігу вилучено товарно-матеріальних цінностей на суму 544 млн. грн.» [1, с. 100]. Тобто, ми розуміємо, що склад підрозділів податкової міліції в боротьбу з цим негативним явищем є доволі суттєвим.

Таким чином в результаті взаємодії підрозділами, які залучені до складу об'єднаних сил, ведеться робота по боротьбі з незаконним перетином товарів, яка як свідчить статистика є оперативною та безсумнівно дієвою. Водночас, зазначені досягнення не є остаточними, оскільки відбувається комерційне переміщення товарів до або з тимчасово окупованої території України, що є одним із пріоритетів боротьби з незаконним переміщеним товарів. Тільки спільна, узгоджена, активна та принципова позиція всіх сегментів системи є запорукою своєчасного виявлення та запобігання порушенням у сфері незаконного обігу товарів в зоні проведення операції Об'єднаних сил.

Список використаних джерел:

1. Параниця С.П. Податкова міліція, як суб'єкт економічної безпеки в районах здійснення ООС. *Захист економічних інтересів України в районах здійснення операції об'єднаних сил* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 24 травня 2019 р. Держ. фіскальна служба України, Нац. ун-т ДФС України. Ірпінь, 2019. С. 100–104.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ В РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Звєрєв Антон Віталійович,
інспектор кафедри спеціальних дисциплін
та організації професійної підготовки,
Університет державної фіскальної служби України

На сьогодні протиправна діяльність в митній справі займає особливе місце в системі протиправної поведінки та загрожує не тільки національній, але й міжнародній безпеці, незалежно від того, скоєні ці діяння транснаціональними організованими злочинними угрупуваннями або однією фізичною особою; резидентом чи нерезидентом нашої країни, тощо. Поширеність митних злочинів та заподіяна злочинами шкода дають підстави стверджувати, що вони так і залишаються діяннями, визнаними глобальним суспільством такими, що «становлять загрозу економічним, соціальним та фіскальним інтересам держав та законним інтересам торгівлі» [1].

Зокрема, серйозну небезпеку економічній безпеці держави представляє незаконне переміщення товарів через митний та інші порушення митних правил. Такі митні правопорушення характеризуються високим ступенем організованості, технічного забезпечення, регіональними і міжнародними зв'язками.

Слід також зауважити, що з розвитком зовнішньоекономічної діяльності та пожвавленням зовнішньої торгівлі постійно з'являються нові способи вчинення порушень митних правил. Особи, що порушують митні правила, все частіше використовують методи, за яких експортно-імпортні операції виглядають законними. Однак при цьому правопорушники посягають на встановлений законодавством України порядок переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України, внаслідок чого завдають шкоди економіці держави, її культурній спадщині, здоров'ю населення та громадській безпеці, сприяють розширенню тіньового сектора економіки.

Поряд із вище зазначеним особливої значимості набувають питання пошуку нових шляхів і можливостей, зокрема методологічних і технологічних, удосконалення сучасної системи запобігання та протидії митним правопорушенням. Актуальність даної проблематики обумовлюється рядом факторів, серед котрих необхідно, перш за все, наголосити на тенденціях глобалізації економічних та управлінських процесів, осторонь котрих не залишається і район здійснення Операції об'єднаних сил.

Для сходу України є цікавим досвід Румунії, країни, економіка якої у недавньому минулому базувалась переважно на державній формі власності та мала планову економіку. На початку 90-х років у країні відбувся бурхливий розвиток ринкових відносин. Через недосконале законодавство, корупцію, низький рівень обладнання технічними засобами митного контролю, відсутність кваліфікованих кадрів, митні правопорушення стали тотальним явищем [2, с. 34].

Проте, сьогодні приклад Румунії свідчить, що цілеспрямована та кропітка робота над усіма аспектами згаданої проблеми дає свій позитивний результат. Боротьба з митними правопорушеннями в країні є багаторівневою і системною, відповідає високим стандартам Європейського Союзу, а саме – належне правове регулювання, вдосконалені механізми та форми співробітництва у даній сфері, високий рівень взаємодії тощо.

Зазначимо, шо різними установами здійснюється аналіз діяльності митних органів Румунії, в тому числі у сфері запобігання та боротьби з митними правопорушеннями.

Успішно працює моніторинг Митної служби Румунії (DGV), що дає підґрунтя для удосконалення законодавства [2, с. 36].

Відзначимо ще надзвичайну важливість постійної міжвідомчої співпраці. В Румунії це досягається за рахунок: обміну оперативними даними та інформацією, проведення спільних заходів, участь в спільних програмах навчання, спільної експлуатації програм щодо аналізу ризиків, і т.д. Це дозволяє підвищувати ефективність боротьби з митними правопорушеннями, забезпечувати безпеку громадян.

Корисним для дослідження є досвід Німеччини в питаннях здійснення чіткої та послідовної митної політики, що сприяє не лише боротьбі з митними правопорушеннями, а упередженню їх появи шляхом нейтралізації причин та умов їх вчинення. У Німеччині діє надійна нормативно-правова база, що регулює її зовнішньоекономічні зв'язки і захищає інтереси країни на цьому напрямі [3, с. 28].

У питаннях боротьби з незаконним переміщенням через митний кордон контрафактної продукції в рамках даного дослідження доцільно звернутись до прикладу Індії. Так, у 2009 році за умов зростання імпорту контрафактної продукції виробники товарів популярних брендів, таких як Disney, Nivea, Nokia, Nike і Adidas, об'єднали свої зусилля з Митною службою Індії, щоб вирішити цю проблему. Компанії, що володіють цими торгівельними марками, погодилися ділитися з митною службою інформацією про товари, щоб полегшити виявлення підробленої продукції [2, с. 41].

На прикладі Індії співробітники митних служб інших країн можуть використовувати мобільні пристрої для сканування партій товарів і посилок. Ідея полягає в тому, щоб синхронізувати пристрій з безліччю баз даних, що містять деталізовані дані по товарах. Всього лише відсканувавши штрих-код на товарі, митна служба може виявити контрафактний продукт.

Отже, можемо дійти висновку, що проблема боротьби з митними правопорушеннями, а саме незаконним переміщенням товарів, є складною, багаторівневою та актуальною незалежно від рівня економічного розвитку країни. Кожна держава у власний спосіб в залежності від історичних, культурних, географічних особливостей, економічних передумов, вибудовує свій шлях у вирішенні цієї проблеми. Особлива увага приділяється превентивним заходам протидії, так як такий підхід дозволяє системі працювати на випередження, уникаючи негативного впливу скоєння правопорушення. Запозичення кращого зарубіжного досвіду щодо боротьби з порушеннями митного законодавства може бути ефективним на шляху удосконалення системи запобігання та протидії митним правопорушенням в нашій країні.

Список використаних джерел:

1. Міжнародна конвенція про взаємну адміністративну допомогу у відверненні, розслідуванні та припинення порушень митного законодавства від 23.05.2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_926

2. Пашко П. В., Бережнюк І. Г.,Деркач Л. В., Крисоватий А. І. Актуальні проблеми удосконалення системи протидії митним правопорушенням. Монографія. Хмельницький. 2018. С. 15-54.

3. Васильєва М. В. Світовий досвід діяльності митних органів. *Нац. інтереси: пріоритети і безпеку*. 2011. № 24. С. 25-33.

ЗАСАДИ БОРОТЬБИ З КОНТРАБАНДОЮ В РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Єременко Анастасія Олександрівна,
здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня,
курсант навчального взводу ПМПФ-18-2,
Факультет підготовки, перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників податкової міліції,
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Буток Олена Володимирівна,
старший викладач кафедри спеціальних дисциплін
та організації професійної підготовки,
Університет державної фіскальної служби України

Контрабанда є одним із головних чинників дестабілізації економічної системи України. Ввезення на територію нашої держави контрабандних товарів сприяє неконтрольованому насиченню внутрішнього ринку продукцією іноземного виробництва та витісненню українських товарів. У результаті цього значних збитків зазнають вітчизняні підприємства, в першу чергу легкої та переробної промисловості, продукція яких стає не конкурентоспроможною, а контрабандисти виводять у тіньовий обіг значні суми коштів, призначених для сплати митних платежів [1, с. 118].

Зазначимо, що в районах здійснення Операції об'єднаних сил до основних чинників, які обумовлюють існування контрабандної діяльності, варто віднести: низький рівень забезпеченості населення, високий рівень безробіття в країні та прикордонних регіонах, де контрабанда для значної частини мешканців перетворилася на основне джерело доходів; недосконаліть митного та податкового законодавства; висока прибутковість цього виду злочинного бізнесу; «прозорість» державного кордону з країнами СНД; недостатньо ефективний рівень митного та прикордонного контролю; недосконаліть державної системи контролю за походженням і реалізацією продукції та сплатою податків [1, с. 119].

Виходячи з даної теми для підвищення ефективності діяльності державного контролю варто запровадити принципово нові вимоги та стандарти якості продукції з метою припинення ввозу на територію України товарів сумнівної якості, або таких, які заборонені за їх хімічним складом до споживання в інших країнах світу.

Ефективна протидія контрабанді та захист внутрішнього ринку, попередження зловживань службових осіб працівників митних органів можлива при умові вжиття ряду додаткових організаційно-практичних заходів. Зокрема, для покращання митного та прикордонного контролю доцільно необхідно включити території прикордонно-контрольованих районів, що розташовані поза пунктами пропуску, але в зоні діяльності митниці, до зони митного контролю з метою підвищення ефективності виявлення вантажів, ввезених на територію України з порушеннями митного законодавства [2, с. 68]. Не менш важливим є поновлення практики митного оформлення суб'єктів зовнішньо-економічної діяльності, в тому числі і фізичних осіб, на внутрішніх митницях за місцем їх реєстрації, що дозволить правоохоронним органам оперативніше здійснювати процесуальне документування фактів контрабанди тощо.

Тож підсумовуючи, варто зазначити, що для покращання взаємодії правоохоронних органів в районах здійснення Операції об'єднаних сил по протидії контрабанді необхідно: – облаштувати всі пункти пропуску через державний кордон України відповідною

інформаційного системою Державної прикордонної служби України; – запровадити міжвідомчу базу даних правоохоронних органів про осіб, причетних до створення та діяльності фіктивних підприємств; – на підставі інформації правоохоронних органів та органів, що здійснюють контроль за провадженням господарської діяльності, запровадити міжвідомчий моніторинг діяльності суб'єктів господарювання, які здійснюють експортно-імпортні операції [1, с. 120]. – запровадження комплексного контролю за реалізацією товарів на внутрішньому ринку держави шляхом створення ефективної системи супроводження руху товарів від кордону до споживача, розроблення механізму застави в повному обсязі товарів, що транзитом перевозяться територією держави, з подальшим її поверненням після підтвердження факту ввезення товару на митну територію України; внесення змін до ст. 201 КК України щодо зменшення встановленої грошової суми, з якої настає кримінальна відповідальність [3, с. 19].

Всі вище перераховані елементи, повинні впроваджуватися, також у зв'язку зі зміною повноважень у сфері боротьби з контрабандою, повинно бути посилено інформаційно-аналітичне та методичне забезпечення митних органів та ОВС щодо оперативно-розшукового документування та досудового розслідування контрабанди.

***Список використаних джерел*:**

1. Кравчук С. Й. Економічна злочинність в Україні. Курс лекцій. Навчальний посібник. К.: Кондор, 2009. 282 с.

2. Богданов М. М. Організаційно-правові засади боротьби з контрабандою на сучасному етапі. *Митна справа* 2011. №1 (73). С. 65-70.

3. Погорецький М. А. Підвищення ефективності боротьби з сучасною контрабандою. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2009. № 1. С. 18-21.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЯК ОСНОВА КОНСТРУКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ ТА ГРОМАДИ

Поліщук Вікторія Вадимівна,
Худенко Юлія Олександрівна,
здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня,
курсанти навчального взводу ПМПФ-16-2,
Факультет підготовки, перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників податкової міліції,
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник : Бадьора Сергій Миколайович,
к.пед.н., доцент кафедри спеціальних дисциплін
та організації профе*с*ійної підготовки,
Університет державної фіскальної служби України

Рівень служби в підрозділах правоохоронних органів безпосередньо залежить від удосконалення системи професійного навчання. Реформування правоохоронних органів та удосконалення системи підготовки їх персоналу відбувається в умовах зміни парадигми суспільного розвитку, типу культури, духовно-моральних орієнтирів. Відтак ефективне функціонування системи відповідного безперервного професійного навчання працівників правоохоронних органів є нагальною проблемою та важливим фактором зміцнення суспільного правопорядку, становлення демократичної, соціальної, правової держави з соціальноорієнтованою ринковою економікою, конструктивної взаємодії поліції з населенням.

Сучасна складність завдань, які поставлені перед Національною поліцією України (ст. 2 Закону України «Про національну поліцію»), а саме протидія злочинності, котра дедалі стає більш поширеною і небезпечною, забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, надання послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги, винятково важкі умови, в яких ведеться ця робота, вимагають постійного зростання професіоналізму кадрів поліцейських, високого рівня наукового забезпечення процесів їх підготовки та практичної діяльності [1].

Поліцейські багатьох країн активно у практичній діяльності застосовують синтезовану модель тактики боротьби зі злочинністю та участі громадськості у цій діяльності – Community Policing, яка є новою філософією діяльності поліції. Модель Community Policing передбачає застосування принципу децентралізації структури поліції та перехід її діяльності на проактивну, що передбачає співпрацю з населення, тим самим подальше підвищення корпоративного іміджу поліції та рівня довіри населення [2, с. 90].

Філософія поліцейської діяльності, орієнтованої на громаду розвивалася у напрямку професійної поліцейської служби та відповідальної громади у відкритому та підзвітному партнерстві в низці країн, із зосередженням уваги на громадах, громадськості та їхніх потребах, а також забезпечуючи для них охорону правопорядку як послугу у відповідальний спосіб і з повагою до права людини. Зараз цю філософію також прийняла Національна поліція України.

Підзвітність поліції – це, мабуть, один з найважливіших аспектів охорони правопорядку за згодою, коли громади очікують, що завданням поліції є – служити. Поліцейська діяльність, орієнтована на громаду, прямо реагує на проблему підзвітності та

забезпечує публічне обговорення, на якому поліція може відповісти на запитання щодо реагування нею на проблеми, потреби та очікування громадян, а також відзвітувати про процес прийняття рішень стосовно поліцейської діяльності та дій із забезпечення громадського порядку, тобто про виконання цих рішень.

Філософія та організація поліцейської діяльності, орієнтованої на громаду (Community Policing), відповідає досвіду, накопиченому під час модернізації поліцейських сил та поліцейських цінностей у всій Європі та Північній Америці, і є просто підходом, орієнтованим на громаду, який визнає, що ефективна поліцейська діяльність залежить від допомоги і підтримки з боку громади, якій надається послуга. Охорона правопорядку за згодою дозволяє поліції та громаді тісно співпрацювати інноваційними способами, які допомагають виявляти та вирішувати проблеми, що стоять перед громадою.

Слово «партнерство», звичайно, означає, що між поліцією та громадою має існувати співробітництво, щоб ця концепція працювала, а термін Community Policing просто означає взаємодію між поліцією та громадою для знаходження місцевих рішень для вирішення місцевих проблем.

Поняття поліцейської діяльності в партнерстві з громадськістю є дуже старою концепцією, яка стала відомою, як поліцейська діяльність у взаємодії з «громадою», «орієнтована на громаду» або іноді «демократична» поліцейська діяльність, де громада має спільну відповідальність з поліцією за запобігання та зменшення рівня злочинності та забезпечення громадського порядку і безпеки громадян. Основою філософії Community Policing стали «9 принципів роботи сучасної поліції» або the Peelian Principes (тобто принципи Піла), укладені Робертом Пілом, видатним британським політичним діячем та засновником муніципальної поліції в Лондоні [2].

У 1829 році запускаючи в роботу нову поліцію, сер Роберт Піл проголосив: «The police are the public and the public a the police!» – «Поліція для громади і громада для поліції», у такий спосіб заклав початок філософії Community Policing або поліцейської діяльності орієнтованої на громаду. «9 принципів роботи сучасної поліції» визначають, що поліцейські вважаються громадянами у військовій формі, вони можуть виконувати свої повноваження лише за суспільної згоди, силу застосувати можна лише тоді, якщо інших методів недостатньо, найкращою альтернативою застосування сили є попередження та запобігання злочинам, необхідність застосовувати жорсткі методи пропорційно зменшується при зростанні взаємодії з суспільством, а для забезпечення поваги та розуміння з боку суспільства необхідно закріпити механізм взаємодії з громадою.

Поліцейська діяльність, орієнтована на громаду, все частіше визнається найбільш відповідною філософською основою демократичної поліцейської діяльності. Вона також визнається як підхід до поліцейської діяльності, який дозволяє вирішувати багато проблем безпеки, з якими громадяни стикаються у своєму повсякденному житті. Проте, важливо пам’ятати, що поліцейська діяльність, орієнтована на громаду, – це не одноразовий захід, а довгостроковий стратегічний підхід, і як такий він має реалізовуватись на постійній та систематичній основі. Цей підхід базується на повазі до прав людини, підзвітності та необхідності ефективних поліцейських дій у партнерстві з громадами-бенефіціарами.

Маючи визначення партнерства, спрямованого на пошук місцевих рішень для місцевих проблем у межах як філософії, так і стратегії, необхідно дослідити, яким чином цей підхід зможе закласти основу, яка дозволить поліції та громаді співпрацювати. Поліцейська діяльність, орієнтована на громаду, передбачає, що поліція, громадськість та громада в

цілому несуть спільну відповідальність за забезпечення безпечного середовища для всіх і наголошує на ролі громади як поінформованих та активних людей, які висловлюють свою думку, пропонують свої знання та ресурси і беруть на себе відповідальність за свої дії. Ця філософія дозволяє знаходити рішення для розв'язання проблем громади і, водночас, створює обмеження для держави, зокрема поліції, в плані взяття на себе надмірно директивної та управлінської ролі.

Поліцейська діяльність, орієнтована на громаду – це філософія (спосіб мислення) та організаційна стратегія (спосіб здійснення філософії), що дозволяє поліції та громаді працювати разом новими способами для вирішення проблем, пов'язаних із злочинністю, порушенням громадського порядку та безпекою з метою поліпшення якості життя кожного громадянина, що належить до певної громади. Ця філософія побудована на раніше утвердженому переконанні про те, що люди заслуговують на право голосу в питанні охорони громадського порядку в обмін на свою участь та підтримку. Вона також спирається на точку зору, що для вирішення проблем громади потрібно, щоб поліція та громадськість могли працювати разом для вивчення нових способів вирішення проблем громад, а не просто реагувати на окремі злочини або події.

Таким чином, національна стратегія поліцейської діяльності, орієнтованої на громаду, ґрунтується на принципах партнерства та співпраці з громадою, співробітництві, використанні сучасних методів виявлення та вирішення проблем через проблемно-орієнтовану поліцейську діяльність, відповідальності, запобігання, прозорості, розширення та зміцнення послуг і проектів. У разі правильного застосування, стратегія має значний потенціал як засіб покращення доступу до правосуддя, операційної ефективності та підвищення загальної якості життя місцевої громади. А система ефективної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів у Міністерстві внутрішніх справ України сприяє формуванню професійних навичок та є важливим чинником конструктивної взаємодії поліції та громади.

Список використаних джерел:

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19 (дата звернення: 05.05.2020).

2. Теоретико-прикладні засади конструктивної взаємодії поліції і населення в соціумі : монографія / за заг. ред. З. Р. Кісіль. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 599 с.

3. Understanding Community Policing. A Framework for Action. Washington, DC : Bureau of Justice Assistance, 1994. 72 p.

ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНА ПІДГОТОВКА, ЇЇ МІСЦЕ В СИСТЕМІ СЛУЖБОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В УМОВАХ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ

Прокопчук Світлана Олександрівна,
здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня,
курсанти навчального взводу ПМПФ-18-2,
Факультет підготовки, перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників податкової міліції,
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Бадьора Сергій Миколайович,
к.пед.н., доцент кафедри спеціальних дисциплін
та організації професійної підготовки,
Університет державної фіскальної служби України

Високий рівень виконання правоохоронцями своїх професійних обов'язків, пов'язаних з охороною публічного порядку та безпеки, боротьбою зі злочинністю у зоні проведення Операції Об'єднаних сил (далі - ООС), має у своїй основі належну підготовку і загальнотеоретичну, і спеціальну – професійну. З урахуванням цього, процес фахової підготовки правоохоронця, як організований безперервний і цілеспрямований процес з оволодіння знаннями, спеціальними уміннями і навичками, необхідними для успішного виконання оперативно-службових завдань набуває все важливішого значення, чим підтверджується **актуальність обраної теми**.

Основу професійної підготовки становить належна тактико-спеціальна підготовка (далі – ТСП) вона є складовою системи службової підготовки правоохоронців і охоплює комплекс навчальних дисциплін, мета яких – навчання особового складу умілим діям в екстремальних ситуаціях, підготовка керівного складу до виконання службово-бойових завдань в умовах надзвичайного стану або складної оперативної обстановки в мирний і військовий час. [1]

Роль ТСП в сучасних умовах, дуже велика, адже ООС потребує успішного та з мінімальними втратами усунення за добре організованих дій, сил, що забезпечують публічну безпеку і порядок, безпеку руху, встановлений режим у зоні ООС. Тому ТСП є важливою частиною спеціальної підготовки правоохоронця, що обумовлює актуальність даного питання.

Основу ТСП *становлять*:

– вивчення і розробка тактичних засобів і прийомів дій в екстремальних ситуаціях;

– правові підстави застосування превентивних заходів;

– правові підстави та порядок застосування заходів примусу (фізичного впливу, спеціальних засобів та вогнепальної зброї);

– вивчення і подальше відпрацювання тактичних дій та бойових порядків, що використовуються при забезпеченні публічної безпеки і порядку, ліквідації масових заворушень;

– використання маневру силами і засобами під час проведення спеціальних операцій, а також оволодіння методикою управління цими силами.

Основними завданнями ТСП є:

– виховання у співробітників високих морально-вольових якостей, необхідних їм під час виконання службово-бойових завдань;

формування навичок системного ухвалення рішень на виконання поставлених завдань за будь-яких умов;

– розвиток у співробітників теоретичних знань і практичних навичок в організації та управлінні діями елементів у спеціальній операції;

– навчання тактичним діям патрульних поліцейських та інших працівників правоохоронної системи [2].

Предметом ТСП є теорія і практика підготовки і здійснення службово-бойових дій в екстремальних ситуаціях.

Теорія ТСП вивчає зміст і характер екстремальних ситуацій, причини їх виникнення й умови, за яких вони виникають, розкриває закономірності та принципи дій сил і засобів у цих умовах, вивчає можливості сил щодо ліквідації надзвичайних ситуацій і їх наслідків, розробляє засоби підготовки і ведення службово-бойових дій створеними правоохоронними угрупуваннями [3].

Теоретичні положення ТСП відображаються в статутах, наказах, настановах, підручниках, посібниках, теоретичних працях.

Практичний аспект ТСП охоплює діяльність керівників підрозділів усіх рівнів, формувань всього особового складу з підготовки до ведення службово-бойових дій. Сюди належить:

– збір і вивчення даних оперативної обстановки;

– прийняття рішень і доведення їх до підлеглих;

– планування заходів;

– підготовка підрозділів і навчання всіх категорій співробітників;

– всебічність забезпечення дій правоохоронців;

– організація взаємодії підрозділів;

– безпосереднє управління силами і засобами в операції [4].

Практичний аспект ТСП пов’язаний з військовою наукою, яка використовує більшість засобів і методів загальновійськової тактики в разі проведення спеціальної операції. Заразом спеціальна тактика відрізняється від загальновійськової метою дій, специфічним складом сил і заходів, характером взаємодії з державними органами і громадськими організаціями, а також засобами досягнення мети і використання сил, залучених до спецоперацій і забезпечення публічної безпеки й порядку в умовах складної оперативної обстановки [5].

Отож, ТСП – це комплекс навчальних дисциплін, засвоєння яких дасть змогу приймати оптимальні та доцільні рішення при виникненні екстремальних ситуацій. Дослідивши поняття, предмет, систему та принципи тактико-спеціальної підготовки, її місце в системі службової підготовки правоохоронців я вважаю, що забезпечення працівників правоохоронних органів належним рівнем такої підготовки у наш час, є досить актуальним та результативним, відіграє вагому роль та забезпечує виконання на належному рівні покладених завдань на правоохоронні органи.

***Список використаних джерел*:**

1. Актуальні проблеми професійної підготовки поліцейського: матеріали круглого столу, м. Одеса, 26 жовтня 2016 р. Одеса: ОДУВС, 2016. 204 с.

2. Банах С. М. Тактико-спеціальна підготовка працівників ОВС України: навч. посібник / С. М. Банах, В. Р. Булачек, І. С. Винярчук та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2011. 300 с.

3. Землянський І. Ю. Основи тактичних дій працівників міліції з ліквідації масових заворушень: метод. рекомендації / І. Ю. Землянський, В. Р. Булачек, Ю. Р. Йосипів та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2014. 61 с.

4. Йосипів Ю. Р. Тактичне керівництво та організація несення служби працівниками правоохоронних органів України в зоні проведення антитерористичної операції: навч. посібник / Ю. Р. Йосипів, С. М. Банах, О. І. Тьорло, В. М. Синенький та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 136 с.

5. Йосипів Ю. Р. Психологічна готовність працівників ОВС до діяльності в екстремальних ситуаціях: дис. канд. юрид. наук: 19.00.06. К., 2010. 228 с.

ЗАСТОСУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ ПРАВООХОРОНЦЯМИ У СЬОГОДЕННІ

Васека Владислав Анатолійович,
Ковальова Вікторія Віталіївна,
здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня,
курсанти навчального взводу ПМПФ-16-2,
Факультет підготовки, перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників податкової міліції,
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник : Бадьора Сергій Миколайович,
к.пед.н., доцент кафедри спеціальних дисциплін
та організації профе*с*ійної підготовки,
Університет державної фіскальної служби України

Одним з дієвих чинників формування необхідного рівня і якості професійної підготовленості правоохоронців є створення належних умов для реалізації своїх службових обов'язків.

Ґрунтовні науково-теоретичні та організаційно-прикладні аспекти дослідження різних сторін професійної діяльності правоохоронних органів України достатньо розроблені та висвітлені в роботах А. Авер'янова, В. Андросюка, О. Бандурки, Б. Гурне, С. Дубенко, О. Воронько, Л. Казміренко, М. Корольчука, О. Кудерміної, В. Медведєва, Є. Потапчука, О. Сафіна, В. Юсупова, Г. Юхновеця, С. Яковенка та ін.

Колектив авторів О.М. Бандурка, С.П. Бочарова, Є.В. Землянська [1] розглядають наступні професійно важливі якості розуму:

– глибину – здатність проникнути за поверхню видимого, в сутність фактів, зрозуміти сенс що відбувається, передбачати найближчі й віддалені, прямі та побічні результати явищ і вчинків;

– широту – уміння охопити думкою велике коло питань і фактів, залучаючи знання з різних галузей науки і практики;

– мобільність – здатність продуктивного мислення, мобілізація та використання знань у складних умовах, у критичній ситуації;

– швидкість – уміння вирішувати завдання за мінімум часу, виробляючи прискорену оцінку обстановки і беручи невідкладні заходи;

– самостійність – здатність до постановки цілей ізавдань, вміння знаходити їхрішення і шляху до їх досягнення без сторонньої допомоги;

– цілеспрямованість – вольова спрямованість мислення на вирішення певної задачі, здатність тривалий час утримувати її в свідомості і організовано, послідовно, планомірно думати над її роздільною здатністю;

– критичність – уміння зважувати повідомлення, факти, припущення, недопущення помилок і спотворень, розкриваючи причини їх виникнення;

– гнучкість – уміння підійти до явища з різних точок зору, встановлювати залежності та зв'язки.

Особливої уваги потрібно приділити тому, що правоохоронці здійснюючи свою діяльність ,часто залишаються у екстремальних умовах. Екстремальні умови діяльності характеризуються наявністю реальної загрози та надмірно високим рівнем нервово-психічного напруження [2, с. 38].

Професійна діяльність в екстремальних умовах зумовлює у правоохоронців постійні стани напруги, оскільки виконання професійних обов'язків часто здійснюється в умовах небезпеки, високої особистої відповідальності, дефіциту часу, недостатньої інформації

Не слід залишати поза увагою результати анкетування, проведеного Б. Савченко [3, с. 68-73.], саме вони дають змогу визначити головні якості сучасного працівника правоохоронних органів :

•здатність виявляти і передбачати тенденції розвитку організації, організовувати, координувати, спрямовувати і контролювати діяльність підлеглих;

• моральні достоїнства – чесність, порядність, скромність і простота

• своєчасно приймати ефективні рішення, ініціативно і наполегливо домагатися їх виконання; глибокі знання психології людини, вміння налагоджувати позитивний морально-психологічний клімат, формувати цілеспрямований колектив з високим творчим потенціалом;

• прагнення до аргументованого розподілу функцій між співробітниками,• об'єктивна оцінка результатів своєї діяльності і підлеглих; справедливість у взаєминах з підлеглими, здатність завойовувати їхню довіру

Отже, у сьогоденні правоохоронцям необхідно володіти усією сукупністю зазначених якостей, а не окремими їх видами. Оскільки мотиваційні якості пов'язані мотивами та стимулами, які спонукають до діяльності; інтелектуальні професійно важливі якості характеризуються розумовими, аналітичними, логічними здібностями слідчого у професійній діяльності; моральні якості пов'язані із захистом справедливості, утвердженням добра, боротьби зі злом та несправедливістю; вольові якості пов'язані із зібраністю, самовладанням при певних екстремальних ситуаціях, в яких правоохоронці часто перебувають ,ділові якості співробітника являються взірцем організаційних та лідерських здібностей при виконанні обов'язків; комунікативні якості полягають у вмінні слідчого не тільки находити спільну мову з різними соціальними групами, але й слухати і чути; і, звичайно, психофізіологічні якості, які складають основу самоконтролю, самовладання і витримки при постійному контакті із правопорушниками і несприятливими умовами.

Список використаних джерел:

1. Бандурка А. М., Бочарова С. П., Землянская Е. В. Юридическая психология: Учебник. Харьков: Изд-во Нац. ун-та внутр дел, 2002. 596 с.

2. Крайнюк В. М. Психологія стресостійкості особистості : [монографія] / В. М. Крайнюк. К. : Ніка-Центр, 2007. 432 с.

3. Савченко Б. Г. Соціологічне дослідження управління персоналом державних службовців. *Актуальні проблеми державного управління*. Харків: ХарРІ УАДУ / голов. ред. Г. І. Мостовий; ред. и предисл. В.Д. Гончаренко [та ін.], 2018. № 1 (12). С. 68-73.

ОСОБИСТА БЕЗПЕКА ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ В РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ

Блохін Олег Сергійович,
здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня,
курсант навчального взводу ПМПФ-18-2,
Факультет підготовки, перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників податкової міліції,
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник : Буток Олена Володимирівна,
старший викладач кафедри спеціальних дисциплін
та організації професійної підготовки,
Університет державної фіскальної служби України

В даний час приймається ряд важливих заходів щодо забезпечення особистої безпеки працівників правоохоронних органів протидії незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил.

Зміцнюється правова і нормативна база. На це спрямована низка Законів, Наказів, Постанов України, наприклад, Указ Президента України «Про невідкладні додаткові заходи із протидії гібридним загрозам національній безпеці України», Розпорядження Об'єднаного командного пункту Об'єднаних сил від 21.04.2018 № Р-17 (з питань діяльності органів ДФС), Постанова Кабінету Міністрів України від 01 березня 2017 року №99 «Про затвердження порядку переміщення товарів до району або з району проведення антитерористичної операції»

Здійснюються кроки в плані підвищення рівня матеріально-технічного забезпечення правоохоронних органів.

Вживаються заходів управлінського характеру. Так, особливу роль покликані зіграти підрозділи власної безпеки, які забезпечують як безпеку правоохоронних органів протидії незаконному переміщенню товарів в ООС в цілому, так і особисту безпеку співробітників. Формується певна система забезпечення особистої безпеки співробітників ПОПНПТ в ООС, значну роль в якій грає психологічний компонент. Це розгортання діяльності психологічної служби в ПОПНПТ, психологічне забезпечення і супровід професійної діяльності, психологічна корекція, ослаблення впливів емоційно-психологічних перевантажень і стресів.

Забезпечення особистої безпеки співробітників правоохоронних органів протидії незаконному переміщенню товарів передбачає зниження рівня професійного ризику до реально-можливого мінімуму. Ця проблема комплексна.

Особиста безпека визначається: специфікою професійної діяльності, ступенем професійної захищеності працівника, наявністю спеціальних заходів матеріально-технічного, управлінського характеру, цілеспрямованою роботою з особовим складом в цьому напрямку; загальною і професійною підготовленістю співробітника. Найважливішим компонентом в системі забезпечення безпеки співробітників правоохоронних органів протидії незаконному переміщенню товарів в ООС є їх професійна захищеність. «Безпека правоохоронних органів – це стан їх захищеності від протиправної діяльності формувань організованої злочинності і окремих осіб, здатність протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам і прагненням, зберігаючи працездатність і оперативно-технічний потенціал».

Професійна захищеність співробітників ПОПНПТ – явище багатопланове і складається з безлічі компонентів. Основними серед них є:

Економічна захищеність – відповідність фінансово-матеріального забезпечення співробітника ПОПНПТ в ООС його об’єктивним матеріальним і іншим потребам.

Правова захищеність – відповідність правової та нормативної бази діяльності ПОПНПТ об’єктивним умовам і завданням цієї діяльності. Вона визначає рівень правового забезпечення професійної діяльності співробітника і можливості його правового захисту при вирішенні їм професійних завдань або особистих проблем, пов’язаних з даною діяльністю.

Матеріально-технічна захищеність – відповідність матеріально-технічної забезпечення професійної діяльності співробітників її об’єктивним умовам і завданням

Кадрова захищеність – відповідність рівня професійної надійності персоналу, тобто моральних якостей співробітників і їх професійної компетентності вимогам, що пред’являються до особистості співробітника правоохоронних органів протидії незаконному переміщенню товарів.

Інформаційна захищеність – відповідність можливостей отримання інформації, необхідної для ефективної професійної діяльності реальної необхідності мати такі знання для вирішення професійних завдань, в т.ч. і по забезпеченню професійної захищеності та особистої безпеки. Спеціальним компонентом інформаційної захищеності співробітника є припинення витоку інформації про професійну діяльність або особисте життя, яка могла б стати на заваді вирішенню професійних завдань або підвищувати ступінь особистого ризику для нього і його близьких.

Психологічна захищеність – відповідність спеціальних заходів, спрямованих на профілактику та запобігання психологічної деформації особистості співробітника, ступеня реального впливу на нього психотравмуючих чинників, пов’язаних з професійною діяльністю.

Фізична захищеність – відповідність комплексу правових, матеріально-технічних, управлінських і інших заходів, що забезпечують збереження життя і здоров'я при вирішенні (або в зв’язку з рішенням) професійних завдань об'єктивним умовам безпеки (Потенційну загрозу).

Таким чином, будь-який правоохоронний орган протидії незаконному переміщенню товарів в цілому і його окремий співробітник, значною мірою виступають в якості об’єкта забезпечення захищеності, тому що рішення багатьох вищезгаданих економічних, матеріально-технічних, правових і соціальних проблем може перебувати поза компетенцією самого ПОПНПТ і тим більше окремого співробітника. Активна суб’єктна позиція ПОПНПТ може виражатися в прояві певних ініціатив формування пропозицій в ті інстанції, які ці питання вирішують.

Чимала роль може належати правоохоронним органам протидії незаконному переміщенню товарів в справі забезпечення соціально психологічної захищеності на рівні суспільної свідомості, через засоби масової інформації, громадські організації, систему контактів з населенням. Найбільші можливості ПОПНПТ мають в плані організації роботи щодо забезпечення кадрової, соціально-психологічної, інформаційної, психологічної та фізичної захищеності.

Важливі кроки зроблені в організації підрозділів по забезпеченню власної безпеки, взаємодії із засобами масової інформації та громадськістю, введення посади практичного

психолога. Особливо слід відзначити відомчу систему професійного навчання кадрів. Практично кожне міністерство має свої галузеві Вузи, свої школи і методики підготовки.

Створення необхідного рівня захищеності та безпеки працівників правоохоронних органів в у протидії незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил – процес складний і багатоплановий, потребує уваги і постійного вдосконалення.

Список використаних джерел:

1. Про невідкладні додаткові заходи із протидії гібридним загрозам національній безпеці України : Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 березня 2017 року введено в дію Указом Президента України від 15 березня 2017 року №62/2017. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0002525-17

2. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях : Закон України від 18 січня 2018 року №2268-VII [стаття 9, 12].

3. Про затвердження Порядку переміщення товарів до району або з району проведення антитерористичної операції : Постанова Кабінету Міністрів України від 01 березня 2017 року № 99. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/99-2017-%D0%BF

4. Про затвердження Тимчасового порядку контролю за переміщенням осіб через лінію зіткнення у межах Донецької та Луганської областей : Наказ Першого заступника керівника Антитерористичного центру при Службі безпеки України (керівник антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей) від 14.04.2017 №222ог. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ru/v222_950-17/sp:head

5. Про затвердження Переліку та обсягів товарів, дозволених для переміщення до/з гуманітарно-логістичних центрів та через лінію зіткнення : Наказ Міністра з питань тимчасово окупованих територій та внутрішнього переміщення осіб України від 24.03.2017 № 39. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0417-17

6. Розпорядження Командувача Об'єднаних сил від 30.10.2018 № Р-3634 (щодо переміщення товарів (вантажів)).

7. Розпорядження Об'єднаного командного пункту Об'єднаних сил від 21.04.2018 № Р-17 (з питань діяльності підрозділів ДФС).

ВИЯВЛЕННЯ НЕЗАКОННОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ ТА ПОРЯДОК ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ (ВАНТАЖІВ) НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ

Банна Тетяна Валеріївна,
здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня,
курсант навчального взводу ПМПФ-16-2,
Факультет підготовки, перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників податкової міліції,
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Буток Олена Володимирівна,
старший викладач кафедри спеціальних дисциплін
та організації професійної підготовки,
Університет державної фіскальної служби України

Одним з кроків протидії протиправній діяльності є криміналізація відповідальності за незаконне переміщення товарів через кордон. На цьому Голова Державної прикордонної служби України наголосив під час засідання колегії Міністерства внутрішніх справ.

Правоохоронні органи зазначають, що збільшується чисельність й активність незаконних угрупувань, а також окремих осіб, які спеціалізуються на незаконному переміщенні підакцизних товарів, на тлі одночасного зниження рівня протидії цим діянням унаслідок заборони здійснення оперативно-розшукових заходів [1, с. 410].

Д. В. Приймаченко відзначає, що відсутність оперативно-розшукових повноважень, характерних для органів іноземних країн, котрі реалізовують повноваження у митній сфері, є основним недоліком правового статусу митних органів України й основною невідповідністю їх діяльності міжнародним стандартам [2, с. 15].

На сьогодні в районах здійснення Операцій Об’єднаних Сил проводяться різні операції по зниженню рівня протиправної діяльності та здійснюється упереджене реагування на прогнозований розвиток обстановки, а саме:

1) протидії нелегальній міграції; 2) незаконному переміщенні підакцизних товарів; 3) контрабанди наркотичних речовин; 4) зброї та боєприпасів через державний кордон.

В ході проведення операції передбачається проведення раптових дій резервів Голови Державної прикордонної служби на найбільш активних ділянках кордону та в пунктах пропуску Операцій Об’єднаних Сил, застосування спільних міжвідомчих груп на шляхах руху правопорушників та в пунктах пропуску. Крім того, плануються спільні із представниками взаємодіючих структур перевірки суб’єктів авіаційної діяльності поза межами контрольованих прикордонних районів, поїздів (в русі) які рухаються до кордону, місць накопичення контрабандних товарів та вантажів, патрулюватимуться річкові ділянки в районі Операцій Об’єднаних Сил тощо.

У постанові про затвердження порядку в’їзду осіб, переміщення товарів на тимчасово окуповані території зазначено, «фізичній особі дозволяється переміщення товарів на тимчасово окуповані території та з таких територій у ручній поклажі та/або супроводжуваному багажі транспортним засобом (автомобільним транспортом), за винятком обмежених або заборонених до переміщення. Переміщення товарів, маркування (етикетування) яких свідчить про вироблення таких товарів на тимчасово окупованих територіях, забороняється» [3].

Правоохоронні органи проводячи обшуки складських приміщень у Бахмуті і Краматорську Донецької області, які переміщували по окупованій території дану продукцію, виявили і вилучили технологічну лінію для розливу і пакування фальсифікованих алкогольних виробів, 1347 «тетрапаків» ємністю по 10 літрів кожен, або 13 тисяч 470 літрів, готової продукції – фальсифікованого алкоголю, понад 20,5 тон етилового спирту, понад 20 тисяч марок акцизного податку України та інше приладдя для виготовлення і пакування фальсифікованого алкоголю. Проводяться слідчі заходи з метою встановлення всіх причетних осіб, у т. ч. військовослужбовців ЗСУ та правоохоронних органів, які мають стосунок до вище вказаної злочинної схеми і здійснювали її «кришування» [4].

Відповідно до Постанови 17.07.2019 № 815 товари (вантажі), що переміщуються на тимчасово окуповані території та з таких територій через контрольний пункт та в межах контрольованої території, підлягають контролю в'їзду/виїзду уповноваженими службовими особами ДФС, а також фіскальними нарядами ДФС поза межами контрольних пунктів.

Поза межами визначених дорожніх коридорів фіскальними нарядами ДФС, службовими особами ДФС заходи контролю в'їзду/виїзду включають:

– проведення контрольно-дозвільних процедур та режимних заходів;

– виявлення порушення встановленого порядку переміщення осіб, транспортних засобів, товарів (вантажів);

– перевірку документів, що посвідчують особу, документів на транспортний засіб, документів, що встановлюють приналежність товару (вантажу);

– затримання осіб, транспортних засобів, товару (вантажу), проведення їх огляду в порядку, передбаченому законодавством, та передачу їх уповноваженим представникам правоохоронних органів;

– складення адміністративних протоколів у межах компетенції представників уповноважених органів та служб;

– проведення заходів для виявлення, проведення аналізу та перевірки фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з фінансуванням тероризму [3].

Отже, боротьба з незаконним переміщенням через лінію контакту товарів, зокрема контрабандних, що іноді відбувається за сприяння українських силовиків, останнім часом посилилася. Рішенням Командувача об'єднаних сил може бути введено додаткові заходи контролю товарів (вантажів), які переміщуються на тимчасово окуповані території та з таких територій або до гуманітарно-логістичних центрів. Зокрема, днями, теж унаслідок місячної роботи, затримали кількох учасників схеми переправлення великих партій цигарок російського виробництва з непідконтрольних українській владі територій за хабарі силовикам. У прокуратурі Об'єднаних сил, затримані на цей час – військовослужбовець, працівник правоохоронного органу (за деякими повідомленнями, офіцер військової контррозвідки СБУ) і цивільна особа.

На підставі вище зазначеного можна зробити висновок, що особи, що вчинюють контрабанду та порушують митні правила і закони, посягають на встановлений законодавством України порядок переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України та на тимчасово окуповані території, внаслідок чого завдають шкоду економіці держави, її культурній спадщині, здоров'ю населення та громадській безпеці, сприяють розширенню тіньового сектора економіки та погіршення виконання функцій держави для населення.

Список використаних джерел:

1. Кухар В. В. Декриміналізація «товарної» контрабанди: теорія та практика. *Університетські наукові записки*. 2014. №3 (47). С. 408-412.

2. Приймаченко Д. В. Правоохоронна діяльність митних органів України: ознаки та поняття. *Митна справа*. 2004. №6. С. 14-18.

3. Постанова про затвердження Порядку в'їзду осіб, переміщення товарів на тимчасово окуповані території у Донецькій та Луганській областях і виїзду осіб, переміщення товарів з таких територій від 17.07.2019 № 815. URL: https://ssu.gov.ua/ua/pages/32

4. Служба Радіо Вільна Європа/Радіо Свобода (РВЄ/РС). URL: https://www.radiosvoboda.org/a/news-sxid-kontrafakt/29746617.html

НЕЗАКОННЕ ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ У РОЗРІЗІ РЕАЛЬНОЇ ЗАГРОЗИ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ДЕРЖАВИ

Нефедова Оксана Іванівна,
здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня,
курсант навчального взводу ПМПФ-18-2,
Факультет підготовки, перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників податкової міліції,
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Буток Олена Володимирівна,
старший викладач кафедри спеціальних дисциплін
та організації професійної підготовки,
Університет державної фіскальної служби України

На сьогодні поступ України як держави визначається організацією економіко-правової системи, що є базою для виконання її основних функцій. Разом із тим, світові тенденції у міжнародній торгівлі свідчать про необхідність стимулювання вільної торгівлі та забезпечення правомірності зовнішньоекономічної діяльності на тлі зміцнення економічної безпеки держави. При цьому варто зауважити, що економічна безпека держави, як складова національної безпеки, багато у чому залежить від ефективності діяльності митниць ДМС.

Варто зазначити, що протягом останніх років відбулося значне зростання кількості митних правопорушень, пов'язаних із незаконним переміщенням товарів через митний кордон України. Вочевидь такі правопорушення впливають на ефективність державної митної та податкової політик, створюють умови для розвитку «тіньової» економіки та є однією з найбільших загроз економіці держави [1]. Також незаконне переміщення товарів нерозривно пов'язане з корупцією в органах державної влади, сприяє криміналізації суспільства внаслідок розвитку незаконних мереж розповсюдження нелегальних товарів, може бути джерелом фінансування організованої злочинності та терористичних організацій, через що становить загрозу для національної безпеки держави, негативно впливає на імідж України на міжнародній арені.

Доречно зазначити, що у червні 2019 р. у Луганській області припинено протиправне постачання паливно-мастильних матеріалів із території РФ в Україну за допомогою підземного трубопроводу. Вилучено обладнання для перекачки ПММ, цистерну ємністю 24 кубічних метри та 15 тисяч літрів дизпалива у залишку (вартість вилученого товару та обладнання складає близько 500 тис. грн), а незаконний трубопровід демонтовано [2].

За словами фахівців European Business Association (EBA), втрати державного бюджету через незаконне переміщення товарів через митний кордон України та існування шахрайських схем мінімізації митних платежів призводить до того, що наша держава не отримує щорічно десятки мільярдів гривень. Через «товарну» контрабанду Україна має велику діру в бюджетних надходженнях, недоотримуючи 70-100 млрд грн щорічно, при тому, що держбюджет дорівнює 991 млрд грн [3].

Щорічний обсяг контрабанди становить 10,8 млрд дол., що спричиняє втрати: надходжень до бюджету країни (3,3 млрд дол.), у ВВП (9,5 млрд дол.), робочих місць (870 тис.), а також відтік валюти за кордон (6,4 млрд дол.) [4].

Загострює проблему відсутність у органах державної влади узгоджених даних про обсяги незаконного переміщення товарів через митний кордон України. Брак статистичних

даних не дозволяє об'єктивно оцінити повноту проблеми, а також провести детальний аналіз, що є основою аналітичної складової системи управління у сфері протидії митним правопорушенням.

Головними чинниками, які створюють сприятливі умови для контрабанд в районах здійснення Операції об'єднаних сил виступає недостатня координація правоохоронних та контролюючих органів з відповідними органами суміжних з нашою країною держав щодо обміну інформацією з протидії переміщенню товарів поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю.

Таким чином, вищеописана проблема незаконного переміщення товарів через митний кордон є актуальною та потребує оперативного й адекватного вирішення, одним зі шляхів котрого є створення ефективної управлінської моделі системи протидії незаконному переміщенню товарів через митний кордон України.

Список використаних джерел:

1. Капітанець С. В. Незаконне переміщення товарів через митний кордон України як реальна загроза економічній безпеці держави. *Наука оптимальних податкових рішень*. 2019. URL: https://www.ndifp.com/1149/

2. Бусол О. Проблема контрабанди в Україні: як змінити систему протидії. 2019. URL: https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/problema-kontrabandy-v-ukrayini-yak-zminyty-systemu-protydiyi/

3. Нефьодов М. Криміналізація контрабанди підакцизних товарів. 2019. URL: https://biz.liga.net/ekonomika/all/novosti/kontrabandu-podaktsiznyh-tovarov-mogut-kriminalizovat--nefodov

4. Руденко Т. Аналіз обсягів контрабанди в Україні: масштаби, прямі та непрямі втрати бюджету та економіки. 2019. URL: http://apitu.org.ua/node/119

ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОНОГО ВВЕЗЕННЯ ТА ВИВЕЗЕННЯ ТОВАРІВ

Сілецька Олександра Сергіївна,
здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня,
навчальної групи ПДБА – 19-2,
Факультет підготовки, перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників податкової міліції,
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Бухтіяров Олексій Анатолійович,
к.ю.н., заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін
та організації професійної підготовки,
Університет державної фіскальної служби України

На даний час в Україні не легкий період, але все частіше можна на кордоні зустріти контрабанду. Проблема контрабанди – це одне з першочергових завдань держави у справі захисту її економічних інтересів. Вже понад двох останніх десятиріччя виявляють значну кількість експортно-імпортних товаропотоків в Україну.

Особлива небезпека полягає у тому, що у контрабанді беруть участь як і державні особи так і місцеві органи влади. Нелегальне введення іноземних товарів призводить до ліквідації виробництв, зниження конкурентноспро-можності українських підприємств. Те, що контрабанду слід вважати однією з найнебезпечніших загроз національній безпеці України, підтверджує прискіплива увага української влади до проблеми протидії контрабанди одразу після президентських виборів 2019 р., про що, зокрема, свідчить Указ Президента України від 09.07.2019 р. № 505. Було створено такі органи з правоохоронними функціями, як НАБУ, ДБР, Національна поліція, які певним чином повинні були змінити систему взаємодії та координації дії у протидії контрабанді. Але для більшості суспільства цікаво одне, чи змінилося на даний час реально? На мою думку змінилося тому, що нещодавно НАБУ затримали "короля контрабанди", який похизувався у Фейсбуці, що сам прийшов до спеціалізованої антикорупційної прокуратури, яка вже й і повідомила проте, що у схемі були ще замішані митники та ексчиновники фіксальної служби.

Податкова міліція є важливим елементом держави у боротьбі з податковими та фінансовими правопорушеннями. Від професійності працівників, у значній мірі залежить наповнення державної казни, виконання важливих соціально-економічних завдань, зокрема бути на сторожі економічної безпеки України. Також на окупованих територій Донецька та Луганська діють нашими службовцями наряди.

Станом боротьби з контрабандою правоохоронними органами є низький, враховуючи відкриту інформацію ЗМІ, щодо "кришування" контрабандистів та безпосередньо в цьому замішані державні службовці високого рангу та низького. Про поширення проявів контрабанди та митних правил в Україні мала б свідчити офіційна статистика правоохоронних органів, але слід враховувати відносно високу летентність таких злочинів.. Проте аналіз наявної інформації свідчить, що ситуація у сфері протидії контрабандній діяльності протягом останніх років суттєвих змін не зазнавала й залишається складною.

Найбільш поширеними схемами протиправного переміщення товарів на сьогодні залишаються: ввезення вантажів без оформлення митних документів, сплати платежів і податків, фіксації в обліках відповідних служб; переміщення вантажів шляхом підміни або

підробки товарно-супровідних документів, маскування товарів під інші, маніпуляції з найменуванням та кодуванням товарів, їх кількістю та вагою; адресування імпорту на адресу неіснуючих підприємств; переміщення вантажів поза пунктами пропуску на «зеленій» ділянці кордону; оформлення транспортних засобів із товарами як таких, що переміщуються «порожніми»; «перерваний» транзит (товари під час ввезення в Україну заявляються як «транзитні» з подальшим їх вивантаженням на території України та формальним закриттям «транзиту»); підміна товарів після їх ввезення на митну територію України на шляху слідування до внутрішньої митниці призначення; зникнення товарів, які не випущені у вільний обіг та знаходяться під митними контролем, із місць їх зберігання (складів та місць тимчасового зберігання, територій портів й аеропортів).

Отже, можна дійшла такого висновку, нелегальне везення іноземних товарів призводить до ліквідації виробництв, конкурентноспроможності український підприємств. Контрабанда є найнебезпечнішим загрозою для економіки нашої держави, тобто якщо будуть менше ввозити товар у країну тим більший рівень економіки буде.

Список використаних джерел:

1. Ванновская О. В., Шаранов Ю. А. Генезис и структура антикоррупционного поведения государственных служащих. *Надежность деятельности в экстремальных условиях*: материалы межвузов. науч.-практич. конф. студ., аспир. и препод. (25 ноября 2005 года). СПб., 2005. 142 с.

2. Ведерникова О. Н. Коррупция: нравственно-правовой аспект. Коррупция политические, экономические, организационные и правовые проблемы. *Сборник материалов Международной научно-политической конференции*. М.: Юристъ, 2001. С. 221.

3. Збірник матеріалів І міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 20 травня 2016 р.).

ЗАВДАННЯ ТА СПЕЦИФІКА ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ В РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ

Федоренко Євгеній Юрійович,
здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня,
курсант навчального взводу ПМПФ-18-3,
Факультет підготовки, перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників податкової міліції
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Буток Олена Володимирівна,
старший викладач кафедри спеціальних дисциплін
та організації професійної підготовки

Незважаючи на досить значну нормативно-правову базу у сфері боротьби із контрабандою та іншими видами незаконного переміщення та перевезення товарів, випадків правопорушень у цій сфері стає дедалі більше. Про це свідчить, серед іншого, статистика, наведена Державною фіскальною службою України. Митницями Державної податкової служби за останні пів року було виявлено: кокаїну – 14,6 кг, героїну – 5,3 кг, екстракційного опію – 20,3 кг, 2 859 таб., 457 капс., 22 амп. інших наркотичних засобів; 5,4 кг, 43 767 таб., 2014 капс., 20 амп., 0,02 л психотропних речовин; а також 1407 кг, 16522 л, 28 994 табл. прекурсорів. Крім того, виявлено 194 факти переміщення через митний кордон України зброї та боєприпасів, з порушенням митного чинного законодавства [5].

На даний момент на сході України незаконне переміщення та перевезення товарів здійснюються шляхом ввезення або вивезення, яке у свою чергу швидко поширюване суспільне явище і спричиняє загрозу багатьом сферам життя. По-перше, це загроза національній безпеці України чи безпеці інших країн в разі незаконного вивезення (ввезення) зброї масового ураження, вогнепальної зброї та боєприпасів. По-друге, загроза економічній безпеці у разі незаконного вивозу стратегічної сировини та товарів, валютних цінностей, а також не надходженні доходів від митних платежів і тому зменшення доходної частини бюджету. По-третє, це загроза життю та здоров'ю людей при контрабанді отруйних, сильнодіючих речовин, у тому числі тих, що віднесені до наркотичних. По-четверте, загроза національній історичній та культурній спадщині при контрабанді культурних цінностей [4, с. 265].

Визначення контрабанди надається в ст. 201 Кримінального кодексу, де прописано, що це переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів, зброї або боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї або бойових припасів до неї), частин вогнепальної нарізної зброї, а також спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації [1].

Також окрім кримінальної відповідальності за контрабанду передбачена адміністративна відповідальність відповідно до розділу XVIII Митного кодексу України. Порушення митних правил є адміністративним правопорушенням, яке є протиправними, винними (умисні або з необережності) діями чи бездіяльністю, що посягають на встановлений цим Кодексом та іншими актами законодавства України порядок переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України,

пред'явлення їх органам доходів і зборів для проведення митного контролю та митного оформлення, а також здійснення операцій з товарами, що перебувають під митним контролем або контроль за якими покладено на органи доходів і зборів Митним кодексом України чи іншими законами України, і за які Митним кодексом України передбачена адміністративна відповідальність. Адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені Митним кодексом України, настає у разі, якщо ці правопорушення не тягнуть за собою кримінальну відповідальність [2].

Стан боротьби з контрабандою правоохоронними органами є неадекватно низьким, враховуючи відкриту інформацію ЗМІ щодо «кришування» контрабандистів і безпосередньої участі державних службовців вищого та нижчих рангів прикордонних районів та областей у контрабандних схемах.

Про поширення проявів контрабанди та порушення митних правил на сході мала б свідчити й офіційна статистика правоохоронних органів. Але слід враховувати відносно високу латентність таких злочинів.

Під незаконним переміщенням поза митним контролем потрібно розуміти їх переміщення через митний кордон України поза місцем розташування митного органу (тобто поза зонами митного контролю), або поза часом здійснення митного оформлення, або з використанням незаконного звільнення від митного контролю внаслідок зловживання посадовими особами митного органу своїм службовим становищем [3].

Варто також зазначити, що під формою незаконного переміщення та перевезення на територію (з території) незаконних мігрантів, товарно-матеріальних цінностей, наркотичних засобів та їх прекурсорів розуміється зовнішній вияв переміщення та/або перевезення предметів або людей поза митним контролем або шляхом приховування від митного контролю. Це може бути транспортний засіб (залізничний, легковий або вантажний автотранспорт, авіаційний, гужовий, морський), люди, тварини та інше [4, с. 267].

Отже, можна дійти висновку, що виходячи з ситуації на сході нашої держави, то форми незаконного переміщення та перевезення на територію (з території) незаконних мігрантів, товарно-матеріальних цінностей, наркотичних засобів та їх прекурсорів удосконалюються. Застосовуються сучасні технології, об'єднується цілий комплекс способів приховування незаконного переміщення та перевезення, залучаються співробітники митних та правоохоронних органів, а саме незаконне переміщення та перевезення здійснюється транснаціональними злочинними угрупуваннями. Тому основним завданням правоохоронних органів з появою нових форм приховування незаконного переміщення та перевезення потрібно удосконалювати засоби протидії і впроваджувати їх у практичну площину. Щодо видів незаконного переміщення та перевезення, то нагальним є питання криміналізації деяких видів контрабанди, а також подолання прогалин і протиріч у національному міграційному законодавстві.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України від 28.04.2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14

2. Митний кодекс України від 02.04.2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17

3. Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 03.06.2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-05

4. Криловецький А. Л. Види та форми незаконного (контрабандного) переміщення та/або перевезення на територію (з території) України. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020. № 1. С. 263-268.

5. Інформація щодо стану боротьби. Офіційний портал ДПС України. URL: http://sfs.gov.ua/diyalnist-/borotba-zekonomichnoyu-zlochinnistyu-ta/informatsiya-pro-vjittya-zahodiv-schodo-bo/346195.html

СПЕЦІАЛЬНІ ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ

Столяр Вікторія Сергіївна,
здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Бухтіяров Олексій Анатолійович,
к.ю.н., заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін
та організації професійної підготовки

При нашому досліджені , ми розглянемо, чи насправді питання, яке стоїть перед нами має багатий інтелектуальний процес зав'язок та розв'язок. Слід врахувати, що багато відповідей потребують, деякі специфічні терміни у питанні. Насамперед, ми маємо зрозуміти, що являють собою правоохоронні органи, щоб мати більше уявлення щодо протидії незаконних переміщень товарів. Протягом періоду в Україні по-різному регламентувалися на законодавчому рівні організаційні форми та методи діяльності правоохоронних органів. Можна стверджувати, що у процесі розбудови України як демократичної, соціальної і правової держави значення пріоритетних напрямів діяльності органів правопорядку набули захист прав та свобод особи, інтересів суспільства і держави [5].

На сьогодні у різних підручниках зазначено, що правоохоронні органи – це держані органи, які здійснюють правоохоронну діяльність на законодавчому рівні. Діяльність правоохоронних органів спрямована на забезпечення правопорядку, захист інтересів громадян, соціальних груп, суспільства та держави, запобігання, запобігання злочинам, введення державних заходів чи заходів, що чинять громадський вплив на людей, які порушують закон, та різних людей. Це відбувається за рахунок як появи нових правоохоронних органів чи суттєвої реорганізації тих, що існували раніше, але не вважалися правоохоронними (наприклад, у радянські часи до таких органів відносили звичайно лише суди, прокуратуру, адвокатуру і органи поліції, а органи КДБ СРСР не вивчалися через їхню «таємність»), так і розширення та більш детальної законодавчої регламентації окремих напрямків правоохоронної діяльності (таких як боротьба з корупцією, організованою злочинністю, наркобізнесом, легалізацією коштів, здобутих злочинним шляхом тощо) [6].

На нашу думку, давши зрозуміти вам, що являють собою правоохоронні органи, слід приступити до іншої частини питання нашої статті, яка є важливою частиною та взаємопов'язана із правоохоронними органами. Однак, незаконне переміщення товарів являє собою злочин.

Нелегальне переміщення продукції і товарів через державний кордон України має не лише негативний економічний аспект (недоотримання у повному обсязі надходжень до Державного бюджету, стимулювання ведення недобросовісної конкуренції, деформація ринкової кон'юнктури тощо), але й посилює кримінальні аспекти розвитку економіки, що проявляється через активізацію діяльності організованих кримінальних угруповань, цілями яких є отримання неправомірної винагороди [2, с.56]. Ті, хто здійснює контрабанду та повідомляють про митні правила, застосовують у встановленому законодавством України порядок підвищення продуктивності та транспортування підприємств через міський кордон України, і в той час, коли вони забувають про економіку, її діячів культури, громадських працівників, вважають, що вони розширити весь середній сектор економіки.

Ми вважаємо, що слід згадати, що у кримінальній науці питання кримінальної відповідальності за контрабанду досліджували багато вітчизняних науковців. З-поміж них В.І. Волошин, О.О. Дудоров, О.П. Дячкін, В.М. Киричко, А.А. Музика, О.М. Омельчук, В.Я. Тацій та інші. Хочемо зауважити, Контрабанда створює загрозу економічній та соціальній безпеці України, громадянам та всій світовій спільноті, є одним з головних дестабілізуючих факторів внутрішнього ринку України, вона негативно впливає на розвиток національної економіки. А також, ми думаємо про правила, згідно з якими людина застосовує довіреність, яка існує в різних областях, вони використовуються шляхом ширшого використання через митний кордон України, який, таким чином, призначений, і можуть бути спеціально виготовлені подібними особами які можуть бути використані або, можливо, працюючі, або вимагати таких предметів один продукт, який зберігається для інших, або переданий органу, який отримує та використовує як розширення продуктів, внесених у документи, або тих, які є помилковими елементами [4, с. 111].

На сьогоднішній день за вчинення правопорушення з незаконного переміщення товарів через митний кордон настає лише адміністративна відповідальність. Відповідно до статей 482 та 483 Митного кодексу України, за переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем або переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю тягнуть за собою відповідальність у вигляді накладення штрафу в розмірі 100 відсотків вартості цих предметів з їх конфіскацією. Кваліфікуючим складом цього правопорушення є вчинення таких дій особою повторно протягом одного року з моменту її притягнення до адміністративної відповідальності за дані правопорушення. Покаранням в такому випадку буде накладення штрафу в розмірі 200 відсотків вартості предметів порушення митних правил з конфіскацією цих товарів [7].

На нашу думку, слід згадати, не тільки митний кордон, а й події, які відбуваються в Луганській та Донецькій областях. Для того, щоб переміщення товарів на тимчасово окуповані території у Донецькій та Луганській областях і в'їзду виїзду осіб, переміщення товарів з таких територій здійснюється за умови пред'явлення паспортних документів, що посвідчують особу, та дозволу. Проте, зауважимо, щоб перевезти товар через кордон, тобто свої особисті речі, потрібно пред'явити документ, що підтверджує особу.

На нашу думку, доцільною є пропозиція Ю. О. Данилевської віднести контрабанду спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації до розділу XV «Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян» Особливої частини КК України, оскільки даний предмет відноситься до родового об'єкту саме цих злочинів, а не злочинів у сфері господарської діяльності [3, с. 4].

Невід'ємною частиною поданого питання, ми вважаємо доречно сказати і про професійні якості працівників правоохоронних органів.

Тому слід підкреслити, що професійна етика та юридична (офіційна) естетика є частиною правоохоронних органів, що підтримують загальні умови, які повинні бути чітко оцінені і повинні мати високу мобілізованість етики поведінки.

Дійшовши до висновку, слід сказати, що незаконне перевезення товарів зумовлене злочином, яке карається законом. На нашу думку, так і повинно бути, для того, щоб уникнути незаконного шахрайства. А саме, не менш важливим у вдосконаленні митного контролю є впровадження інформаційних технологій. Система електронного декларування,

як будь-яка нова технологія на даний час недосконала. Для вдосконалення потрібно більше розробок та ефективних нових програмних продуктів, які дозволять удосконалити систему електронного декларування, максимально використовувати її можливості. Однак, не менш важливим є і знання основ професійної етики і службової естетики і вживання їх на практиці, які не тільки роблять працівника культурним громадянином, але і дозволяють йому більш ефективно виконувати службові обов'язки, підвищують авторитет серед колег і населення, укріплюють його статус захисника правопорядку [1].

Список використаних джерел:

1. Бандурка О.М. Професійна етика працівників міліції /Навч. посібник. ХНУВС, 2011. 260 с

2. Волошин В. І. Боротьба з контрабандою на прикордонних територіях як інструмент зміцнення економічної безпеки держави. *Соц.-ек.проблеми сучас. періоду України*. 2014. № 4(108). С. 56–63.

3. Данилевська Ю. О. Кримінальна відповідальність за контрабанду крізь призму законодавчих змін. *Часопис Академії адвокатури України*. 2012. № 14. С. 1–5.

4. Допілка В. О. Поняття та значення суб'єктивних ознак контрабанди. *Актуальні проблеми держави і права*. 2009. № 47. С. 111–115.

5. Законодавче забезпечення правоохоронної діяльності : навчальний посібник (до 100-річчя підготовки охоронців правопорядку у Харкові) / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В.В. Сокуренка. Х. : Стильна типографія, 2017. 1164 с.

6. Мельник М. І., Хавронюк М. І. Правоохоронні органи та правоохоронна діяльність: Навч. посіб. К., 2002.

7. Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. № 4495–VI // *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 44–45, № 46–47, № 48. Ст. 552.

ЩОДО ОКРЕМИХ ПИТАНЬ НЕЗАКОННОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ ТЮТЮНОВИХ ВИРОБІВ НА ТЕРИТОРІЇ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ

Кубіцький Артем Олегович,
здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня,
курсант навчального взводу ПМПФ-18-3,
Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників податкової міліції,
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Буток Олена Володимирівна,
старший викладач кафедри спеціальних
дисциплін та організації професійної підготовки,
Університет державної фіскальної служби України

Зауважимо, що однією з головних проблем в умовах сьогодення є виникнення загроз митній безпеці держави, яка у свою чергу входить до системи національної безпеки. Ми розуміємо, що зростання незаконного переміщення тютюнових виробів сприяє до невідворотних наслідків для економіки України.

До митних правопорушень, що вражають своєю частотою та розмахом, впевнено можна віднести незаконне переміщення тютюну та тютюнових виробів через митний кордон України. Про гостроту зазначеної проблеми (особливо впродовж останніх років) свідчать статистичні дані Державної фіскальної служби України, згідно з якими простежується тенденція до щорічного стійкого зростання вартості вилучених митницями ДФС тютюну та тютюнових виробів за їх відносно незмінного обсягу. Так, у 2016 році митницями ДФС вилучено 38,7 млн. шт. сигарет загальною вартістю 18,46 млн. грн., у 2017 році – 34 млн. шт. загальною вартістю 23,6 млн. грн., а протягом першого кварталу 2018 року – 18 млн. шт. загальною вартістю 25,1 млн грн[1].

У зв'язку з ситуацією на Сході України питання щодо незаконного переміщення тютюнових виробів набуває ще більшої актуальності, у зв'язку із тим, що митна безпека держави у випадку проведення бойових дій відходить на другий план, а перш за все мова йдеться про збереження суверенітету держави.

Також хотілось би наголосити, що обсяги вилучення сигарет зростають з кожним роком, а за період проведення ООС – у 1,5 рази. До прикладу, 12 лютого 2020 р. у зоні проведення ООС поблизу Костянтинівки Донецької області, в результаті проведення оперативних заходів виявлено перевезення двох партій контрафактних цигарок, які в подальшому мали бути реалізовані на території України. Всі виявлені тютюнові вироби, орієнтовною вартістю понад півмільйона гривень, вилучено.

Тобто, дослідження демонструють той акт, що проблема має яскраво виражений характер, а ще, ми б хотіли додати, що згідно з даними Всесвітньої митної організації, наша держава є лідером у світі за незаконним переміщенням тютюнових виробів через митний кордон. До речі, зазначимо що досліджуване питання має дискусійний характер і не є достатньо розвинутим, оскільки загалом дослідники займаються окремими аспектами проблеми, а не сегментовано.

Для вирішення зазначеної проблеми важливо активізувати взаємодію з митними адміністраціями сусідніх країн, а саме Білорусі, Грузії, Литви, Угорщини, Польщі, Румунії, Словаччини, Молдови; міжнародними організаціями, зокрема Місією EUBAM, OLAF, Europol, SELEC; митними службами держав-учасниць ГУАМ [1].

Отже, взаємодія є однією з пріоритетних складових частин організаційного забезпечення вдосконалення механізму запобігання незаконному переміщенню через митний кордон України тютюнових виробів та протидії йому [2].

Зазначимо, що у 2019 році тогочасний голова ДФС Олександр Власов здійснював дії спрямовані на вирішення цього питання, зокрема він провів зустріч з Главою Місії Європейської Комісії з надання допомоги в питаннях кордону в Україні та Республіці Молдова. Висвітлення цієї події ми знайшли на офіційному сайті Кабінету Міністрів Україні.

Під час зустрічі учасники обговорили розвиток митної інфраструктури, зокрема, реконструкцію автомобільних пунктів пропуску «Рені» та «Кучурган». Очільник ДФС розповів про проведені роботи з оснащення пунктів пропуску скануючими установками на західній ділянці кордону та наміри української сторони продовжувати покращення технічного забезпечення пунктів пропуску та створення безпечних умов на кордоні [3].

Також, просимо звернути увагу, що актуальність питання не змінилась станом на сьогодні і ми усвідомлюючи розміри проблеми пропонуємо все ж таки здійснити ретроспективу вищевказаної зустрічі, оскільки на ній було обговорено надзвичайно важливі аспекти, які ми пропонуємо розглянути нижче.

Сторони також домовилися про підготовку та проведення спільної операції «SCORPION», завданням якої є боротьба з контрабандою цигарок та тютюнових виробів, у тому числі ввезених для реалізації в магазинах безмитної торгівлі, які стали предметами контрабанди внаслідок використання механізму фіктивних продажів. Ця операція буде проводитися спільно з молдовською та румунською сторонами при підтримці Європейського бюро по боротьбі з шахрайством (OLAF) та Поліцейської служби Європейського Союзу (EUROPOL) [3].

Зауважимо, що зважаючи на певних суб'єктивних причин проведення зазначених дій не відбулось, але все ще питання залишається відкритим, проблематика збільшує масштаби і ми вважаємо, що керівництву органів, які здійснюють протидію незаконного переміщення тютюнових виробів слід звернути увагу на запропоновані дії.

Отже, такі заходи не лише спрямовані на запобігання незаконному переміщенню тютюну та тютюнових виробів через митний кордон України й протидію йому, але й забезпечуватимуть зміцнення потенціалу України в протидії транснаціональній злочинності та участь нашої країни у спільних зусиллях світової спільноти у цій сфері. Зазначимо, що складна ситуація в зоні проведення ООС затрудняє діяльність правоохоронних органів щодо контролю даного явища, і як ми розуміємо, це питання є актуальним для подальшого вивчення і вдосконалення.

Список використаних джерел:

1. Капітанець С.В. Удосконалення організаційного механізму протидії незаконному переміщенню тютюнових виробів через митний кордон України. *Приазовський економічний вісник. 2018. № 5.* URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2018/5_10_uk/5_10_2018.pdf#page=85 (дата звернення: 09.05.2020).

2. Хома В. О. Законодавчі засоби боротьби з незаконним переміщенням тютюнових виробів через митний кордон. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2018. № 5.С. 137–140. URL: http://www.lsej.org.ua/5_2018/38.pdf (дата звернення: 09.05.2020).

3. Урядовий портал КМУ. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/oleksandr-vlasov-protidiya-nezakonnomu-peremishchennyu-tovariv-bude-posilena-za-rahunok-spilnih-operacij-dfs-ta-eubam (дата звернення: 09.05.2020).

ЩОДО ОКРЕМИХ ПИТАНЬ ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ У ЗВ'ЯЗКУ З УЧАСТЮ В ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ

Сухін Ілля Кирилович,
здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня,
курсант навчального взводу ПМПФ-18-3,
Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників податкової міліції,
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Буток Олена Володимирівна,
старший викладач кафедри спеціальних
дисциплін та організації професійної підготовки,
Університет державної фіскальної служби України

Перш за все зазначимо, що у зв'язку з подіями, які відбуваються на Сході Україні відбувається виникнення проблем не лише у політичному, соціальному та економічному спектрах розвитку, а й вагомого впливу на психологічний стан військовослужбовців. Під час бойових зіткнень ми спостерігаємо високу вірогідність загибелі, отримання каліцтва, а також поранень. Також важливим є психологічний аспект, оскільки військовослужбовці отримують не лише фізичні, а й психологічні травми.

Дослідженнями питання психологічної реабілітації та психологічного стану займалися такі науковці, як А. Журавель, В. Лефтеров, С. Лисюк, С. Олексієнко, Я. Овсяннікова, О. Охременко, Є. Потапчук, М. Хворост, А. Якимчук, Р. Абдурахманов, Н. Агаєв, В. Березовець, М. Варій, І. Ліпатов, В. Медведєв, В. Попов, О. Сафін, Д. Сохадзе, В. Стасюк, О. Тімченко та інші.

Стислий аналіз існуючих у психолого-педагогічній літературі підходів до розуміння сутності і способів організації психологічної реабілітації дає можливість зробити такі висновки:

1. Поняття реабілітації охоплює в основному психологічну сферу (відновлення функціональних станів, саморегуляції людини).

2. Форми та способи організації реабілітаційного процесу мають переважно психотерапевтичний характер.

3. У військовій сфері наукові основи психологічної реабілітації розробляються переважно в межах авіаційної психології і не стосуються інших груп військовослужбовців[2].

Тобто, недостатній ступінь наукової розробленості проблеми психологічної реабілітації військовослужбовців не дозволяє говорити лише про психологічну реабілітацію, оскільки вона повинна здійснюватися на основі об'єднання психологічної сфери і сфери соціальної

Узагальнення результатів дослідження самооцінки психічних станів показало високий рівень тривожності, ригідності й агресивності в майже половини учасників бойових дій. Підвищений рівень агресивності та тривожності проявлявся здебільшого в тих, термін перебування яких у зоні АТО / ООС становив приблизно один рік і більше, а після повернення до мирного життя із зони бойових дій минуло від одного до шести місяців[3, с.132].

Зауважимо, що для вищевказаних осіб характерні передчуття небезпеки, напруга, відчуття безвиході й відчаю, афективні стани гніву й злості.

Соціальний захист і психологічна підтримка військовослужбовців, звільнених у запас, на державному рівні, основними напрямками якого повинні стати: активна діяльність центрів соціально-психологічної реабілітації населення, які належать до сфери управління Державної служби України у справах ветеранів війни та учасників ООС; підготовка проектів нормативних правових актів, державних та інших програм як соціальної, так і психологічної підтримки учасників бойових дій і військової служби; забезпечення організації соціальної та психологічної підтримки членів сімей військовослужбовців, які загинули під час проведення ООС; участь у розробці та здійсненні заходів щодо увічнення пам'яті загиблих під час захисту Батьківщини [2].

Щодо інформації адаптивної поведінки військовослужбовців ми знайшли наступну інформацію, яка має дуже важливий характер.

26% учасників АТО / ООС мають високий рівень адаптації. Військовослужбовці, які входять до складу цієї групи, досить легко адаптуються до нових умов діяльності та нового колективу, досить легко й адекватно орієнтуються в ситуації, швидко виробляють стратегію своєї поведінки та соціалізації. Вони мають високу емоційну стійкість, неконфліктні. Функціональний стан осіб цих груп у період адаптації залишається в межах норми, працездатність зберігається. 52% військовослужбовців належать до групи задовільної адаптації. За зміни або погіршення умов діяльності можуть проявляти асоціальні зриви, агресивність, конфліктність, негативні психологічні стани. У звичних умовах ці проблеми частково компенсовані, тому успіх їхньої адаптації багато в чому залежить від зовнішніх умов середовища. 23% належать до групи низької адаптації та характеризуються як особи, що мають ознаки явних акцентуацій характеру. Військово службовці цієї групи мають низьку нервово-психічну стабільність, їм притаманні нервово-психічні зриви, вони конфліктні, можуть допускати асоціальні вчинки, у них спостерігається висока ймовірність розвитку негативних психологічних станів[3, с.132].

Також ми вважаємо за доцільне зауважити результати наступних досліджень, а саме: «…..1. В перші дні прибуття в зону бойових дій у комбатантів переважає середній рівень реактивної та особистісної тривожності, немає ознак депресії, що свідчить про позитивний настрій і високий професійний відбір військовослужбовців для виконання службових завдань. 2. Через два місяці виконання бойових завдань рівень реактивної та ситуативної тривожності у комбатантів залишається в межах середніх показників, ознак депресії у учасників дослідження немає, що дозволяє зробити висновок про високий адаптивний рівень. 3. Через два тижні після повернення із зони бойових дій у більшості комбатантів збільшується рівень реактивної тривожності та з'являються ознаки легкої депресії. 4. Перспективу подальших досліджень вбачаємо в розробці ефективних методів фізичної та психологічної реабілітації комбатантів з метою підвищення їх адаптивних можливостей після повернення із зони ООС» [1, с. 26].

Таким чином, проблема психологічної реабілітації у сучасних умовах є актуальною. Актуальність визначається відсутністю дієвої системи психологічної реабілітації та захисту військовослужбовців, що породжує незадоволення своїм становищем у суспільстві. Серед них зростає відсоток тих, хто починає: зловживати спиртними напоями, приймати наркотичні засоби, займатися злочинною діяльністю, а також здійснювати самогубство[2].

У зв’язку з вищевказаним, ми розуміємо, що наразі існує гостра необхідність у розробці та реалізації нових форм, методів й організації конкретних заходів щодо психологічної реабілітації військовослужбовців після проходження ними служби в районах проведення ООС. Ми сподіваємось, що найближчим часом ми спостерігатимемо концептуальні дослідження даного питання.

Список використаних джерел:

1. Боярська З. О., Пінчук Р. С. Динаміка тривожності учасників Операції Об’єднаних Сил. *Scientific Journal «Science Rise: Biological Science»*. 2018. № 5. С. 22-26.

2. Шинкарук О. О. Особливості психологічної реабілітації військовослужбовців-прикордонників після проходження служби в зоні проведення Операції Об’єднаних Сил. *Вісник Національної академії Державної прикордонної службиУкраїни.* 2019. №2. С. 1-15.

3. Пирог Г. В., Шмиглюк О. Г., Горбачук Ю. О. Особливості психологічних станів учасників Антитерористичної операції / Операції Об’єднаних Сил. *Теорія і практика сучасної психології. 2019.* №2. С. 130-135.

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ ПО БОРОТЬБИ З КОНТРАБАНДОЮ ТА ПОРУШЕННЯМИ МИТНИХ ПРАВИЛ

Столяренко Дарина Вікторівна,
здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня,
навчальна група ПДБО – 18-2,
Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників податкової міліції,
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Параниця Сергій Павлович,
доцент, к.ю.н., професор кафедри спеціальних
дисциплін та організації професійної підготовки,
Університет державної фіскальної служби України

На сьогоднішній день в Україні проблема боротьби з контрабандою та порушенням митних правил набуває значної актуальності і боротьби з цим негативним явищем і це є одним із першочергових завдань держави у справі захисту її економічних інтересів. Проблема контрабанди – одне з першочергових завдань держави у справі захисту її економічних інтересів. Вже понад два останніх десятиріччя контрабандними виявляються значна частина експортно-імпортних товаропотоків в Україні. Особлива небезпека для держави полягає в тому, що контрабандні операції проводяться із вчиненням корупційних діянь службовими особами державних та місцевих органів влади. Збитків зазнають інтереси вітчизняного товаровиробника. Нелегальне ввезення іноземних товарів зменшує попит на українську продукцію, призводить до ліквідації виробництв, зниження конкурентоспроможності українських підприємств на внутрішньому ринку та їх переміщення за кордон.

Дослідженню комплексу проблем, що пов'язані з удосконаленням кримінально-правових заходів охорони інтересів держави у сфері ЗЕД від злочинних посягань, а також аналізу різноманітних аспектів кримінальної відповідальності за контрабанду присвячені роботи таких вітчизняних і зарубіжних авторів: П.П. Андрушка, О.Ф. Бантишева, Л.В. Багрій-Шахматової, О.І. Бойка, Б.В. Волженкіна, В.М. Володька, В.О. Владимирова, В.О. Глушкова, О.О. Дудорова, М.П. Карпушина, М.Й. Коржанського, М.А. Кочубея, О.О. Кравченка, В.І. Курляндського, П.С. Матишевського, П.П. Михайленка, М.І. Мельника, Ю.Б. Мельникова, А.А. Музики, В.О. Навроцького, С.І. Нікуліна, В.М. Поповича, Л.Ю. Родіної, М.С. Таганцева, Г.Б. Устинова, М.І. Хавронюка, П.С. Яні та ін [1, с. 8].

Зазначена загроза, на думку Олени Бусол, «посилюється й за рахунок політики транснаціональних корпорацій та злочинних організацій, спрямованої на використання кримінальних схем у зовнішньоекономічній діяльності, через що більшість фінансових потоків перебуває поза оподаткуванням і тіньовий сектор економіки значно розширюється. Легальний зовнішньоторговельний оборот України в 2018 р. склав $104,5 млрд, що еквівалентно 80% ВВП України, тіньовий імпорт – традиційно коливається в діапазоні 10% ВВП. Доходи бюджету від зовнішньої торгівлі формуються не лише з митних зборів (27,1 млрд грн або 3% доходів державного бюджету в 2018 р.), а й із імпортного ПДВ, що генерує для України левову частку надходжень до бюджету. В 2018 році із 374 млрд грн надходжень податку на додану вартість, – 295,4 млрд гривень, або 79%, було сформовано саме за рахунок імпортного ПДВ. Спільно з митними зборами та імпортним акцизом – це 40,2%, або майже

половина доходів державного бюджету. У червні 2019 р. у Луганській області припинено протиправне постачання паливно-мастильних матеріалів із території РФ в Україну за допомогою підземного трубопроводу. Вилучено обладнання для перекачки ПММ, цистерну ємністю 24 кубічних метри та 15 тисяч літрів дизпалива у залишку (вартість вилученого товару та обладнання складає близько 500 тис. грн), а незаконний трубопровід демонтовано. Що стосується контрабанди сильнодіючих та отруйних речовин, то для їх переміщення використовуються схеми переправлення поза пунктами пропуску державного кордону. Сильнодіючі та отруйні речовини переважно представлені лікарськими засобами та сировиною для їх виготовлення. У більшості випадків вони надходять в Україну з КНР поштовим каналом. Переміщують такі засоби з держав ЄС та Молдови, де діє вільний обіг анаболічних препаратів» [2].

Основними завданнями правоохоронного органу по боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил є:

– забезпечення додержання особовим складом вимог законодавства, що визначають порядок організації боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил;

– контроль за станом оперативної обстановки з питань боротьби з незаконним переміщенням через державний кордон транспортних засобів, товарів та інших предметів у зоні своєї діяльності;

– виявлення шляхів, способів і механізмів переміщення на територію України й вивезення за її межі предметів контрабанди, а також причин, що до цього призводять, і умов, що цьому сприяють [3].

Отже, згідно з вище сказаного можна зробити висновок, що Дії контрабандистів в Україні є широкомасштабними, а наслідки цих дій вразили всі сфери економічної діяльності держави. Сучасна контрабанда в Україні давно “переросла” свої ранні класичні форми і нині є однією зі складових організованої злочинності у сфері економіки. Контрабанда набуває все більш витончених та організованих форм. Наявні матеріали та звітні дані щодо протидії контрабанді дають підстави припустити наявність налагоджених каналів контрабанди та стійких способів її вчинення. Разом з тим, схеми контрабанди є доволі гнучкими, правопорушники постійно корегують механізми і тактику протиправної діяльності відповідно до зміни правил оформлення ввезення на територію України та їх вивезення.

Список використаних джерел:

1. Бусол О. Ю., Ложкін В. Ю. Стан боротьби з контрабандою та порушенням митних правил в Україні. Міжвідомче НДЦ з проблем боротьби з організованою злочинністю при РНБО України. 2018. С. 8. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/boz_2008_18_5.pdf.

2. Бусол Олена Проблема контрабанди в Україні: як змінити систему протидії? Юридичні новини в Україні. 2019. URL: https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/problema-kontrabandy-v-ukrayini-yak-zminyty-systemu-protydiyi/.

3. Про організаційне вдосконалення діяльності підрозділів митних органів, що здійснюють заходи по боротьбі з контрабандою та порушеннями митних правил : Наказ державної митної служби України від 16.01.2012 № 38. . URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/113407___113407

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬСЯ МИТНИМИ ОРГАНАМИ З ОГЛЯДОМ НА МІЖНАРОДНУ ПРАКТИКУ

Рибачик Ірина Федорівна,
здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня,
навчальна група ПДБО – 18-2,
Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників податкової міліції,
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Параниця Сергій Павлович,
доцент, к.ю.н., професор кафедри спеціальних
дисциплін та організації професійної підготовки,
Університет державної фіскальної служби України

Питання відповідальності за незаконне переміщення предметів через митний кордон сьогодні врегульовано Митним та Кримінальним кодексами України.

Зауважимо на тому, що за переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем, ст. 482 МКУ передбачає відповідальність у вигляді штрафу в розмірі 100 відсотків вартості товарів (транспортних засобів), із їх конфіскацією. А за переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю, ст. 483 МКУ передбачає накладення штрафу в розмірі 100 відсотків вартості товарів – безпосередніх предметів порушення митних правил із конфіскацією цих товарів, а також товарів, транспортних засобів із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для переміщення товарів. При повторному вчиненні таких порушень митних правил передбачається накладення штрафу в розмірі 200 відсотків вартості товарів [1].

Кримінальним кодексом України (ст.ст. 201 та 305) передбачена відповідальність за переміщення через митний кордон поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю предметів і речовин, що вилучені та обмежені в легальному обігу [2].

Вважаємо, що в умовах світової економічної кризи та дефіциту Державного бюджету декриміналізація товарної контрабанди призводить до негативних наслідків економіко-правового характеру, оскільки через незаконне переміщення не лише підвищується ризик потрапляння до країни небезпечної продукції, а й за рахунок ухилення від сплати необхідних митних платежів при ввезенні товарів на миту територію України відбувається зменшення дохідної частини бюджету. Особливо ця проблема торкається також районів здійснення Операції об’єднаних сил.

Аналіз світової та європейської практики дозволяє констатувати, що хоча і не в усіх країнах передбачено кримінальну відповідальність за контрабанду товарів, переважна більшість країн-членів ЄС відносить такі дії до небезпечних злочинів та передбачає як покарання не лише суттєві штрафи, але й великі терміни ув’язнення. Переважно покарання співвідноситься із обсягами (або вартістю) незаконно переміщуваних товарів. Законодавство країн, з якими межує Україна поділяє порушення встановленого порядку переміщення товарів (предметів) через митний кордон на адміністративні та кримінальні.

Так, кримінальним кодексом Словацької Республіки незаконне переміщення через кордон тютюну та тютюнових виробів, алкоголю, інших товарів, що обкладаються акцизним збором, предметів інтелектуальної власності, наркотичних і психотропних речовин, необробленого бурштину вважається злочином. А наступає кримінальна відповідальність за умови завдання шкоди (у тому числі правам та інтересам, що має місце при уникненні платежів) на суму понад 266 євро [3, с. 38].

Контрабандою вважається незаконне переміщення товарів, фактурна вартість яких перевищує 4 470 євро, а підакцизних товарів – більше ніж 8 940 євро. Згідно з інформацією Регіонального агентства Фіскального нагляду Національної митної адміністрації Румунії на кордоні з Україною найчастіше предметами контрабанди стають тютюнові вироби [3, с. 40].

Виходячи з вищезазначеного, у країнах Євросоюзу запроваджено досить суворе покарання за незаконне переміщення предметів через кордон, ухилення від сплати митних платежів або нелегальні оборудки із підакцизними товарами. Вітчизняні форми та методи боротьби з такою протиправною поведінкою порівняно з європейськими видаються менш результативними і занадто ліберальними, не здатними ні запобігти, ні припинити такі форми злочинної діяльності. Адміністративні стягнення у вигляді штрафів та конфіскації предметів правопорушень не досягають бажаного результату. Тому, вітчизняне законодавство потребує більш ефективних та дієвих видів відповідальності за незаконне переміщення предметів і насамперед підакцизних товарів через митний кордон.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України від 02.04.2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17

2. Кримінальний кодекс України від 28.04.2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14

3. Дорофєєва Л. Порівняльний аналіз заходів протидії контрабанді, що здійснюються митними органами Угорщини, Румунії, Словаччини та України. *Транскордонна співпраця: проблеми та шляхи їх вирішення*. Матеріали регіонального круглого столу. 2017. С. 36-42.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ В РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ`ЄДНАНИХ СИЛ

Скорик Аліна Леонідівна,
здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня,
курсант навчального взводу ПМПФ-16-3,
Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників податкової міліції,
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Буток Олена Володимирівна,
старший викладач кафедри спеціальних
дисциплін та організації професійної підготовки,
Університет державної фіскальної служби України

Не є новиною, той факт, що будь-яка організація, будучи суб'єктом певної діяльності, працює надійно, якщо нею передбачена та дотримується необхідна система запобіжних заходів і насамперед – заходів безпеки персоналу. Проблема створення такої системи є надзвичайно гострою та актуальною для правоохоронних органів. Безпека є невід'ємною характеристикою й умовою життя та діяльності особи, суспільства та держави.

З одного боку, ризик, небезпека, стрес, можливість втрати фізичного та психічного здоров'я і навіть життя. З іншого – стан справ щодо запобігання надзвичайним подіям, пов'язаним із втратами та пораненнями серед особового складу, викликає серйозну занепокоєність.

Через нинішню ситуацію в державі, що характеризується зростанням злочинності та збільшенням кількості випадків злісної непокори з боку правопорушників законним вимогам правоохоронців, їх травмуванням та загибеллю.

З початку операції Об'єднаних сил виявлено 1560 фактів порушення порядку переміщення товарів та здійснення господарської діяльності. У ході проваджень у справах про кримінальні та адміністративні правопорушення з незаконного обігу вилучено товарно-матеріальних цінностей на суму понад 274 мільйони гривень, у тому числі товарів підакцизної групи на суму 113 мільйонів гривень, що є важливим здобутком для поповнення державної казни.

Виникає потреба наукового підходу до розв'язання сучасних задач у сфері забезпечення особистої безпеки працівників правоохоронних органів під час виконання службових обов'язків у сфері протидії незаконному переміщенню товарів у районах ООС.

Правовою основою захисту працівників правоохоронних органів є сукупність загальнодержавних нормативно-правових актів, серед яких найвищу юридичну силу має Конституція України. Також до нормативно-правової бази слід віднести Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», Митний кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Кримінальний та Кримінально-процесуальний кодекси України, закони України «Про судоустрій та статус суддів», «Про Службу безпеки України», «Про прокуратуру», «Про Військову службу правопорядку у збройних Силах України», «Про оперативно-розшукову діяльність» та інші акти законодавства України.

Розглядаючи питання особистої професійної безпеки працівників правоохоронних органів, А.В. Буданов виділяє три головних аспекти цього поняття, а саме: фізична, психологічна та професійно-моральна безпека. Відповідно, на його думку, дії працівника щодо забезпечення особистої безпеки повинні включати володіння тактикою, методами та прийомами з цих головних напрямків[1].

На мою думку, один із важливих напрямів забезпечення особистої безпеки працівників правоохоронних органів в районах ООС задля запобігання протидії незаконному переміщенню товарів через кордони України – це удосконалення їх діяльності в різних сферах та ситуаціях. Ця діяльність має комплексний характер і передбачає вирішення у своєї єдності багатьох економічних, правових, соціальних, психологічних та інших питань, які пов'язані з професійною діяльністю працівників правоохоронних органів.

Що стосується головних напрямів цієї діяльності, то пріоритетного значення набувають наступні:

1. Створення на максимально можливому рівні безпечних умов виконання службових обов'язків працівниками правоохоронних органів та нешкідливих умов життєдіяльності.

2. Формування у працівників правоохоронних органів комплексу відповідних професійно-психологічних установок, навчання стратегії, тактиці та методам забезпечення особистої безпеки.

3. Створення дійової системи професійного захисту особового складу.

Саме шляхом поєднання організаційно-управлінських та нормативно-правових заходів і засобів досягається розв'язання проблем безпеки правоохоронних органів та особистої безпеки їхніх працівників. Обґрунтувати цей факт можна тим, що закріплених у законодавстві прав та свобод співробітників правоохоронних органів і навіть гарантій їх реалізації недостатньо без чітко діючого механізму реалізації, а саме процесу забезпечення безпеки правоохоронних органів та особистої безпеки працівників. На думку науковця Вітика, найкраще розуміння підходів до забезпечення права правоохоронних органів та їхніх співробітників на безпеку досягається в результаті дослідження єдиного й цілісного механізму його здійснення [2].

Особиста безпека, за А. В. Будановим, визначається такими чинниками: специфікою умов, змісту та форм професійної діяльності; метою професійної діяльності працівника; загальною професійною підготовкою працівника і наявністю в нього спеціальних знань, умінь та навичок щодо забезпечення особистої безпеки при виконанні професійних завдань [1].

Саме тому, враховуючи думку науковця Буданова, я вважаю, що удосконаленням забезпечення особистої безпеки працівників правоохоронних органів є формування за наступними напрямками:

- вмінь та навичок безпечного спілкування на службі та в побуті;
- вмінь та навичок вирішення конфліктних ситуацій;
- вмінь та навичок психічного саморегулювання та захисту від маніпуляцій;
- вмінь та навичок протидії шантажу та провокацій.

Отже, підсумовуючи вищевказане, варто зазначити, що забезпечення особистої безпеки працівників правоохоронних органів – це кропітка робота не одного дня і не однієї людини. Забезпечення особистої безпеки працівників правоохоронних органів під час виконання оперативно-службових завдань висвітлюють проблему, яка потребує особливої уваги.

В районах здійснення Операції об’єднаних сил гинуть та отримують поранення працівники правоохоронних органів, тому питання особистої безпеки дуже важливе і потребує величезного комплексу заходів, який повинен постійно працювати і вдосконалюватися. Тому розробка заходів щодо підвищення рівня особистої безпеки співробітників правоохоронних органів, нормативно-правового регулювання безпечного виконання ними службових обов’язків включаючи зміни в підготовці правоохоронців нового покоління спонукає на вирішення теоретичних і практичних питань, що стосуються особистої безпеки правоохоронців.

Список використаних джерел:

1. Буданов А.В. Педагогика личной профессиональной безопасности сотрудников органов внутренних дел. М.: Академия МВД России, 1997. С. 112.

2. Вітик І., Костюк В. Діяльність служби безпеки України та соціальні права: науково-теоретичний аспект. *Віче*. 2011. №21. С. 23-26.

ОПЕРАТИВНІ ПІДРОЗДІЛИ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ І ОПЕРАТИВНІ ПІДРОЗДІЛИ ІНШИХ ОРГАНІВ НА ТЕРИТОРІЇ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ У РОЗРІЗІ ВЗАЄМОДІЇ

Козловська Вікторія Віталіївна,
здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня,
курсант навчального взводу ПМПФ-18-3,
Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників податкової міліції,
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Буток Олена Володимирівна,
старший викладач кафедри спеціальних
дисциплін та організації професійної підготовки,
Університет державної фіскальної служби України

В умовах важливості забезпечення національної безпеки та відсічі збройній агресії Російської Федерації у Донецькій і Луганській областях питання спільного злагодженого функціонування Збройних Сил України, Державної прикордонної служби України (далі – ДПСУ), Національної гвардії України та інших правоохоронних органів набувають найбільшої актуальності. Важливим ефективним складником підтримання миру та врегулювання конфлікту, який став наслідком ведення Російською Федерацією проти України нового виду війни – «гібридної», стала оперативно-розшукова діяльність як складова частина оперативно-службової діяльності ДПСУ.

Необхідність зосередженості спільних зусиль взаємодіючих органів на реалізації оперативно-розшукової діяльності на лінії розмежування на території проведення ООС підсилюється такими факторами, як відсутність контролю за окремими ділянками державного кордону в межах окремих районів Луганської і Донецької областей. Також збереження високого рівня терористичної загрози насамперед на лінії розмежування на території проведення ООС. Не менш важливим є продовження спроб проникнення на контрольовану територію України осіб, причетних до діяльності незаконних збройних формувань, з метою дестабілізації обстановки та проведення провокаційних дій і терористичних актів в Україні. І основним, що стосується нашої теми є продовження переміщення на територію окремих районів Донецької та Луганської областей гуманітарних вантажів від міжнародних і українських благодійних організацій та подальших спроб незаконного переміщення товарів через лінію зіткнення на території проведення ООС [4, с. 123].

Варто зазначити, що завданням оперативно-розшукової діяльності як специфічного виду державної діяльності є пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувально-підривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави [1].

Необхідність взаємодії оперативних підрозділів правоохоронних органів, зазначає Р. Р. Грень, зумовлюється і недостатнім власним інформаційно-аналітичним забезпеченням у протидії злочинам, а також потребою використання сил і засобів інших підрозділів правоохоронних органів та міжнародних організацій [2, с. 99]. Ситуація на сході нашої

країни показала, що контролювати, стабілізувати та подолати її можливо лише спільними зусиллями не тільки правоохоронних органів і всіх державних структур, але й усіх громадян (волонтерського руху). Саме тому взаємодія оперативних підрозділів за таких умов повинна бути найбільш чіткою та деталізованою в умовах наявної реальної загрози життю громадян, представників правоохоронних та інших державних органів і загалом національній безпеці держави.

Незважаючи на досить широке застосування терміну «взаємодія», натепер немає загальноприйнятого його визначення. Хоча в законодавстві не розкрито зміст терміну «взаємодія», він широко використовується і в теорії, і на практиці, оскільки вдало відображає характер спільних зусиль різних органів у вирішенні завдань, що стоять перед ними, як власних, так і спільних [3, с. 53].

Як підсумок проведеного дослідження можна зазначити, що для взаємодії оперативних підрозділів ДПСУ з оперативними підрозділами інших органів на території проведення ООС характерними особливостями виступають:

– тісний взаємозв'язок між оперативними підрозділами на території проведення ООС; – чітка узгодженість дій взаємодіючих оперативних підрозділів зі своєчасним обміном інформацією; – виявлення ознак злочинної діяльності, особливо пов'язаної з посяганням на державний суверенітет України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях; – отримання більш якісних результатів, ніж результати оперативно-розшукової діяльності окремого суб'єкта.

Отже, можна дійти висновку, що зміна ситуації на території проведення ОСС від стабілізації до звільнення території від окупантів та захисту територіальної цілісності України потребує вдосконалення форм і способів взаємодії оперативних підрозділів силових і правоохоронних органів, які залучені до ОСС, що може бути розглянуто у подальших наукових дослідженнях.

Список використаних джерел:

1. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 02.01.2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12

2. Грень Р. Р. Взаємодія оперативних підрозділів правоохоронних органів України у протидії злочинам у сфері обігу наркотичних засобів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2016. Вип. 38(2). С. 99-102.

3. Кушнір І.П. Нормативно-правове забезпечення взаємодії у сфері охорони державного кордону України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Національний авіаційний університет. Київ, 2014. 264 с.

4. Білецький В. Взаємодія оперативних підрозділів державної прикордонної служби України з оперативними підрозділами інших органів на території проведення операції об'єднаних сил. *Адміністративне право і процес.* 2018. № 10. С. 122-125.

ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ В КОНТЕКСТІ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

Лісовик Андрій Андрійович,
здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня,
курсант навчального взводу ПМПФ-18-2,
Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників податкової міліції,
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Буток Олена Володимирівна,
старший викладач кафедри спеціальних
дисциплін та організації професійної підготовки,
Університет державної фіскальної служби України

Сучасні тенденції соціально-економічного розвитку та міжнародної торгівлі зумовлюють потребу у зміцненні економічної безпеки держави під час здійснення транскордонного переміщення товарів. Основою забезпечення зовнішньоторговельного та митного складників економічної безпеки будь-якої держави є створення ефективної системи запобігання та протидії митним правопорушенням. Це дасть змогу отримати додаткові кошти для наповнення державного бюджету, забезпечити конкурентоздатність вітчизняного товаровиробника на міжнародному рівні, зменшити прояви корупційних діянь у різних сферах підприємницької діяльності та в системі органів Державної митної служби України.

Водночас варто зазначити, що у зв'язку зі змінами в законодавстві України є низка факторів, які перешкоджають вирішенню проблеми попередження митних правопорушень. До таких належить, наприклад, неналежна модернізація системи управління ризиками. Також входить і відсутність комплексних стандартів оснащення і технічного забезпечення діяльності митних органів. Не менш важливим є також недосконалий механізм координації та комунікації між різними органами виконавчої влади у правоохоронній, контролюючій сферах, а також у сферах сприяння міжнародній торгівлі та охорони державного кордону. Безпосередньо, що стосується нашої теми є недостатня увага міжнародному співробітництву з прикордонними митницями і постами для попередження незаконного переміщення товарів, людей, зброї, наркотичних та інших засобів міжнародними організованими злочинними угрупуваннями [3, с. 162].

Рівень захищеності життєво необхідних інтересів України залежить від вироблення науково обґрунтованої концепції митної безпеки та механізму її реалізації, розвитку законодавства в галузі митної справи та практичної координації діяльності органів державного управління з метою відвернення, виявлення й усунення явних і потенційних внутрішніх і зовнішніх загроз. Пріоритетним напрямом для України є захист економічних інтересівкрізь призму забезпечення митної безпеки загалом.

У зв'язку із прискоренням євроінтеграційних процесів проблеми запобігання, виявлення та протидії митних правопорушень набувають особливої актуальності [1, с. 76]. Територіальне розміщення України, де перетинаються торгівельні шляхи з півночі на південь, зі сходу на захід, робить її привабливою не лише для закордонних партнерів, але й для так званих прибічників незаконного бізнесу. Порушення митних правил негативно впливає на економічні інтереси нашої держави та, зрештою, на рівень життя населення.

Використання сучасних комп'ютерних технологій, інноваційних засобів та способів виявлення предметів порушення митних правил, активізація взаємодії митних органів ДФС із митними органами іноземних держав у сфері надання взаємної адміністративної допомоги на підставі відповідних міжнародних угод, безумовно, впливають на ефективність боротьби з митними правопорушеннями [2, с. 14].

Неабиякий науковий та практичний інтерес становить митна практика і особливості її правового регулювання у Сполучених Штатах Америки. За час існування Митної служби США набутий значний досвід її діяльності, у тому числі у сфері протидії порушенням митного законодавства. Основним завданням Митної служби США є митний захист кордонів США та створення надійних умов для дотримання законів під час ввезення товарів до Сполучених Штатів і вивезення їх із країни [3, с. 164].

Всеохоплююча комп'ютеризація митної діяльності під час обробки всього масиву інформації є ключовим елементом попередження і виявлення митних правопорушень. Комп'ютерна техніка використовується співробітниками митної служби США для отримання практично будь-якої інформації.

Проблема запобігання та протидії митним правопорушенням є складною, багатоступеневою та актуальною незалежно від рівня економічного розвитку країни. Кожна держава у власний спосіб і залежно від історичних, культурних, географічних особливостей, економічних передумов вибудовує свій шлях вирішення цієї проблеми. Особлива увага приділяється превентивним заходам протидії, оскільки це дає змогу системі працювати на випередження, уникаючи негативного впливу вчинення правопорушення.

Отже, можемо дійти висновку, що використання ефективнішого закордонного досвіду щодо боротьби з порушеннями митного законодавства в Україні може бути досить корисним. Для вдосконалення системи запобігання та протидії незаконному переміщенню товарів і транспортних засобів черезмитний кордон вважаємо за необхідне використання комплексного підходу до розроблення заходів, які б підвищили результативність боротьби з митними правопорушеннями.

Список використаних джерел:

1. Додін Є. В. Організація боротьби з митними правопорушеннями та контрабандою. 2 вид., випр. та доп. Львів : Сполох, 2010. 368 с.

2. Константа О. В. Адміністративно-правові заходи боротьби з порушеннями митних правил: автореферат. Харків, 2008. 20 с.

3. Демчук М. В. Митні правопорушення: запобігання та протидія в контексті зарубіжного досвіду. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки. Том* 30 (69) № 4 2019. С. 160-165.

КУЛЬТУРА ПРОФЕСІНОГО СПІЛКУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ У КОНТЕКСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ

Богайчук Віталіна Олександрівна,
здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня,
курсант навчального взводу ПМПФ-18-2,
Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників податкової міліції,
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Буток Олена Володимирівна,
старший викладач кафедри спеціальних

дисциплін та організації професійної підготовки,
Університет державної фіскальної служби України

Україна обравши євроінтеграційний вектор розвитку, потребує вдосконалення підготовки фахівців, здатних ефективно здійснювати професійну діяльність у сфері фінансових розслідувань. Працівники податкової міліції, як гаранти економічної безпеки, формують імідж держави. Саме від якості їх спілкування залежить ефективність контролю за сплачуванням податків, несанкціонованому ввозу і вивозу товарів, ступінь інформованості керівництва, ефективність впливу на осіб, які перетинають державний кордон, морально - психологічний клімат у колективі тощо.

У свою чергу, слід врахувати ситуацію, що склалась на Сході нашої держави. Наші співвітчизники кожного дня боронять незалежність нашої держави та віддають своє життя за мир і спокій громадян.

Крім того, за професійним спілкуванням відбувається обмін інформацією і досвідом при виконанні певних службових завдань. Основу даного спілкування державного службовця складає вирішення важливого службового питання, відповідальна конкретна справа, що стосується долі людей, матеріальних і фінансових витрат, а також правових відносин.

Актуальність і багатоаспектність формування культури професійного спілкування працівників податкової міліції в Україні обумовили значну увагу науковців до цього питання. Слід зауважити наявність наукових розвідок О.Л. Луцького, М.І. Пентилюка, О.Д. Селіванової, Г.Є. Улунової, В.А. Шимко та інших.

Для того щоб детальніше розібратись у питанні, треба дати визначення терміну «культура професійного спілкування».

Як зазначає М.І. Пентилюк, «культура професійного спілкування» –правильність мовлення, тобто дотримання норм літературної мови й уміння вибирати з існуючих варіантів найбільш точний у смисловому відношенні, стилістично й ситуативно доречний, виразний, використовувати комунікативні засоби, володіти професійними знаннями [2, с. 148].

Однією з особливостей духовно багатої та розвиненої особистості, важливої для нормальної професійної діяльності, є культура професійного спілкування. Мовлення працівника податкової міліції повинне бути чистим, бездоганним, простим і зрозумілим. Це необхідно для того, щоб міліціонера розуміли чітко, виконували його накази без подвійного тлумачення. Слід зауважити, що податківець у своїх висловлюваннях повинен уникати використання суржику. Оскільки він є взірцем держави, представляє та створює її імідж.

На думку О.Д. Селіванової, не лише людина опановує мову, а й мова оволодіває людиною. Вживання вульгаризмів, лайок із часом стає звичкою, а тоді й потребою душі – як окремої людини, так і соціальної групи, покоління, цілого народу. Це біч нашого часу, з яким потрібно неупинно боротися [3, с. 202].

Крім того, основою професійної діяльності податківців є грамотність, освіченість, тобто дотримання загальноприйнятих правил і норм у користуванні засобами мови – обов'язкової складової культури сучасної української податкової міліції. Офіцер, котрий володіє мистецтвом слова, має вагомий засіб керування підлеглими. Оволодіння ораторським мистецтвом, мистецтвом переконувати – важливе вміння, яке є складовою успіху.

Безперечно, оволодіння основами професії розпочинається з засвоєння певної системи загальних і професійних знань, спеціальної мови, тобто мови професійного спілкування. Якщо працівник податкової міліції не володіє знаннями своєї галузі, то він не буде розуміти суть розмови, справи та постановки завдань. Податківці вирішують справи, пов'язані з долями людей. Тому спеціаліст, який не знає своєї справи, може зашкодити як і самій людині, її сім'ї та авторитету державної структури.

О.Л. Луцький наголошує, що відіграє важливу роль у професійній комунікації офіцера-прикордонника, тобто працівника Державної фіскальної служби України, уміння слухати свого співрозмовника. Він відокремлює поняття «чути», тобто фізично сприймати звуки, від «слухати» – зосереджуватися на сприйнятті й розумінні інформації та забезпеченні зворотного зв'язку. Вміння слухати – це необхідна умова успішного спілкування, яка передбачає якісне сприйняття інформації співрозмовника. Певною мірою заохочення людини до розмови, що допомагає взаєморозумінню і більш поглибленій бесіді, її подальшому розвитку [1, с.107].

Доцільно зазначити, що професійне спілкування працівників податкової міліції в регіонах проведення Операції об'єднаних сил підпадає під низку негативних факторів.

По-перше, сам страх смерті та невпевненості у завтрашньому дні, тяжкі умови польового існування, а також постійна напруженість зумовлює важкість сприйняття інформації та надання чіткої відповіді.

По-друге, тривале використання зброї, отримання поранень та інших тілесних ушкоджень, втрата побратимів –все це спричиняє віднесення культури спілкування податківця на другий план. Бо життя виступає найвищою цінністю на даний момент, на підсвідомості виникає необхідність вирішувати першочергові завдання, а вже потім задумуватись над спілкуванням

Проте слід наголосити, що інформація, яка надходить від осіб в ООС, потребує повного сприйняття та відповідно надання чіткої відповіді. Саме швидка реакція та чітка відповідь в вищезазначених умовах може коштувати життя людини.

Підсумовуючи вище згадане, можна зробити висновок, що податківці як представники держави, виконавці важливих завдань, повинні володіти спеціальними знаннями , чітко, точно та зрозуміло висловлювати свою думку, використовувати мову без вживання суржику, вульгаризмів, лайок, вміти слухати свого співрозмовника. У податкових органах володіння мовою і словом особливо необхідні працівникам управлінь і відділів, які безпосередньо працюють із платниками податків, займаються масово-роз'яснювальною роботою. Для працівника податкової міліції культура професійного спілкування відіграє важливу роль, бо саме від рівня її володіння залежить як і продуктивність праці, так і досягнення кар'єрного зросту.

Крім того, враховуючи перебування правоохоронця в ООС, слід пам'ятати про те, що від повного сприйняття інформації та чіткої наданої відповіді буде залежити результат проведення збройної операції, а також життя людини.

Список використаних джерел:

1. Луцький О. Л. Професійне спілкування як складова готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до роботи в міжнародних пунктах пропуску через державний кордон. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету "Україна",* 2014. С. 105–109. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpkhist_2011_4_24

2. Пентилюк М. І. Культура професійного спілкування майбутніх фахівців. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Педагогічні науки*, 2015. С. 144–151. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2015_4_35

3. Селіванова О.Д. Мовленнєва культура професійного спілкування військовослужбовців – складова військової культури сучасної української армії. *Військова освіта*, 2017. С. 200–206. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vios_2013_1_25

4. Улунова Г. Є. Підходи до визначення поняття «професійне спілкування» *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Психологія*, 2016. С. 275–279. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIPC_2011_937_45_63

5. Шимко В. А. Професійне спілкування правоохоронців в особливих умовах: комунікативні стратегії. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки*, 2018. С. 68–72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_vsn_2010_24-25_21

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У ЗОНІ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ

Дума Надія Валеріївна,
здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня,
курсант навчального взводу ПМПФ-17-2,
Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників податкової міліції,
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Бадьора Сергій Миколайович,
к.пед.н., доцент кафедри спеціальних дисциплін
та організації професійної підготовки,
Університет державної фіскальної служби України

Основу професійної підготовки правоохоронця становить належна тактико-спеціальна підготовка - індивідуальна тактична підготовка до дій у типових та екстремальних ситуаціях, а також підготовка до таких дій у складі службових нарядів і груп. В умовах проведення бойових дій питання особистої безпеки працівника правоохоронних органів є першим за значенням питання, яке слугує фактором збереження його життя на полі бою.

З огляду на необхідність забезпечення особистої безпеки і водночас враховуючи тенденцію до збільшення актуальності даного питання серед дослідників, вважаємо за необхідне розглянути ключові аспекти. Зауважимо, П. О. Юхновець, В. Г. Андросюк та Л. І. Казміренко займались сегментованим вивченням особистої безпеки працівників правоохоронних органів, але питання має дискусійний характер і потребує подальшого опрацювання.

Забезпечення особистої безпеки, зокрема, працівника Національної поліції України зумовлюється його індивідуально-психологічними особливостями, рівнем фізичного розвитку та інтелекту, моральними засадами особистості, рівнем і змістом віктимності, навичками і вмінням вирішувати конфліктні ситуації, здатністю до самостійного аналізу професійної діяльності з метою розробки нових елементів стратегії і тактики, удосконалення засобів і прийомів ефективного виконання оперативно-службових завдань [1].

У межах заходів реагування на правопорушення, визначених КУпАП та КПК України, заходи примусу застосовуються поліцією з метою забезпечення особистої безпеки поліцейського, безпеки оточуючих, порушника. Наслідком застосування примусу може бути затримання правопорушника у встановлений у законі спосіб, припинення правопорушення, встановлення особи правопорушника, забезпечення складання протоколу про адміністративне правопорушення в разі неможливості складання його на місці правопорушення, якщо складання протоколу є обов'язковим тощо [2, с.102].

Також слід розуміти, що така звичайна дія, як перевірка документів у особи, зокрема на контрольному пункті в'їзду-виїзду є ризиковою ситуацією для працівника правоохоронних органів, саме тому забезпечення особистої безпеки за таких умов є ключовим питанням.

Під час перевірки документів у особи потрібно дотримуватися таких заходів особистої безпеки:

- дотримуватися правил «трикутника безпеки»;

- виключити можливість втручання в процес перевірки документів інших громадян, оскільки серед них можуть бути спільники особи, яку перевіряють;

- треба перебувати від особи, яка перевіряється, на відстані 1,5 м;

- стояти напівоберту з того боку, з якого застібнутий верхній одяг підозрюваного й уважно стежити за кожним рухом;

- спостерігати за діями людини, переводячи погляд із документів на людину, і навпаки;

- намагання наблизитися до особи, яка перевіряється, повинно рішуче присікатися;

- поліцейський не повинен піднімати документи, які особа, яка перевіряється, кинула на землю, в такому разі потрібно запропонувати особі підняти їх, відступивши в разі цього на один два кроки;

- постійно контролювати поведінку особи, яка перевіряється;

- тримати ситуацію під контролем [2, с.142-143].

А щодо перевірки транспортного засобу, що є також не менш важливим, ми знайшли таку інформацію, яка є безумовною для застосування, а саме:

- наближатися до транспортного засобу що перевіряється з кінця автомобіля, з боку дверей водія (у разі необхідності позаду, з боку пасажирських дверей) під безпечним кутом;

- через вікна оглянути салон, щоб переконатися у відсутності небезпеки; - перевірити, чи не відкритий багажник транспортного засобу;

- зупинитися на безпечній відстані від транспортного засобу і водія, щоб не отримати травму або пошкодження під час несподіваного початку руху або різкого відкриття дверей;

- постійно спостерігати за діями водія та пасажирів; - вимагати у водія вимкнути двигун [3].

Також ми б хотіли виокремити фактори забезпечення особистої безпеки працівниками під час виявлення вибухових пристроїв та речовим, оскільки такі ситуації є «буденними» в зоні здійснення Операції Об’єднаних Сил.

Враховуючи статистику останніх років із застосування злочинними угрупуваннями вибухових пристроїв та гранат, необхідно ще раз наголосити на дотримання заходів особистої безпеки працівників поліції та гарантування безпеки громадян. Точність ідентифікації вибухонебезпечних пристроїв та речовин, які виявив поліцейський, дасть змогу зберегти час на її знешкодження та дозволить уникнути небажаних наслідків [2, с. 212].

Отже, ми розуміємо, що дотримання умов забезпечення особистої безпеки працівника правоохоронних органів у зоні здійснення Операції Об’єднаних Сил є актуальним питанням незалежно від ситуації в якій перебуває правоохоронець. Ми вважаємо, що це питання повинно стати підґрунтям для подальшого опрацювання науковцями, оскільки заходи забезпечення особистої безпеки потребують постійного удосконалення, суттєвої модернізації, а також чіткого нормативного закріплення.

Список використаних джерел

1. Булачек В. Р. Особиста безпека працівника ОВС України: навч. посібник. – 2-ге вид. зі змін. і доп. / В. Р. Булачек, С. М. Банах, О. І. Тьорло, І. Ю. Землянський та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 264 с.

2. Основи тактичної підготовки працівників правоохоронних органів : навчальний посібник / В. В. Чмелюк, В. Л. Грищук, С. М. Бадьора, С. А. Антоненко. Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. 218 с. (Серія «На допомогу студенту УДФСУ», т. 51).

3. Тьорло О. І. Особиста безпека працівника міліції під час виконання службових обов’язків: метод. рекомендації / О. І. Тьорло, С. М. Банах, В. Р. Булачекта ін. Львів: ЛьвДУВС, 2014. 94 с.

СУТЬ КОНТРОЛЬНО-ПРОПУСКНИХ ПУНКТІВ В'ЇЗДУ/ВИЇЗДУ В РАЙНОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ООС

Суєцький Артем Анатолійович,
здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня,
навчальної групи ПДБА – 19-2,
Факультет підготовки, перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників податкової міліції,
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Бухтіяров Олексій Анатолійович,
к.ю.н., заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін
та організації професійної підготовки,
Університет державної фіскальної служби України

Охорона державного кордону є невід'ємною найважливішою складовою частиною загальнодержавної системи забезпечення національної безпеки України, її суверенітету та територіальної цілісності.

Події останнього року правового та політичного життя України та світу потребують перегляду поглядів на кримінально-правове забезпечення охорони державного кордону України в період окупації, тобто під час особливого стану, що характеризується зайняттям збройними силами однієї країни частини або всієї території іншої країни без отримання суверенних прав на цю територію [1, с. 110].

Питання порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї через КПВВ розглядалося на рівні науково-практичних коментарів. Даному питанню присвятили свої праці А.М. Притула, Є. Л. Стрельцов, Т. С. Огнєв, В. В. Федосєєв, Ю. Б. Курилюк.

Контрольний пункт в'їзду-виїзду (далі - КПВВ) – спеціально виділена територія на автомобільному шляху з комплексом будівель, спеціальних, інженерних, фортифікаційних споруд і технічних засобів, де підрозділами, що здійснюють державний контроль, здійснюється контроль за переміщенням та пропуск на тимчасово неконтрольовану територію та з такої території осіб, транспортних засобів, товарів [1, с. 112].

На КПВВ здійснюється:

1. контроль за рухом людей, транспортних засобів, вантажів (товарів);

2. перевірка транспорту, що рухається через БП, на наявність заборонених предметів та речовин (зброя, боєприпаси, вибухівка, наркотичні засоби тощо);

3. контроль за рухом транспортних засобів, товарів (вантажів), що перевозяться транспортними засобами, на наявність відповідного дозволу на перевезення вантажу (товару), його відповідність даним, зазначеним у такому дозволі, а також на наявність заборонених предметів та речовин;

4. виявлення та затримання осіб, які підозрюються, обвинувачуються у вчиненні кримінальних правопорушень або переховуються від органів досудового розслідування, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання, та викрадених транспортних засобів;

5. недопущення виходу заборонених вантажів (товарів) з тимчасово неконтрольованої території та відповідно провезення таких вантажів (товарів) на таку територію;

6. перевірка в осіб документів, що посвідчують особу;

7. недопущення виходу терористів з району проведення ООС та проникнення в такий район їх пособників;

8. запобігання вчиненню терористичного акту та інших протиправних діянь;

9. тимчасове обмеження (заборона) руху транспорту, вантажів (товарів), та людей.

КПВВ функціонують без вихідних, цілодобово, контрольно-перевірочні та перепускні заходи здійснюються:

- у літній період з 6:00 до 20:00,
- у зимовий - З 8:00 до 17:00,
- в осінній та весняний періоди - з 7:00 до 18:30, або у інший час, встановлений за окремим рішенням керівника ООС Робота КПВВ може призупинитися за рішенням керівника ООС [1, с. 114].

Також хотілось би відзначити роботу Державної фіскальної служби на території проведення ООС. У 2015р. було введено поняття «фіскальний наряд» - це уповноважені службові особи ДФС, залучені в установленому законодавством порядку до здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, що здійснюють контроль в'їзду/виїзду з метою виявлення, запобігання переміщенню товарів на тимчасово окуповані території та з таких територій поза межами контрольних пунктів.

До їх компетентності входить контроль в'їзду/виїзду товарів (вантажів), що переміщуються на тимчасово окупованій території та з таких територій через контрольний пункт та в межах контрольованої території.

До таких заходів відносяться:

– накопичення та узагальнення інформації про переліки товарів (вантажів), що переміщуються на тимчасово окуповані території та з таких територій, обсяги товарів (вантажів) за відповідною номенклатурою кожним суб'єктом господарювання;

– перевірку наявності записів про перевізника та/або власника товару (вантажу), переміщуваний товар (вантаж) у натурному листі залізничного рухомого складу, в переліку суб'єктів господарювання, оприлюдненому на офіційному веб-сайті ДФС;

– перевірку документів, що посвідчують особу, документів на транспортний засіб, документів, що встановлюють приналежність товару (вантажу);

– складення адміністративних протоколів у межах компетенції представників уповноважених органів та служб [2].

Завдяки чіткому дотриманню нормативних актів та здійсненню цих заходів прикордонні наряди Донецького і Лисичанського загонів спільно з працівниками Державної фіскальної служби (ДФС) зі складу Об'єднаних сил в КПВВ "Новотроїцьке" і "Станиця Луганська" нещодавно завадили двом спробам переміщення товарів із порушенням встановлених правил. Зокрема, через лінію розмежування намагалися провезти комплектуючі до комп'ютерної техніки та цигарки на загальну суму майже 15 тис. грн [4].

Таким чином, підсумувавши все вищевказане, можна дійти висновку, що організація роботи контрольних пунктів в'їзду/виїзду в районах зіткнення та здійснення операції об'єднаних сил відбувається різними способами та підрозділами. Саме у місцях перетину лінії зіткнення і відбувається посилений контроль за переміщенням товарів, переміщенням осіб та транспортних засобів.

Список використаних джерел:

1. Притула А. М. Кримінально-правова охорона державного кордону України в період окупації: постановка проблеми. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України. Серія* «Право».2015.110-115с.

2. Положення про прикордонний режим, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 27 липня 1998 року № 1147. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1147-98-%D0%BF. (дата звернення 10.05.2020)

3. Положення про затвердження Порядку в'їзду осіб, переміщення товарів на тимчасово окуповані території у Донецькій та Луганській областях і виїзду осіб, переміщення товарів з таких територій, затверджена Кабінетом Міністрів України від 17 липня 2019 р. № 815. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/815-2019-п (дата звернення: 10.05.2020)

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X / Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/80731-10 (дата звернення: 10.05.2020).

5. Конституція України від 28.06.1996 №30-X / Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр**НОВА СИСТЕМА ВІДБОРУ ОСІБ НА ПОСАДИ ДО ПРАВООХОРОННИХ СТРУКТУР ТА ВИМОГИ ДО ЇХ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ**

Загоровська Анастасія Олександрівна,
здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня,
Факультет підготовки, перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників податкової міліції,
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Бухтіяров Олексій Анатолійович,
к.ю.н., заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін
та організації професійної підготовки,
Університет державної фіскальної служби України

Для існування та розвитку демократичного суспільства велике значення має проблема професіоналізму. Це стосується діяльності працівників правоохоронник органів та зокрема осіб, які протидіють незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об´єднаних сил. Основним завданням в сучасному суспільстві є переорієнтація правоохоронних органів із силової діяльності на обслуговуючу, тобто встановлення партнерських відносин з громадянами. Вирішити ці завдання можуть тільки висококваліфіковані професіонали, які мають не лише відповідні знання, уміння, навички професійної діяльності, але й таку мотивацію та самосвідомість, котрі відображають ставлення до людини як до найвищої цінності. Тому проблема відбору висококваліфікованих кадрів на службу в правоохоронних органах постає на сьогодні дуже гостро.

Хоча відбір на посади державних службовців на сьогодні відповідає сучасним вимогам і стандартам, але крім цього, безперечно, потрібно вносити певні зміни до законодавства та вдосконалювати правове регулювання конкурсного провадження осіб, які бажають зайняти посади в державних структурах. Таким чином можна внести певні зміни до відбору кандидатів на службу.

Перед вступом на державну службу кандидати мають пройти певну процедуру. До уваги можна взяти процедуру відбору поліцейського спецназу КОРД. З нього можна

виокремити кілька етапів. Насамперед це анкетування, тобто обробка та аналіз тих документів, які особа подала до органу. Другий етап це психологічне тестування, куди залучають незалежну спеціалізовану компанію для з'ясування чи відповідає ций кандидат морально-діловому образу співробітника відповідної структури та підрозділу. Третім та основним етапом є перевірка кандидата на поліграфі. Особливістю даного етапу стане перевірка за допомогою технології аналізу голосу. Запропонована технологія унікальна в своїй здатності визначати невиражені природні емоції, ґрунтуючись на некерованих властивостях голосу. Також особу будуть перевіряти на причетність до сепаратизму, кримінальне минуле і залежність від наркотиків, алкоголю та на схильність до розголошення службової таємниці [1].

Останнім фінальним етапом є співбесіда з кандидатом для виявлення його професійних якостей, знань, навичок та досягнень, мети діяльності. Щоб рішення органу мало законну підставу повинні бути внесені зміни до законодавства. Недоліків в даній процедурі конкурсного провадження немає, адже це досить таки непроста і водночас складна система, яку обійти практично неможливо.

Виходячи з вищесказаного можна дійти висновку, що на даний момент існує проблема конкурсного провадження добору кандидатів на державну службу. Запроваджуючи нову процедуру зарахування на посади державних службовців збільшується кількість доброчесних спеціалістів у сфері правоохоронної діяльності, що можуть реалізувати себе в органах на досить високих посадах, забезпечується відбір до державних структур лише спеціалістів, що якість виконують поставлені завдання. Особливістю даної процедури відбору є те, що вона має бути запроваджена при зарахуванні на службу у всіх правоохоронних структурах.

Список використаної літератури:

1. Процес відбору та вимоги для бажаючих служити в поліцейському спецназі КОРД [Електронний ресурс].

ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ В РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ

Литовченко Владислав Русланович,
здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня,
курсант навчального взводу ПМПФ-18-3,
Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників податкової міліції,
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Буток Олена Володимирівна,
старший викладач кафедри спеціальних
дисциплін та організації професійної підготовки,
Університет державної фіскальної служби України

Події, які відбуваються на сході України в період з 2014 року і до сьогодні, експерти класифікують як гібридну війну. Вона передбачає поєднання та одночасне використання декількох традиційних і нетрадиційних методів військових дій, до яких належать, окрім тероризму та прямого військового втручання на територію суверенної держави використання широкого спектру методів ведення інформаційної війни та інформаційних технологій та економічної боротьби у вигляді блокад, або вплив на економіку ворога з метою

дестабілізації. Існує думка, що гібридна війна – це комбінація відкритих і прихованих військових дій, провокацій і диверсій у поєднанні із запереченням власної причетності.

Виходячи з розтлумаченого поняття «Гібридна війна», то паралельно з військовим протистояння в ООС відбувається і активна економічна боротьба. Економічна війна в ООС характеризується потужним оборотом контрабанди в даному регіоні. В зоні бойових дій функціонував спеціальний підрозділ Державної фіскальної служби України «ФАНТОМ», на даний час це співробітники спецпідрозділу податкової міліції ДФС зі складу Об'єднаних сил. На плечі даного підрозділу покладене дуже важливе завдання, а саме боротьба з незаконним обігом акцизних товарів та дотримання законного обігу матеріальних речей через лінію розмежування.

Метою статті є характеристика нормативно-правового забезпечення спецпідрозділу податкової міліції ДФС в складі Об'єднаних сил.

Під час здійснення своєї професійної діяльність спецпідрозділ податкової міліції керується рядом нормативно-правових документів, що регламентують діяльність співробітників в ООС.

Спираючись до нормативної бази ст 219 КПК[1], то підрозділи податкової міліції мають здійснювати контроль за додержанням законодавства відповідно до ст. 204 ККУ «Незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів» [2], у зоні ООС ймовірність реалізації даних правопорушень величезна спираючись до статистики, що 40% тіньових акцизних товарів саме заходять в Україну через зону ООС [4].

З початку озброєного конфлікту на сході Україні діяльність працівників податкової міліції була регламентована тимчасовим порядком контролю за переміщенням осіб, транспортних засобів та вантажів (товарів) через лінію зіткнення у межах Донецької та Луганської областей [3], під керівництвом Служби безпеки України.

З моменту завершення АТО та впровадження ООС, регламентують реалізацію діяльності працівників податкової в ООС міністерство у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України, саме наказом № 92 від 18.11.2019. Даний наказ регламентує порядок переміщення через лінію розмежування та до/з гуманітарно-логістичних центрів товарів, а також товарів, які можуть бути віднесені до особистих речей.[5].

Стосовно ефективності виконання своїх обов'язків було згадано в річницю створення підрозділу «Фантом» головою податкової служби Сергієм Верлановим: «Завдяки відвазі Спецпідрозділу податкової міліції в зоні проведення операції Об'єднаних сил (відомого як «Фантом») вдалося запобігти тисячам спроб незаконного переміщення вантажів через лінію зіткнення та багатьом іншим злочинам. Зокрема зупинено 123 спроби переміщення значних партій готівки на загальну суму 210 млн грн.»[6] Також було оприлюднено кількість співробітників даного підрозділу, а саме приблизно 150 співробітників несуть службу в зоні ООС[6].

У ході даного дослідження було опрацьовано нормативно-правову основу діяльності працівників податкової міліції в зоні ООС. Було опрацьовано ряд законодавчих змін, що регламентували порядок здійснення діяльності співробітників податкової міліції в зоні конфлікту. Також опрацьовуючи нормативне забезпечення податкової міліції, то конкретних змін стосовно регламентації здійснення роботи в ООС не було здійснено. На мою думку правоохоронці повинні мати певний загальнодержавний правовий статус, який би чітко

окреслював їхні права, свободи як людини і громадянина, гарантував реалізацію їх законних інтересів, чітко встановлював, які обмеження стосуються працівника правоохоронного органу та яка з боку держави передбачена за ці обмеження компенсація, відповідальність, соціальний і правовий захист осіб, які є працівниками правоохоронних органів. Такий комплекс прав, свобод, законних інтересів, обов'язків повинен бути зафіксований в окремому законодавчому акті, яким може виступати, наприклад, Закон України «Про статус працівника правоохоронного органу». Як це зроблено та закріплено у Законах України «Про статус суддів», «Про державну службу», «Про місцеве самоврядування» та інших.

На моє переконання потрібно організувати законодавчу регламентацію роботи працівників податкової міліції в умовах ООС.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: від 13.04.2012 № 4651-VI URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651%D0%B0-17

2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. Відомості Верховної Ради України, 2001, № 25-26.

3. Тимчасовий порядок контролю за переміщенням осіб, транспортних засобів та вантажів (товарів)через лінію зіткнення у межах Донецької та Луганської областей URL: https://web.archive.org/

4. Киевского международного института социологии URL: https://www.epravda.com.ua

5. Про затвердження Переліку і обсягів (вартості/ваги/кількості) обмежених або заборонених до переміщення через лінію розмежування та до/з гуманітарно-логістичних центрів товарів, а також товарів, які можуть бути віднесені до особистих речей : Наказ міністерства у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України від 8.11.2019 № 92.

6. Офіційний сайт міністерства фінансів України URL: https://www.mof.gov.ua/uk/news/spetspidrozdilu_podatkovoi_militsii_u_zoni_oos__5_rokiv-2023

ЗНАЧЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕМІЩЕННЮ ТОВАРІВ В РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ

Бескидевич Оксана Анатоліївна,
здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня,
навчальна група ПДБО – 18-2,
Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників податкової міліції,
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Параниця Сергій Павлович,
доцент, к.ю.н., професор кафедри спеціальних
дисциплін та організації професійної підготовки,
Університет державної фіскальної служби України

В умовах розбудови діяльності правоохоронних органів нашої держави особливу увагу сьогодні привертають питання, що пов'язані зі здійсненням належної професійної підготовки їх особового складу.

Це викликано, по-перше, поступовим переходом діяльності вітчизняних силових структур, в тому числі й Національної поліції України, до Європейських стандартів навчання, по-друге, збройна агресія, що відбувається на сході нашої держави зумовлює перегляд змісту навчання працівників поліції, які виконують професійні обов'язки в зоні Операції об'єднаних сил, по-третє, на сьогодні зростає кількість протиправних діянь, які вчиняються із застосуванням вогнепальної зброї та вибухівки, сучасних інформаційних технологій тощо [2, с. 9].

Усе вищезазначене потребує від усього особового складу правоохоронних органів володіння сучасними професійними знаннями та навичками щодо протидії незаконному переміщенню товарів, злочинності, груповим порушенням публічної безпеки та порядку, виявлення та знешкодження організованих злочинних груп тощо. Безумовно, що в цьому контексті важливу роль має відігравати вивчення найкращого вітчизняного та закордонного досвіду підготовки фахівців.

На сьогодні процес підготовки працівників правоохоронних потребує подальшої оптимізації та вдосконалення з урахуванням передових національних і міжнародних стандартів.

Стан боротьби з контрабандою правоохоронними органами в районах здійснення Операції об'єднаних сил є неадекватно низьким, враховуючи відкриту інформацію ЗМІ щодо «кришування» контрабандистів і безпосередньої участі державних службовців вищого та нижчих рангів прикордонних районів та областей у контрабандних схемах. А за заявами деяких депутатів на TV, контрабанда в «сірій зоні» на Донбасі досягає величезних масштабів: із території самопроголошеної «ДНР» в Україну ввозять метал, вугілля, зерно, інші товари.

Про поширення проявів контрабанди та порушення митних правил в Україні мала б свідчити й офіційна статистика правоохоронних органів. Але слід враховувати відносно високу латентність таких злочинів.

Варто зауважити, що у червні 2019 р. у Луганській області вже припинено протиправне постачання паливно-мастильних матеріалів із території РФ в Україну за допомогою підземного трубопроводу. Вилучено обладнання для перекачки ПММ, цистерну ємністю 24 кубічних метри та 15 тисяч літрів дизпалива у залишку (вартість вилученого товару та обладнання складає близько 500 тис. грн), а незаконний трубопровід демонтовано [1].

Отже, можемо дійти висновку, що боротьба з джерелами контрабанди повинна, виконувати правоохоронну та економічну функцію, враховувати й соціальний аспект, як то — подолання безробіття у прикордонних областях. Систему забезпечення митної безпеки України варто формувати з урахуванням міжнародного досвіду провідних держав світу. У зв'язку з цим вбачається необхідним реформування суб'єктів забезпечення митної безпеки України, у тому числі і районах здійснення Операції об'єднаних сил. Тому в розрізі даного питання роль правоохоронних органів надто важлива, так як скорочення незаконного переміщення товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил потребує значних сил і оперативної практики.

Список використаних джерел:

1. Бусол О. Проблема контрабанди в Україні: як змінити систему протидії. 2019. URL: https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/problema-kontrabandy-v-ukrayini-yak-zminyty-systemu-protydiyi/

2. Сокуренко В. В. Особливості професійного навчання працівників поліції в сучасних умовах: закордонний досвід та можливості його використання в Україні. Харків. Збірник матеріалів І міжнародної науково-практичної конференції. 2016. С. 8-13.